

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

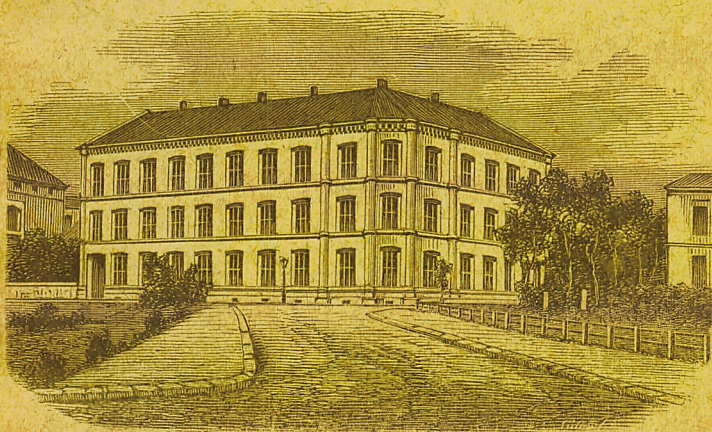
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AARS OG VOSS'S SKOLE

AARSBERETNING

1901—1902

AARS OG VOSS'S SKOLE

AARSBERETNING

FOR

1901—1902

KRISTIANIA
GRØNDAHL & SØNS BOGTRYKKERI

1902

Indhold.

	Side
I. Lærerpersonalet	3
II. Disciplene	7
III. Fag- og timestfordeling	9
IV. Undervisningen	14
1. Forskolen	15
2. Middelskolen	29
3. Gymnasiet	66
Norske stilopgaver	101
Fortegnelse over lærebøger	105
V. Afgangseksamener:	
A. Artium 1902	109
B. Middelskole-eksamen 1902	122
VI. Om skolepenge og fripladse	128
VII. Blandede meddelelser	130

Skole-efterretninger

for

1901—1902.

I. Lærerpersonalet.

Af skolens faste lærere og lærerinder fratraadte fra 1ste april 1901 frøken S. Olsen (se forrige aarsberetning), og fra skoleaarets slutning cand. real. Alfsen (ansat ved Kristiania kommunale middelskole), klokker Rusdal, og frøken V. Otter (ansat ved Kristiania folkeskole).

Fra det nye skoleaars begyndelse blev cand. theol. Sigurd Bretteville Jensen ansat som *inspektør*, fortrinsvis for undervisningen i religion og norsk.

Fra samme tid blev ansat to nye lærere og to nye lærerinder, nemlig:

Cand. philos. Fredrik Joakim Buggge, f. ²⁹/₉ 1866, realartium ved Gundersens skole 1886 Meget godt, ex. philos. 1888 Laud. Har i flere aar været lærer ved fru Nielsens, Christies og Qvams skoler.

Cand. real. Ole Berg Schjelderup, f. ⁴/₁ 1862, realart. 1882 (Meget godt), ex. philos. 1883 Laud., reallærer-eksamen 1887 (gr. I og III) Laud. Har i flere aar været lærer ved forskellige skoler i Kristiania, deriblandt »vinter-landbrugsskolen« (5 aar) og ved skolen paa Hauges minde (8 aar).

Frøken Agnes Fredrikke Bødtker, f. ²⁵/₁ 1878, middelskole-eksamen 1894 (Udm. godt), eksamen ved Olaf Bergs lærerindeskole 1896—97, 1898—1900 lærerinde hos en norsk familie i Sverige, og i skoleaaret 1900—1901 ved frøkenerne Wulfsberg og Hilstads skole i Kristiania.

Frøken Dagny Harriet Hansen, f. ²/₁₁ 1878, middelskoleeksamen 1895 (Meget godt), var tre aar lærerinde i Eng-

land, og havde derefter i henved et aar et vikariat som lærerinde i engelsk og fransk ved Berles skole i Kristiania.

Fra begyndelsen af november var dr. Bruinier syg, og hans sygdom har senere vist sig at blive saa langvarig at han foreløbig har maattet fratræde sin post ved skolen. Hans timer blev for dette skoleaar fordelt mellem skolebestyrer Hofgaard, cand. mag. Midsem, og universitets-stipendiat S. Eitrem.

Fra 13de mai 1902 fratraadte cand. mag. Ording sin stilling her ved skolen, da han var ansat som overlærer ved Bjølsen folkeskole i Kristiania (se nedenfor s. 6).

Det faste lærerpersonale bestod saaledes ved skoleaarets slutning af følgende:

Bestyrerne:

1. Aars, J., cand. mag., f. 1837,	} skolens bestyrere siden	
2. Voss P., cand. mag., f. 1837,		} dens oprettelse i 1863.
3. Hofgaard, S. W., cand. mag., f. 1843, lærer ved skolen fra 1864, bestyrer fra 1880.		

Inspektørerne:

4. Johannesen Ole, cand. philos., f. 1846, lærer ved skolen fra januar 1875, inspektør fra 1881.
5. Bretteville Jensen, S., cand. theol., f. 1869, lærer ved skolen fra august 1893, inspektør fra 1901.

De øvrige lærere:

6. Schjøth, H., cand. mag., overlærer, f. 1844, fra august 1867.
 7. Thorsen E., seminarist, f. 1845, fra august 1873.
 8. Spjeldnæs, N., seminarist, f. 1841, fra august 1878. *)
 9. Clausen, Peter, turnlærer, f. 1836, fra august 1883.
 10. Arnesen, Haakon, prest, f. 1863, fra august 1888.
 11. Buch, N., cand. mag., f. 1860,
 12. Holck, K. K., cand. mag., f. 1863,
}	fra august
}	1890.

*) I de to foregaaende aarsberetninger staar ved trykfeil 1873.

13. Aars, Kr. Birch-Reichenwald, dr. philos., universitets-stipendiat, f. 1868,	}	
14. Andresen, M., cand. real., f. 1869,		fra august
15. Engstrøm, V., stud. real., f. 1865,	}	1892.
16. Knap, C., cand. mag., f. 1867,		
17. Skatvedt, O. J., seminarist, f. 1869,	}	
18. Gleditsch, Th. J., cand. mag., f. 1868,		fra august
19. Haffner, E., cand. real., f. 1869,	}	1893.
20. Sandberg, E., cand. theol., f. 1854,		fra august
21. Staver, H., seminarist, f. 1871,	}	1895.
22. Hartmann, Johan, cand. real., f. 1868,		
23. Midsem, A., cand. mag., f. 1867,	}	fra august
24. Eitrem, H., cand. mag., f. 1871,		1896.
25. Eitrem, S., cand. mag., universitets-stipendiat, f. 1872,	}	fra august
26. Fabritius, Reidar, premierlønntant, f. 1870,		1897.
27. Nyquist, Paul, cand. real., f. 1868,	}	
28. Hansen, Frits, cand. theol., f. 1841, fra februar 1898.		
29. Lundgreen, H., cand. mag., f. 1867,	}	fra august
30. Gløersen, Gerh., cand. mag., f. 1868,		1898.
31. Berger, Hakon, cand. mag., f. 1868,	}	
32. Drougge, C. A., cand. theol., f. 1870,		fra august
33. Harbitz, Georg, cand. mag., f. 1868,	}	1900.
34. Bugge, F., cand. philos., f. 1866,		fra august
35. Schjelderup, O., cand. real., f. 1862,	}	1901.

Lærerinder:

36. Frøken Holstad, Agnes, f. 1842, fra august 1875.		
37. » Aars, Sigrid, f. 1870, fra april 1892.		
38. Fru Blehr, Rosa, f. 1858, fra august 1895.		
39. Frøken Horn, Anna, f. 1869, fra januar 1898.		
40. » Bjørklund, Helga, f. 1871, fra august 1898.		
41. » Bødtker, Agnes, f. 1878,	}	fra august
42. » Hansen, Dagny,		1901.

Midlertidige ansættelser og vikariater. Af skolens lærere har cand. mag. H. Eitrem og universitets-stipendiat S. Eitrem fremdeles opholdt sig i udlandet, den første i begyndelsen af skoleåret, den sidste til henimod dets slutning. Som følge heraf har cand. mag. Overwiens og cand. phil. Trøans ansættelse være fornyet ogsaa for dette skoleaar.

Ligeledes har cand. real. Haffner havt tjensteledighed i hele skoleåret for et studie-ophold i udlandet; hans vikar har været stud. real. Birger Jacobsen indtil 16de maj, da han maatte slutte paa grund af militærtjeneste og blev afløst af stud. real. Bonsaksen.

I første halvjaar opholdt frøken Aars sig i udlandet (England og Frankrige); i hendes sted overtog frøken Holstad 1ste forklasse a, mens frøken Astrid Bjørklund vikarierte for frøken Holstad i 2den forklasse a.

Fra 29de august til 26de september var inspektør Johannesen, som medlem af undervisningsraadet, paa inspektionsreise til Nordland og Finmarken; hans undervisning blev besørget dels af frøken Stephansen, dels af kaptein J. Kielland.

Fra 7de til 26de september var skolebestyrer Voss fraværende som delegeret ved en pædagogisk kongres i Bruxelles; hans timer blev besørget af skolebestyrer Aars.

Efter cand. mag. Ordings fratrædelse den 13de mai (se ovenfor s. 4) overtog cand. mag. H. Eitrem hans undervisning for resten af skoleåret.

For øvrigt har vikariater i sygdomstilfælde o. l. været besørget af dr. Just Bing, kaptein Kielland, cand. mag. Thoresen, stud. philol. Kinck, stud. philol. Selmer, artilleriløitnant Lund, fru H. Hjelm, og frøkenerne A. Bjørklund, D. Wangensteen, A. Moe.

Skolens **kasserer** og bestyrelsens **sekretær** er siden 1873 E. Thorsen (s. 4, nr. 7), skolens **læge** siden 1893 A. Mangelssen, og dens **vagtmester** siden 1865 H. Andersen.

II. Disciplene.

A. Disciplenes antal i september og april maaned.

		September 1901	April 1902
Forskolen:	kl. 1 (a. b)	50 . . .	51
	» 2 (a. b)	51 . . .	51
	» 3 (a. b)	59 . . .	58
	» 4 (a. b)	60 . . .	61
	» 5 (a. b)	51 . . .	50
Middelskolen:	» 1 (a. b)	56 . . .	50
	» 2 (a. b)	40 . . .	40
	» 3 (a. b)	41 . . .	42
	» 4 (a. b)	46 . . .	45
Gymnasiet, ny ordning:*)	» 1 (a. b. c)	74 . . .	78
	» 2 L. G.	25 . . .	25
	» 2 H. G.	5 . . .	3
	» 2 R. G. (a. b)	47 . . .	46
» gammel ordning:	» 3 L. G.	24 . . .	24
	» 3 R. G. (a. b. c)	74 . . .	77
		703	701

B. ³Disciplenes gennemsnitsalder i de forskellige klasser ved begyndelsen af skoleåret:

Forskolen:	kl. 1 (normalalder 6 aar)	6 ⁶ / ₁₂
	» 2 (— 7 »)	7 ⁶ / ₁₂
	» 3 (— 8 »)	8 ⁶ / ₁₂
	» 4 (— 9 »)	9 ¹⁰ / ₁₂
	» 5 (— 10 »)	10 ⁸ / ₁₂

*) Efter den nye ordning deles gymnasiet fra 2den klasse af i tre linjer: H. G. = den sproglig-historiske linje uden latin, L. G. = den sproglig-historiske linje med latin, R. G. = reallinjen. 2 H. G. og 2 L. G. har havt undervisning sammen i de fleste fag (se tabellen s. 10—11).

Middelskolen:	kl. 1 (normalalder 11 aar)	11 ⁸ / ₁₂
	» 2 (— 12 »)	12 ⁷ / ₁₂
	» 3 (— 13 »)	13 ⁹ / ₁₂
	» 4 (— 14 »)	14 ¹¹ / ₁₂
Gymnasiet:	» 1 (— 15 »)	15 ¹¹ / ₁₂
	» 2 (— 16 »)	16 ⁷ / ₁₂
	» 3 (— 17 »)	18

C. Disciplenes fordeling efter hjemstavn:

Fra Kristiania	575
» andre byer	38
» landdistrikterne	90

Tilsammen 703

III. Fag- og timefordeling.

Omstaaende tabeller viser hvorledes fagene i de forskellige klasser har været fordelt mellem lærerne. Det ved hver lærers navn tilføiede tal betegner fagets ugentlige timetal i klassen; herved er dog at merke at skole-»timerne« er kortere end virkelige timer: den længste daglige skoletid er $5\frac{1}{3}$ time; 1ste læsetime udgjør 50 minutter, og de øvrige hver $\frac{3}{4}$ time, og i det hele anvendes $\frac{3}{4}$ time til friminuter mellem timerne.

A. Gymnasierne

	Religion.	Norsk.	Tysk.	Engelsk.	Fransk.	Latin.	Historie.
3 L. G.	Arnesen 2	Hofgaard 4 ¹⁾	Hofgaard 2	Lundgreen 3	Lundgreen 2	Berger 9	Lundgreen 3
3 R. G. a.	Arnesen 2	Hofgaard 4		Harbitz 5	Harbitz 2		Lundgreen 3
3 R. G. b.	Jensen 2	Jensen 4		Holck 5	Lundgreen 2		Schjøth 3
3 R. G. c.	Jensen 2	Jensen 4		Knap 5	Knap 2		Gleditsch 3
2 L. G.	Jensen 1	K. Aars 5 ²⁾	Midsem 3	Trøan 2 + 4 ³⁾	Lundgreen 4 + 1 ⁴⁾	Ording 7	Lundgreen 3 + 2 ³⁾
2 H. G.							
2 R. G. a.	Arnesen 1	Knap 5	Midsem 3	Knap 2	Trøan 2		Schjøth 3
2 R. G. b.	Jensen 1	Ording 5	Midsem 3	Knap 2	Harbitz 2		Lundgreen 3
1 G. a.	Arnesen 1	Ording 4	Eitrem 3	Harbitz 4	Harbitz 4		Gleditsch 3
1 G. b.	Drougge 1	Drougge 4	Midsem 3	Trøan 4	Lundgreen 4		K. Aars 3
1 G. c.	Jensen 1	Jensen 4	Gløersen 3	Overwien 4	Harbitz 4		Berger 3
4 M. a.	Drougge 1	Drougge 4	Voss 5	Knap 5			Sandberg 3
4 M. b.	Jensen 1	Knap 4	Midsem 5	Knap 5			Sandberg 3
3 M. a.	Drougge 2	Drougge 3	Midsem 6	Harbitz 5			Hansen 3
3 M. b.	Jensen 2	Hofgaard 3	Hofgaard 6	Overwien 5			Ording 3
2 M. a.	Jensen 2	Arnesen 4	Midsem 5	Harbitz 5 ⁷⁾			Arnesen 2
2 M. b.	Drougge 2	Drougge 3 Berger 1	Berger 5	Ording 5 ⁷⁾			Ording 2
1 M. a.	Drougge 2	Drougge 4 Berger 1	Berger 6				Gløersen 3
1 M. b.	Drougge 3	Gløersen 5	Gløersen 6				Hansen 3

¹⁾ Desuden 1 time til græsk litteratur i oversættelse, tildels overtaget af J. Aars.

²⁾ Desuden i 2 H. G. 1 time til græsk litteratur i oversættelse, J. Aars.

³⁾ Særskilt for 2 H. G.

⁴⁾ Særskilt for 2 L. G.

og middelskolen.

Geografi.	Naturfag.	Matematik og regning	Tegning.	Skrivning.	Sløid.	Gymna- stik.	Sang.
Hartmann I		Andresen 3					
Hartmann I	Andresen 5 Hartmann I	Schjelde- rup 6	Bugge 1 Spjeldnæs I			Fabritius 3	Buch I
Nyquist I	Andresen 5 Nyquist I	Johannesen 6	Bugge 1 Spjeldnæs I				
Nyquist I	Andresen 5 Engstrøm I	Johannesen 6	Bugge 1 Spjeldnæs I				
} Nyquist I	} Nyquist I	} Nyquist 3				Fabritius 4 ^{b)}	} Buch 2 ^{b)}
			Hartmann I	Engstrøm 5	Johannesen 6		
Nyquist I	Engstrøm 5	Johannesen 6	Bugge 2				
Nyquist I	Nyquist 4	Andresen 4	Spjeldnæs 2				
Hartmann I	Hartmann 4	Nyquist 4	Spjeldnæs 2			Fabritius 6 ^{b)}	
Engstrøm I	Nyquist 4	Engstrøm 4	Spjeldnæs 2				
Harbitz 2	Nyquist 3	Nyquist 5	Spjeldnæs 2	} Thorsen ^{b)}	Skatvedt 2	Fabritius 4	
Harbitz 2	Engstrøm 3	Engstrøm 5	Spjeldnæs 2		Staver 2		
Harbitz 2	Jacobsen 2	Jacobsen 5	Spjeldnæs 2		Staver 2	Fabritius 3	} Buch I
Jacobsen 2	Engstrøm 2	Jacobsen 5	Spjeldnæs 2		Skatvedt 2		
Gløersen 2	Jacobsen 2	Hartmann 5	Spjeldnæs 2		Skatvedt 1	Staver 2	Fabritius 3
Jacobsen 2	Jacobsen 2	Jacobsen 5	Spjeldnæs 2	Skatvedt 1	Skatvedt 2		
Gløersen 2	Jacobsen 3	Engstrøm 5	Spjeldnæs 2	Skatvedt 2	Staver 2	Fabritius 3	} Buch I
Jacobsen 2	Hartmann 3	Hartmann 5	Spjeldnæs 2	Skatvedt 2	Staver 2		

^{b)} Klasserne er delt i 2 partier.^{c)} 2 klasser ad gangen.^{d)} I den første maaned af skoleaaret anvendes ogsaa disse timer til tysk.^{e)} Korrektur af hjemme-arbejder; se note 1 s. 29.

B. For-

	Religion.	Norsk.	Historie.	Geografi.	Natur- historie.
5 F. a.	A. Holstad 3	Gløersen 7	Gløersen 2	Skatvedt 2	Staver 2
5 F. b.	Staver 3	A. Horn 7	A. Horn 2	A. Horn 2	Staver 2
4 F. a.	Skatvedt 3	A. Horn 8	Ording 2	Skatvedt 2	Staver 1
4 F. b.	Skatvedt 3	A. Horn 8	Drougge 2	Staver 2	Nyquist 1
3 F. a.	H. Bjørklund 3	H. Bjørklund 8	H. Bjørklund 3	H. Bjørklund 3	
3 F. b.	R. Blehr 3	R. Blehr 8	R. Blehr 3	R. Blehr 2	
2 F. a.	A. Holstad 3	A. Holstad 9		A. Holstad 3	
2 F. b.	D. Hansen 3	D. Hansen 9		D. Hansen 3	
1 F. a.	S. Aars 3	S. Aars 10			
1 F. b.	A. Bødtker 3	A. Bødtker 10			

skolen.

Regning.	Tegning.	Skrivning.	Sløid.	Gymnastik.	Sang.
Hartmann 4	Spjeldnæs 2	Skatvedt 2	Staver 2	} Fabritius 3	Buch 1
Hartmann 4	A. Horn 2	Skatvedt 2	Staver 2		Buch 1
Staver 4	Hartmann 1	Skatvedt 3		} Clausen 3	Buch 1
Staver 4	Hartmann 1	Skatvedt 3			Buch 1
H. Bjørklund 1	H. Bjørklund 1	H. Bjørklund 3			
R. Blehr 4	R. Blehr 1	R. Blehr 3			
A. Holstad 5	A. Holstad 1	A. Holstad 3			
D. Hansen 5	D. Hansen 1	D. Hansen 3			
S. Aars 6	S. Aars 1	S. Aars 4			
A. Bødtker 6	A. Bødtker 1	A. Bødtker 4			

IV. Undervisningen.

Skoleaaret begyndte efter ferierne den 22de august (for 1ste klasse af forskolen den 1ste september) og slutted med aarsfesten efter eksamen den 3dje juli (for forskolen den 29de juni).

Undervisningen i **forskolen** har i det væsentlige gaat frem i overensstemmelse med den gamle plan, dog med en del forandringer som skoleloven af 1896 har gjort nødvendige; den vigtigste af disse er tyskens opskydning til 6te klasse (d. e. den nye middelskoles 1ste klasse) og de deraf følgende ændringer.

I **middelskolen** har den nye ordning været helt gennemført siden 1899.

I **gymnasiet** har øverste klasse, baade paa latin- og real-linjen, fremdeles fulgt den gamle plan; i latinklassen har der ikke længer været undervist i græsk, da samtlige elever valgte det andet alternativ (tysk, engelsk, geografi). I de to nederste gymnasie-klasser har den nye plan været fulgt, og i skoleaaret 1902—1903 vil den nye ordning være gennemført for hele gymnasiet.

Her meddeles den reviderede undervisningsplan for forskolen og et uddrag af de officielle undervisningsplaner for middelskolen (af 8de april 1897) og for gymnasiet (af 5te december 1899). Et par smaa afvigelser fra den officielle plan som man har fundet ønskelige, er der paa sit sted gjort rede for. De lærebøger som bruges i de forskjellige klasser er opregnet s. 105—108.

I. Forskolen.

Timefordelings-tabel.

Klasser.	I	II	III	IV	V
Religion	3	3	3	3	3
Norsk	10	9	8	8	8
Historie			3	2	2
Geografi		3*)	2	2	2
Naturhistorie				1	2
Regning	6	5	4	4	4
Tegning	1	1	1	1	1
Skrivning	4	3	3	3	2
Gymnastik				3	3
Sløid					2
Sang				1	1
Sum	24	24	24	28	30

Religion.

1 F. Undervisningen knyttes til de forestillinger barnet bringer med sig fra hjemmet om Gud, hans magt og kjærlighed.

Af bibelhistorien meddeles paa en barnslig maade de praktisk mest brugbare fortællinger af det gamle og det nye testamente. Man gaar frem efter tidsfølgen, men uden at lægge an paa historisk sammenhæng; hver enkelt fortælling meddeles for det værd den har i sig selv.

Af det gamle testamente fortælles omtrent i samme udstrækning som i Bretteville Jensen og Svensens' lille bibelhistorie fra skabelsen til Mose fødsel. Af det nye testamente Maria bebudelse og Jesu fødsel, de vise fra østen, Jesus som barn i templet, enkelte lette stykker fra Jesu undergjæringer, Jesus lærer sine disciple at bede, velsigner de smaa børn, Jesu indtog i Jerusalem, hovedtrækkene i Jesu lidelseshistorie, opstandelse, og aabenbarelse for

*) I 2det halvjaar 2 timer.

disciplene, Jesu himmelfart. Disse nytestamentlige fortællinger slutter sig for størstedelen til de store høitider jul og paaske.

Til fortællingen knytter sig samtale, som dog ikke har til hensigt at være forberedende katekisme-undervisning. Børnene fortæller igjen.

Der læres (paa skolen) og synges endel salmevers og andre religiøse smaasange. Af salmevers er vedtaget følgende udvalg af Landstads salmebog: nr. 8, v. 1—2; nr. 130, v. 1—2 og 8; nr. 131, v. 1 og 3; nr. 150, v. 1; nr. 332, v. 6; nr. 352, v. 1; nr. 580, v. 1.

2 F. Fortælling, samtale og gjenfortælling som i 1ste kl.

Af det gamle testamente: Mose fødsel og kaldelse, udgangen af Ægypten, vandringen i ørkenen, Josva, Ruth, Eli og Samuel, Saul, Davids historie, Salomo, og rigets deling.

De nytestamentlige fortællinger i sammenhæng til og med pinse-evangeliet, dog fremdeles med forbigaaelse af følgende: Jesu fristelse og Jesus begynder sin gjerning, Jesus vælger sine apostler, hans samtaler med Nikodemus og med den samaritanske kvinde, samt Jesu fiender. Af lignelserne medtages: Den barmhjertige samaritan, den rige bonde, den ubarmhjertige medtjener, den bortkomne søn, den rige mand og Lazarus.

Salmer: nr. 7, v. 1; nr. 47, v. 1; nr. 130, v. 5—5 og 7; nr. 347, v. 1 og 3; nr. 352, v. 2—4.

3 F. Bibelhistorie. Det gamle testamente efter Bretteville Jensen og Svensens lille bibelhistorie. Børnene faar nu lekser hjemme, men altid først efter gennemgaaelse paa skolen. Ved karttegning paa vægtavlen indføres børnene i det nødvendigeste af den bibelske geografi, ligesom der nu stilles større fordringer til den historiske sammenhæng. Før de store høitider fortælles atter, efter evangelierne, om de begivenheder som de knytter sig til, og man synger tilsvarende salmevers.

Katekisme: Undervisningen er udelukkende mundtlig, og kun katekisme-teksterne, ikke Luthers forklaring, medtages. Særlig vegt lægges paa gennemgaaelsen af budene, og undervisningen maa anlægges saaledes at den faar betydning for barnets eget daglige liv. Troens artikler gennemgaaes efter det historiske indhold uden dogmatisk begrebsudvikling. Bønnen.

Salmer: nr. 44, v. 1; nr. 131, v. 2; nr. 150, v. 2 og 4; nr. 266, v. 1—2; nr. 333, v. 1, 3, 6; nr. 611, v. 1—2; nr. 614, v. 8—9; salmeversene kan nu gives som lekse efter gjennemgaaelse paa skolen.

4 F. Af bibelhistorien gjennemgaaes det nye testamente, paa samme maade og med samme lærebog som i 3dje klasse det gamle. Af katekismen (Bangs udgave) gjennemgaaes de to første parter med Luthers forklaringer, tredje part uden disse.

Salmer til udvalg: nr. 5, v. 1—3; nr. 19, v. 1; nr. 27, v. 1; nr. 39, v. 1—3; nr. 94; nr. 137, v. 1—2 og 6; nr. 175, v. 1—5; nr. 330, v. 2; nr. 615, v. 2—4.

5 F. Bibelhistorien repeteres. Af katekismen gjennemgaaes de to sidste parter, og alle fem parter repeteres, de to første parter med Luthers forklaringer. De tidligere lærte salmer repeteres.

Norsk.

1 F. Ved samtale med børnene om kjendte ting, ved forevisning af billeder, ved lette og anslaaende fortællinger og eventyr, søger man at klargjøre deres begreber og udvide deres forestillingskreds. Børnene fortæller igjen og øves derunder i at udtrykke sig i et ordentligt sprog.

Ved læse-undervisningen anvendes lyd- og skrive-læsemetoden, og planen i Holst og Rogstads ABC følges. Børnene anskaffer først bogen naar lydene og en del lydforbindelser er indøvet. Hertil vil medgaa de første to—tre maaneder. Der kræves ren og lydrigtig udtale; derfor indøver man fra først af saa vidt muligt bare de lydforbindelser hvor lydene og deres betegnelse falder sammen, og selv hvor dette ikke er tilfældet, udtales ordene lydrigtig, uden hensyn til bogstaveringen. *) Saa længe

*) Med hensyn til udtalen følges allerede fra 1ste klasse af de principer som ligger til grund for Aars's retskrivningsregler, (sml. »Lidt om vort sprog og dets udtale« i indbydelsesskrift for 1880). Man maa i det hele være varsom, og respektere den udtale børnene fra dannede hjem er vant til. Af former som nok kan tillades, men ikke bør fremtvinges, kan merkes: naa for nu (som tidsadverbium), et rike,

børnene ikke har bog, anvendes særskilte tegn for de lyd som i skrift udtrykkes ved to bogstaver, nemlig *ŋ* for sidste lyd i »sang«, *lj* for første lyd i »kjær«, *sj* for første lyd i »skib«. Ved overgangen til bog forklares disse lyds betegnelse i skrift og paa tryk. Naar ABC'en er læst ud (ialmindelighed mod slutningen af mars maaned), gaar man over til Holsts »Lette læsestykker for barn«.

Til læsningen knytter sig samtale, og indholdet af stykkerne gjengives af børnene. Nogen lette vers læres udenad, helst med melodi til.

Skriftlige øvelser. Naar børnene har lært de enkelte lydbetegnelser og faat nogen øvelse i at forbinde dem, begynder de (lidt efter at ABC'en er taget i brug) med afskrift af lette sætninger. Disse maa først gennemgaaes og opskrives paa vægtavlen med stavelsedeling. Naar børnene har faat nogen øvelse, kan den gennemgaaede og opskrevne sætning dikteres (efter at vægtavlen er vendt). Børnene skriver fra først af paa tavle, siden i bog (med pen). I den senere del af skoleaaret kan der ogsaa bruges afskrift direkte efter bog, dog kun paa skolen, ikke hjemme.

2 F. Læsning (1 time hver dag). Holsts Lette læsestykker ud. Derefter Rolfsens læsebog for middelskolen, 1ste del, omtr. til side 125. Hvert stykke maa være læst og gennemgaaet paa skolen før det gives som hjemmelektse. Der lægges fremdeles vægt paa høi, tydelig og lydrigtig udtale, paa samme tid som der stilles større fordringer til forstandig læsning. Til læsningen knytter sig samtale og gjenfortælling. Nogen digte læres udenad, dels paa skolen, dels hjemme, og synges.

Skriftlige arbejder (3 timer om ugen). Der fortsættes med afskrift og diktat som i 1ste kl., idet sætningerne udvides, og man tager med ord som ikke skrives efter udtalen. Dette bør ikke ske vilkaarlig, men saaledes at ord af beslegtet skrivemaade sammenstilles og indøves, saa længe til der er naad nogenlunde

en bok, eple for æble o. s. v. Ligeledes maa det være tilladt at læse infinitivsmærket at som aa, og børnene bør (ialfald i de høiere klasser) ogsaa gjøres opmærksom paa at dette er den almindelige udtale paa østlandet; men man bør ikke stadig rette udtalen a i, allermindst naar aa vilde lyde uskjønt, som efter øg og ved sammenstød af vokaler.

sikkerhed. Afskrifterne og diktaterne fremkommer ved samarbeide mellem læreren og børnene, og opskrives paa vægtavlen med stavelsesdeling. Stoffet kan dels hentes fra læsebogen, dels skaffes tilveie ved samtale om kjendte ting. Ved siden af disse øvelser paa skolen kan der, naar det maatte findes nødvendigt, gives hjemme-afskrift efter bog (et par trykte linjer en gang om ugen). Baade ved arbeiderne paa skolen og ved afskrift hjemme lægges stor vegt paa orden i udførelsen.

3 F. Rolsens læsebog, 1ste del, til ende. Samtale og gjenfortælling. Et udvalg af digte læres udenad.

Skrifflige arbeider. Af retskrivningsregler nævnes kun de almindeligste, som brugen af *æ* ved omlyd, o. l. Særlig behandles ogsaa den forskjellige betegnelse ved den lange og korte aa-lyd, stum *h* og *d*, samt de forskjellige betegnelser af lydene *j*, *h*, *g*. Retkskrivningen indøves dels gennem diktater, dels gennem de sammenhængende arbeider.

Til saadanne benyttes dels stykker af læsebogen, idet hovedindholdet udfindes, vers omskrives til prosa o. l., hvorunder børnene selv saa meget som muligt former sætningerne og forbinde dem til et hele, — dels tilveiebringes stoffet ved samtale om kjendte ting, dyr, billeder, begivenheder i historien (særlig ved indøvelsen af de store bogstaver i egennavne), geografiske skildringer, o. l. Børnene skriver nu i regelen uden stavelsesdeling, og de øves i selv at bedømme hvor de skal sætte punktum. Naar et stykke først er skrevet paa skolen, kan ogsaa børnene skrive det hjemme i en særskilt bog efter hukommelsen. Naar de har faat nogen øvelse, kan de skrive hjemme blot efter den mundtlige gennemgaaelse paa skolen.

Man stiller fremdeles strenge fordringer til børnenes orden; ethvert slurvet arbeide skrives om til det er ordentligt.

4 F. Læsning (3 hele timer og 3 halvtimer om ugen). Rolsens læsebog 2den del.

Læreren læser fremdeles i regelen op i sammenhæng de stykker som blir givet til hjemmelekse; vanskeligere ord og tanker forklares. Paa denne maade kan man stille større krav til udtryksfuld, klar læsning og forstandig, sprogrigtig gjenfortælling af leksen. Et udvalg af digte læres udenad.

Grammatik (2 halvtimer). Der indøves: Sætningernes deling i subjektsdel og prædikatsdel, med mange eksempler; de vigtigste sideordnende konjunktioner (bindeordene *og, eller, men, thi, for* læres. Prædiketet i den nøgne sætning, verbet; infinitiv og infinitivsmærke; eleverne øves i at nævne verberne i deres stamformer: infinitiv, præsens, imperfektum, perfektum (de latinske navne bruges). Subjektet i den nøgne sætning, substantivet; egennavn og fællesnavn; substantivernes tal og køn; artiklerne, adjektiver, adverbier. Substantiviske led: infinitiv og de substantiviske pronomener (de personlige, de reflektive, de reciproke og spørgende). Adjektiviske led, talord, substantiv i eieform, adjektiviske pronomener (eiendomspronomen, paapegende og spørgende). Præpositioner, adjektivisk komplement og adverbialt komplement. Underordnende konjunktioner (fæsteordene), relative fæsteord eller pronomener. Interjektioner og svarord.

Alt sprogstof som anvendes til øvelse, maa være saadant som er vel kjendt for eleverne, aller helst saadant som det kan falde dem naturligt selv at bruge i sin tale.

Efter Hofgaards's En liden grammatik læses: § 1 (om fortællende sætninger; om spørgsmaal og viljesætninger mundtlig); § 2 (nøgen sætning); § 3 (verbet); § 4 (substantiv); § 5 (substantivets tal og køn); § 6 (artiklerne); §§ 7, 8 og 12 (adjektiver og adverbier); § 13 (enslydende adjektiver og adverbier).

Det som ellers medtages i denne klasse, indøves uden lærebog.

Reglerne i grammatiken maa ikke læses, endnu mindre læres udenad, før indholdet er indøvet ved eksempler saa længe til eleverne med lærerens hjælp selv kan faa regelen frem af eksemplerne; under arbeidet hermed maa læreren efterhaanden faa fæstet regelen i den form den har i grammatiken; naar saa regelen læses der, vil grammatiken blive det den bør være, en støtte baade for forstaaelsen og for hukommelsen.

Skriftlige arbejder (med indøvelse af de vigtigste retskrivningsregler) $2\frac{1}{2}$ time.

Hver uge bruges diktat. Stoffet vælges altid med hensyn til de retskrivningsregler som er lært. Stykket læses først op i sammenhæng; saa dikteres periode- eller sætningsvis. Tegnene

sættes af eleverne selv. Særlig indøves den rette brug af punktum, og enkelte andre hovedregler.

Hver uge har man et skriftligt arbejde hjemme. Stoffet hentes her naturligt fra læse bogens prosastykker eller digte; imellem kan det ogsaa hentes fra andre fag, — historien, geografin, eller naturhistorien. Ved hjælp af de nødvendige spørgsmål fra læreren finder eleverne gangen og hovedtankerne i det valgte stof. De finder selv ud de enkelte sætninger og forbinder dem til lettere perioder. Saa vidt tiden tillader skrives det hele paa vægtavlen, saa eleverne kan faa læse det igjennem i sammenhæng. Efter denne gennemgaaelse paa skolen skrives »stilen« hjemme. Slurvede og daarlige arbejder skrives altid om, ligesom det maa paasees at børnene stadig retter ordentlig sine sprog- og retskrivningsfeil. Som oftest gives en karakter for arbeidet og en for orden.

Aars's retskrivningsregler anskaffes, nærmest for ordlistens skyld. Med hensyn til de regler som skal læres og indøves, kan man vistnok baade i 4de og 5te forklasse indskrænke sig til hvad der staar i tillægget til Hofgaards lille grammatik.

5 F. Læsning (fremdeles efter Rolfsens læsebog 2den del, — ud), efter samme fremgangsmaade som i 4 F. Af norskens 7 timer anvendes de 2 udelukkende til læsning, 3 til læsning og grammatik eller analyse.

Grammatik. Det som er gennemgaaet i 4 F, tages op igjen, og efter grammatiken læses nu ogsaa det meste af det som blev indøvet uden lærebog: § 1, anm. (om spørgsmål og viljesætninger); § 5, anm. (eieformen); § 11 (talord); § 14 (pronomen); § 15 (pronomenernes inddeling); § 16 (præposition med styrelse); § 17 (konjunktioner); § 18 (interjektioner og svarord). Fremdeles medtages nu de uselvstændige verber, § 3, anm. 1; verbets tider fuldstændigere, og hjælpeverberne, § 3, anm. 2 (de latinske navne bruges). Objekt, § 23; verbets to hovedformer, § 24.

Fremgangsmaaden som i 4 F.

Skriftlige arbejder (2 timer) som i 4 F. Dog blir her istedenfor diktat imellem givet gjenfortælling paa skolen. Som hjemmearbejder gives af og til friere smaastile, f. eks.: Fortæl

om en dag paa landet, om 17de mai, om det dyr du er mest glad i, osv. Men stoffet blir altid først bearbejdet paa skolen, idet endel af eleverne maa fortælle hvad de tænker at skrive, og dette blir saa rettet paa og ordnet.

Historie.

I 2den og 3dje forklasse fortælles et lidet udvalg af norske gude- og heltesagn, og det væsentligste af Norges Historie indtil aar 1319, omtrent i samme udførlighed som i Siegwart Petersens fortællinger af fædrelandets historie, men med adskillige forbigaaelser (se nedenfor). Undervisningen er helt igjennem mundtlig, men børnene benytter S. Petersens »Momenter til støtte for hukommelsen«. Ved denne undervisning lægges først og fremst vægten paa at vænne børnene til at gjenfortælle i sammenhæng og i et ordentligt sprog, for at opøve deres færdighed i at udtrykke sig og udvikle deres sprogfølelse, samtidig med at de faar tilegne sig et værdifuldt og for deres alder særlig tiltalende historisk stof. Man følger ved valget af fortællinger, især i 3dje klasse, i det væsentlige den kronologiske orden, dog uden at lægge an paa sammenhængende historisk kundskab eller oversigt. Fortællingerne vil naturlig gruppere sig om de fremtrædende historiske personligheder; men man søger tillige at give børnene et lidet indblik i vore forfædres samfundsforhold og levevis.

I 4de og 5te forklasse gennemgaaes det vigtigste af verdenshistorien (de nordiske landes indbefattet) efter en kort lærebog.

2 F. I 1ste halvaar anvendes til »historie« lidt af norsk-timerne, i 2det halvaar en time ugentlig af de tre timer som i 1ste halvaar er tillagt geografi (se s. 15).

Man fortæller, og lader børnene gjengive, en del lette fortællinger af Norges historie. f. eks. om Haak Haabrok, Haakon Adelstensfostre, Olav Trygvessøns barndom og ungdom, Olav Haraldssøns ungdom, hans besøg hos sin mor, Olav og Dale-Gudbrand, Harald Sigurdsson i Myklegard. Derefter nogen faa helte- og gudesagn: Fridtjov og Ingeborg, Halv og hans mænd;

(vikingtogene), Tor og hans færd til jotunheimen; hammerhenting; Balders død; Lokes straf.

3 F. Fortællinger af Norges historie indtil aar 1319. Af Petersens »Momenter« forbigaar man hvad der allerede er fortalt i 2den klasse, og desuden en del fortællinger som godt kan undværes eller som lidet passer for dette alderstrin (saaledes s. 3: Gardar, Ravne-Floke, Ingolv, Leiv og Helga, Reykjarvik, Offergilde paa Lade og Mære, Trønderne tvinger kongen til at æde hestekjød, Gunhilds sønner slaaes ved Avaldsnes; s. 4: Danevirke opbrændes, Aslak Holmskalle, Den lille Erling ofres, De fangne jomsvikingers henrettelse, jomsvikingen med det lange fagre haar, Tore Klak dræbes ved Agdenes; s. 5: Ulv hin rode, Kolbjørn stallare, Torstein Oksefod, Skattekræverne fra Sverige; s. 6: de tre første linjer, og desuden Ulv jarl dræbes i kirken; s. 7: Harald ved Lesø og i Limfjorden, Orm jarl, Karl bonde, Haakon Ivarsson flygter, Sigurds drøm; s. 8: Konungahella overfaldes af venderne, Olve Stormund, Sigurds frygtelige pinsler, Kardinal Nikolaus fra Rom, Olav Ulykke og hættesvendene, Den tapre birkebeiner, Kjølveien og Sverrestien; s. 9: Jon Kuvlung og kuvlungerne, Varbelgerne, Øskjeggerne, Aura-Paal, Bergens sommer, Opstand i Viken, Erland paa Huseby og Trond prest, Baglerkongen Filip dør, Bene Skindkniv og slitungerne, Frumsarbru i Ringebo; s. 10: Alv Erlingssøn eller Mindre-Alv paa Tornberg og enkedronning Agnes, Lov om formynderstyrelsen, samt l. 11—15).

4 F. Man læser, efter Oscar Kristiansens lærebog, til den nyere tid. Læreren maa gjøre sig til ufravigelig regel at gennemgaa enhver lekse paa forhaand, — i begyndelsen baade ved fortælling og gennemlæsning.

Følgende stykker forbigaaes: Side 21, Kristendommen, s. 26, Kirkelig vranglære. S. 31, Nordboerne i de ældste tider. S. 43, Gregor den syvende. S. 48, Middelalderens samfund. S. 50, Innocens den tredje. S. 51, Kjættene og inkquisition.

5 F. Oskar Kristiansens bog læses ud (5: til Norge i 1814). Repetition af hele bogen, — saavidt muligt. Vanskeligere stykker ialfald maa ogsaa i denne klasse gennemgaaes paa forhaand.

Geografi.

2 F. Undervisningen er udelukkende mundtlig, med globus og kart som hjælpemidler*).

Først forklares de geografiske grundbegreber. Ved en eller flere udflugter til et sted i nærheden hvorfra man har en større udsigt, orienteres børnene med hensyn til de forskellige himmel-egne, land og hav, halvøer, fjorde, elve, grænser, sletter, fjelde, dale osv. Dernæst tegnes et rids af omegnen paa tavlen, for at vise hvorledes de forskellige ting afbildes paa et kart. Lidt om jordens form, fordelingen af land og vand, jordens bevægelse, dag og nat, årstiderne; verdensdelene og verdenshavene; Europa. Man gaar ud fra fædrelandet, og kommer ved at følge de almindelige reiseruter frem til de øvrige lande med deres hovedstæder; landenes grænser; paa disse reiser passerer man de vigtigste havarme og øer, og anløber enkelte vigtige byer; en oversigt over Europas betydeligste fjeldsystemer og elve. Fædrelandet mere udførlig. Idet man gaar ud fra Kristiania, følger man de naturlige reiseruter, med dampskib langs kysten indom i fjordene, anløber byerne, hvis forskjellighed fremhæves; paa jernbanen og ad hovedveiene eller paa fodture til det vesten- og nordenfjeldske. Herved kommer man frem til en oversigt over landets naturlige beskaffenhed, fjeldkjeder, toppe, elve (vandskille, vanddistrikt, hoved- og bielve) dale. Landets næringsveie, i nær tilknytning til de forskellige landsdeles og steders naturlige beskaffenhed; naturskildringer. Tilsidst en oversigt over landets naturlige inddeling. Stadig benyttelse af vægkart og tegning paa vægtavlen. Ogsaa Sverige tages fuldstændigere end de øvrige lande: grænser, naturlig beskaffenhed, næringsveie og de fornemste byer, elve og indsjøer (omtrent efter det schema som bruges i 3dje klasse).

3 F. Europas lande med hovedstæder og de fornemste byer. Særlig paapeges deres forhold til vort eget land, beliggenhed, handelsforbindelse. Børnene vænnes til ud fra landenes naturlige

*) For 2den klasse anbefales Hoffenbergs kart over Norge og Sverige, for 3dje klasse Johannes Holsts Norsk geografisk skoleatlas.

beskaffenhed og beliggenhed at slutte sig til deres hovednæringsveie, der skildres saa fyldig som muligt; karakteristiske dyr og planter efter billeder. Størrelsen af lande og byer m. m. angives blot omtrentlig, og saa vidt muligt i forhold til fædrelandet og kjendte steder. Ved historisk merkelige steder kan særlig vigtige træk af historien omtales i den udstrækning som passer for alderstrinet. I denne klasse tegner børnene kartet i rudebøger efter lærerens tegning paa vægtavlen. Disse tegninger bruges ved siden af vægkart og atlas. De kan udføres i den til »tegning« opførte time, se s. 27. Schemact giver den omtrentlige norm for stoffets omfang.

Ved behandlingen af de forskjellige lande vil børnene efterhaanden have faat en større forstaaelse af klimatiske forhold, vinde, nedbør osv., og tilsidst gives en samlet fremstilling af disse ting tilligemed en udvidelse af det i 2den klasse lærte om jordens form o. s. v., samt om himmellegemerne, formørkelser, aars- og dagstider.

Under repetitionen tages ogsaa Norge og Sverige med.

Børnene bruger til støtte for hukommelsen et geografisk schema, for tiden Marie Krohgs (dog med forbigaaelse af mange navne).

4 F. Med Reusch's Kortfattet geografi som grundlag gennemgaaes de fremmede verdensdele og derefter de nordiske lande. Karttegning.

5 F. Resten af Europas geografi, med samme lærebog. Afsnit III (om himmellegemerne osv.) i uddrag. Repetition af hele geografien.

Naturkundskab.

Man søger at give eleverne kjærlighed til naturen og forstaaelse af den ved at gennemgaa udførlig enkelte kjendte dyr og planter, fremhæve disses forhold til hinanden og organernes bygning i overensstemmelse med levesættet. Eleverne opmuntres til at anstille iagttagelser, f. eks. over blomsters og trærs spiren og trækfugles ankomst. Smaa udflugter foretages.

4 F. Her holder man sig til huset og marken. Af

dyr behandles: hund, kat, mus, flue, spurv, meise, due, hest, ko, faar, høne, stær, lerke, svale, linerle, bogfink, edderkop, bier, sommerfugle; af planter: frugttrær og busker, kornsorterne, poteter.

5 F. Her fortsættes med skoven og sjøen. Af dyr: ræv, gaupe, skovmaar, bjørn, elg, ren, hare, ekorn, høg, orfugl, tiur, hakkespet, rype, maaltrost, sangere, gjøk, hugorm, firfisle, myre, barkbille, makrel, sild, torsk, laks, hummer; af planter de forskellige skovtrær og bærsorter, mos, tang.

Regning.

I det væsentlige følges den i Nicolaisens »Regneundervisningen« fremstillede metode:

1 F. Addition og subtraktion ved rækketælling med tallene indtil 100, dels som hovedregning, dels paa tavle, (men ikke regning med opstilling af tallene under hverandre). Stadig praktiske eksempler (»opgaver fra det daglige liv«). Kugleramme, klodser, ører benyttes som anskuelsesmidler.

2 F. Talrækken udvides efterhaanden til hundredetusener, Øvelser i at læse, skrive, og opløse tal. Addition og subtraktion; multiplikation med ensifret multiplikator; indøvelse af multiplikations-tabellen. (I de skriftlige opgaver regnes kun med ubenævnte tal; de dikteres eller opskrives paa vægtavlen. Børnene regner i bøger). Hjemmeregning et par gange om ugen i 2det halvaar. Hovedregning.

3 F. Talrækken udvides til millioner. Alle fire regningsarter; division med en- og tosifret divisor. Skriftlige opgaver paa samme maade som i 2 F. Man benytter Johannesens regnebog, 1ste hefte. Hjemmeregning 1—2 gange om ugen. Hovedregning.

4 F. Fortsættelse efter Johannesens regnebog, 1ste hefte; de fire regningsarter repeteres, særlig division med flersifret divisor; ubenævnte og ensbenævnte tal. Skriftlig regning og hovedregning som før.

5 F. Repetition. Addition og subtraktion af brøk; multiplikation og division af brøk med hele tal (Johannesens regne-

bog, 2det hefte, til s, 29). I den sidste del af skoleaaret regning med »decimale tal«. Skriftlig regning og hovedregning som før.

Skrivning.

1 F. Indøvelse af den rigtige skrivestilling; forberedende øvelser paa tavle; fra november Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 1; de enkelte bogstaver og korte ord efter forskrift paa vægtavlen.

2 F. Thorsen og Wangs øvelsesbog nr. 1, og 1ste hefte af skrivebogen. I øvelsesbogen skrives i 1ste halvaar korte ord med smaa forbogstaver; i 2det halvaar gennemgaaes de store bogstaver, som forberedelse til 2det hefte af skrivebogen. Tildels taktskrivning.

3 F. Thorsen og Wangs skrivebog 1ste hefte ud; derefter 2det hefte; øvelsesbog nr. 1. I øvelsesbogen fortsættes med indøvelse af de store bogstaver, dels alene, dels i kortere ord. Taktskrivning.

4 F. Thorsen og Wangs skrivebog 2det og 3dje hefte, øvelsesbog nr. 2 (en kort tid længere ord med smaa forbogstaver, derefter korte ord med store forbogstaver, som forberedelse for den sidste del af skrivebogens 3dje hefte).

5 F. Thorsen og Wangs skrivebog 3dje og 4de hefte; øvelsesbog nr. 2 (længere ord med store forbogstaver).

Tegning.

1 F. Figurer paa tavle, efter Floods tegneøvelser.

2 F. Fortsættelse; der tegnes i bøger.

3 F. Fortsættelse. Timen kan dog ogsaa lægges til geografien, for at benyttes til karttegning (se s. 25).

4 F. H. Pettersens tegnekursus for folkeskolen, 1ste hefte: Den rette linje i forskellige stillinger, kvadratet med indlagte retlinjede figurer, samt border.

5 F. H. Petersens tegnekursus, 1ste—3dje hefte: der medtages sekskant og ottekant med indlagte motiver, samt cirkellinjen og dele af denne som motiv i retlinjede grundformer.

Sløid.

5 F. Øvelser i den slags arbeider som kræves til optagelse i 1 M. (se s. 64).

Sang.

4 F. og 5 F. Her tager endnu alle eleverne del i undervisningen. Efter at de først er prøvet enkeltvis, synges skalaer og treklange; øvelser i tonetræfning; salmer og sange efter Kobberstad og Koppangs »Skolesangbogen«.

Gymnastik.

4 F. }
5 F. } Efter Bentzens tabeller I—VII.

II. Middelskolen.

Timefordelingstabel.

Klasser.	I	II	III	IV
Religion	2	2	2	1
Norsk*)	5	4	3	4
Tysk***)	6	5	6	5
Engelsk***)		5	5	5
Historie	3	2	3	3
Geografi	2	2	2	2
Naturkundskab	3	2	2	3
Regning og matematik	5	5	5	5
Tegning	2	2	2	2
Skrivning*)	2	1		
Legemsøvelser	3	3	3	4
Sloid	2	2	2	2
Sang	1	1	1	
Sum	36	36	36	46

*) Efter den officielle plan har norsk baade i 3dje og 4de klasse 4 timer ugentlig, men af disse anvendes hver anden uge den ene til skrivning; denne time er her i skolen i 3 M. lagt til tysk og i 4 M. til norsk; derimod har 3 M. og 4 M. »hjemmeskrivning«, i regelen hver uge; arbejderne korrigeres og bedømmes paa skolen.

**) I 2 M. anvendes her i skolen i den første maaned ogsaa de 5 engelsktimer til tysk (læsning i Voss's Deutsches Lesebuch). — Efter den officielle plan har tysk 5 timer ogsaa i 3 M. (sml. foregaaende note).

Religion.

Loven af 27de juli 1896 opstiller for middelskolen det samme kundskabsmaal som lovene af 26de juni 1889 har opstillet for folkeskolen; der skal nemlig kræves:

»Sikkert kjendskab til det væsentlige indhold af den bibelske historic, til de vigtigste begivenheder af kirkens historie, samt til den kristelige barnelærdom efter den evangelisk-lutherske bekjendelse.«

Undervisningens stof er for det første bibelhistorie, som læres efter en lærebog af størrelse for det gamle testamente som Vogts lille, og for det nye testamente noget større, ca. 70 sider. De bibelske fortællinger barnet faar at lære, vil for det meste være kjendt før. Des større krav maa der stilles til dets gjentælling. Denne maa være korrekt, sammenhængende, og med forstaaelse, saa pointet i fortællingen viser sig at være opfattet. Læreren søger — — at forene de enkelte fortællinger om de fremtrædende bibelske skikkelser til et samlet billede, saa deres personligheder kommer til at staa klart for barnet, og at give barnet forstaaelse af at bibelhistorien indeholder en virkelig historie, det vil sige: en sammenhængende, af Gud ledet historisk udvikling. Endelig søger han i tilknytning til bibelhistorien at føre børnene ind i denne histories litterære kilde, bibelen.

Under læsningen af det gamle testamentes historie søger man da først og fremst at stille klart frem de store personligheder efter deres karakteristiske eiendommeligheder, dernæst at markere udviklingens store knudepunkter. Det gjælder at bringe barnet til at forstaa lidt af sammenhængen mellem de vigtigste historiske begivenheder, og deres betydning for Israels fremtid og dermed for Guds rige paa jorden. Messiastanken i dens udvikling maa da særlig betones. Kjendskab til selve det gamle testamente som skriftsamling skal under alt dette søges meddelt børnene, som derfor altid maa have sin bibel med. Under saa vidt muligt udstrakt bibellæsning i timerne, søger man da at gjøre børnene kjendt med det gamle testamentes historiske bøger. Navnene paa de poetiske bøger og de fire store profet-skrifter

samt disse bøgers plads i bibelen, læres under omtalen af David, Salomo, og vedkommende profeter.

I det nye testamente er Jesus selvfølgelig hovedpersonen. Under tilknytning til kjendt stof i det gamle testamente forklares, saa letfattelig som muligt, de politiske og religiøse tilstande inden jødefolket paa Jesu tid. Disse tilstandes betydning for Jesu virksomhed og livsgang paavises hvor dertil er anledning. Ligesaa fremstilles døberens virksomhed, Jesu liv i Nazaret, hans daab og fristelse, idet vegten lægges paa at vise hvorledes Jesu livsgjerning herved forberedes. Dennes udfoldelse skildres i sine hovedtræk, hans forkyndelses eiendommelige indhold og form, og hans underes karakter og betydning, begge som væsentlige led i hans frelsergjerning. Udviklingen af konflikter med de herskende retninger inden folket paapeges, saaledes som den aabenbarer sig under udviklingen af hans egen virksomhed i discipelkredsen, for at stige til den sidste store modstand ved hans død, da han i troskab kjæmped livskampen ud til den seier som blev kronet ved opstandelsen og himmelfarten. Bibelen bliver herunder benyttet paa samme maade som ved det gamle testamente, saaledes at børnene faar det bedst mulige indtryk af de forskjellige evangelie beretninger, og øvelse i at slaa efter i dem.

Efter Jesu liv kommer beretningen om kirkens stiftelse og udbredelse ved apostlerne. Hovedopgaven her bliver at fremstille den for hele den følgende verdenshistorie bestemmende udvikling hvorved kristendommen gik over fra jøderne, som stødte den fra sig, til den græsk-romerske hedningeverden, i hvis store kulturcentre — Antiokia, Efesus, Korint, Rom — den fik slaa rod. Herunder læses stykker af Apostlernes gjerninger, som barnet saaledes lærer at kjende. De vigtigste af apostlernes breve og Johannes's aabenbaring nævnes, og deres plads i bibelen læres. Saavidt tiden tillader det, øves børnene i at slaa efter steder i dem.

Alle geografiske betegnelser bliver noiagtig forklaret og vist paa kartet. Paa den maade erhverves det nødvendige kjendskab til de bibelske landes geografi. Specielt maa kjendes Jødels beliggenhed og grænselände i den gamle tid, beliggenheden af de vigtigste byer i landet, dets inddeling paa Jesu tid, skuepladsen

for Jesu fornemste virksomhed: egnen om Genesaretsjøen, og Jerusalem med omegn, samt beliggenheden af de vigtigste lande og byer hvor Paulus stifted menigheder.

Alle til forstaaelsen nødvendige kulturhistoriske oplysninger meddeles. Læreren maa benytte enhver tilknytning til den kundskab i verdenshistorie han kan gjøre regning paa hos børnene. Specielt gjælder dette hvor der i det gamle testamente er tale om Ægypten, eller i det nye testamente om kirkens udbredelse blandt grækerne og romerne.

Undervisningens næste stof er katekismen, som læres efter Klaveness's katekisme-forklaring.

For denne undervisning maa det være ufravigelig regel ved første gangs gennemgaelse, at intet stykke gives børnene i lekse før det er gennemgaaet. Denne læsning bør helst ske paa den maade at læreren samtaler med børnene om indholdet af det stykke af forklaringen de skal faa i lekse, uden at børnene herunder har bogen oppe. Fra bibelhistorien og tidligere katekisme-undervisning kjender barnet det meste af det som staar i forklaringen. Dette, som det altsaa ved, bør læreren spørge frem og føre til bedre forstaaelse, idet han nøiagtig følger gangen i forklaringen. De eksempler fra bibelhistorien forklaringen henviser til, eller som tilbyder sig af sig selv, lader han børnene fortælle. Stykker af bibelen som forklaringen henviser til, eller han selv finder tjenlige til belysning, lader han dem slaa op og læse.

Som regel bør omtrent en tredjedel af timen benyttes til dagens lekse, to tredjedele til at katekisere gennem indholdet af leksten til næste gang.

Fremdeles læres et udvalg af salmer. Disse henlægges bedst til bibelhistorie-timen. Et eller høist to vers gives i lekse. Overhøringen sker i begyndelsen af timen, uden synderlig gennemgaelse.

I 4de klasse gennemgaaes kirkens historie i sine grundtræk, idet en kirkehistorie paa omtrent 50 sider læses og repeteres. vedvekten lægges paa det religiøse liv, saaledes som det fremtræder hos enkelte repræsentative personligheder (martyrerne, Augustin, Bernhard, Luther, Spener, Hauge).

Endelig gives der en kort oversigt over kirkeaaet og vor gudstjenestes ordning efter den fuldstændigere form. Oversigten gives ved foredrag af læreren i tilslutning til salmebogen, som børnene har for sig.

Læseplan:

1 M. Det gamle testamente læses og repeteres [efter Bretteville Jensen og Svensens bibelhistorie]; af [Klaveness's] forklaring læses og repeteres 1ste part, og af 2den part 1ste artikel; tillige repeteres katekismens samtlige tekstord, og Luthers forklaring til anden og tredje artikel.

Salme 27. 134. 175. 65. 330, 2. 266 hos Landstad læses og repeteres.

2 M. Jesu liv læses og repeteres; af forklaringen læses og repeteres 2den og 3dje artikel og 3dje part; af katekismen repeteres samtlige tekstord og Luthers forklaring til 1ste part og 1ste artikel.

Salme 42. 94. 346, 1, 2, 4, 6. 10. 490. 580, 1—3, 10. læses og repeteres.

3 M. Resten af bibelhistorien læses, og den hele bog repeteres; af forklaringen læses de to sidste parter; forklaringen repeteres derefter i sin helhed.

De i 1ste og 2den klasse lærte salmer repeteres.

Bjergprædikenen læses og gennemgaaes i timerne nærmest før og efter jul (6 timer).

I klasserne 1—3 M. anvendes 1 time ugentlig til bibelhistorie med salmevers, 1 time ugentlig til forklaring (og bibellæsning i 3 M).

4 M. [Paulsens] kirkehistorie gennemgaaes og repeteres.

I tiden efter nytår anvendes 4 timer til at give en oversigt over kirkeaaets og vor gudstjenestes ordning, og derefter 6 timer til at gennemgaa lidelses- og opstandelseshistorien efter et af evangelierne.*)

Ved udgangen af 3 M. afholdes en prøve. Ved denne

*) Dette sidste har det hidtil været umuligt at finde tid til. Ogsaa til læsningen af salmer i 2 M. og 3 M. er der blevet liden tid.

undersøges, foruden eksaminandernes kundskab i bibelhistorie og katekismus med forklaring, tillige deres kjendskab til de bibelske skrifter, særlig de historiske, deres øvelse i at finde frem i bibelen, samt deres kjendskab til den bibelske geografi. Desuden kræves at eleverne skal kunne mindst 20 vers af de lærte salmer. Karakteren for denne prøve slaaes med dobbelt vægt sammen med den karakter som gives ved middelskole-eksamen ved prøven i kirkehistorie. (Reglement for middelskole-eksamen § 9).

Norsk.

Som maal for undervisningen i norsk er i loven opstillet:

»At eleverne læser tydelig og udtryksfuldt saavel landsmaalet som det almindelige bogmaal, kan gjøre rede for udvalgte stykker af litteraturen i begge maal, samt med orden og tydelighed i sprogrigtig form skriftlig kan behandle en lettere opgave.«

I læsning maa vegten for det første lægges paa tydelig, det er høi og ren, læsning, med passende stans paa rette steder, og paa at gjengive indholdet af det læste.

Læse høit bør eleverne paa dette trin allerede kunne.

Til at læse rent hører først og fremst at hver lyd artikuleres rigtig. Retledning hertil bør gives fuldt saa meget under elevernes tale som under læsningen. I det hele maa det erindres, at hvad der kan gjøres for sikkerhed og korrekthed i talen, det vil ogsaa komme læsningen til gode. Til ren læsning hører nemlig ogsaa at udtalen i læsning stemmer med det »dannede talesprog«, det er den udtale som i hver landsdel er den sædvanlige i dannede folks omhyggelige, men ukunstlede tale.*)

Til ren læsning hører ogsaa at eleven læser sikkert, uden famlen, uden hakkende afbrydelser, uden at pauser udfyldes af stemmelyd alene eller uartikulerede lyd. For at opnaa saadan sikkerhed er det af stor vigtighed at eleverne lærer at læse lang-

*) Sml. ovenfor s. 17.

somt, mere eller mindre eftersom det kræves, og at de lærer at stanse paa rette sted, dels hvor der maa stanses, fordi meningen kræver det, dels hvor der kan stanses for aandedrættets skyld.

Mens der paa det første trin lægges særlig vægt paa at øve i tydelig og sikker læsning, stilles der paa de høiere trin efterhaanden større krav til udtryksfuld læsning. Men kravet paa sikkerhed vil gennem alle klasser vedblive at være et hovedkrav: øvelse i sikker læsning vil ogsaa, naar man stadig gaar ud fra det omhyggelige talesprog, af sig selv blive en øvelse i naturlig læsning, og dermed er man paa ret vei til at naa det andet af loven stillede krav, at kunne læse udtryksfuldt. Den udtryksfulde læsning skal netop være naturlig læsning, og ikke en for barnet unaturlig deklamation. Det som særlig kræves, er at eleven har saa megen magt over sin stemme at han nogenlunde kan nuansere læsningen efter indholdet: hovedtanke og indskudt bitanke, fortælling og dialog, m. m.

Det læsestykke som gives i hjemmelekse, bør paa det første trin gennemgaaes paa forhaand, saavidt muligt saaledes at disciplene faar anledning til selv at øve sig i oplæsning af det ukjendte stof. Næste gang (naar altsaa børnene har haft stykket som hjemmelekse) kræves det læst med passende langsomhed, høit og rent, med rigtigt tonefald og rigtig betoning, og med stans paa rette sted. Indholdet gøres til gjenstand for samtale, og eleven fortæller indholdet af det læste. For at sikre sig at eleverne arbejder hjemme med leksen i læsning, bør man af og til lade dem fortælle indholdet af stykket før bøgerne aabnes.

Paa de høiere trin indskrænkes den foreløbige gennemgaaelse til de nødvendigste ordforklaringer og realoplysninger. Hvor læsningen giver naturlig anledning dertil, gjør man ogsaa opmærksom paa billedlige udtryk og særegne vendinger, og benævnelser som f. eks. personifikation, klimaks, ironi, forklares; men man indlader sig ikke paa læren om troper og figurer som nogen selvstændig disciplin. Man søger ligesom tidligere at sikre sig at eleverne arbejder hjemme med læsningen.

For læsning i landsmaal er i loven sat det samme maa] som for læsning i det almindelige bogmaal, nemlig at der skal

læses tydelig og udtrykfuldt. Her vil oftest kræves en særskilt gennemgaaelse, baade for læsningens og for forstaaelsens vedkommende, og der maa oversættes hvor det viser sig nødvendigt for fuld forstaaelse. Der samtales om det læste, og indholdet gengives som ved det øvrige læsestof.

Et passende udvalg af digte (paa bogmaal og landsmaal) læres gennem alle klasser udenad; de gennemgaaes og læses paa forhaand, og opmærksomheden fæstes ved verstanten, paa første trin kun ved stigende og dalende takt i al almindelighed, i 3dje og 4de klasse indøves de almindelige versfødder. Et digt bør være fuldt forstaat før det læres udenad.

Af et godkjendt udvalg af læsestykker gjøres der ved eksamen rede for et pensum paa mindst 80 sider, hvoraf ikke mindre end 20 sider af landsmaals-litteraturen.

Digtarterne forklares ved de eksempler læsningen giver; hovedinddelingen i episk, lyrisk og dramatisk poesi forklares kortelig.

Litteraturhistorie læses ikke efter nogen særskilt lærebog, men en samlet oversigt over udviklingens gang gives i tilslutning til hvad den historiske lærebog derom meddeler. Man vil her i det hele have hvad der behøves for en samlet oversigt, og hvad der maatte savnes kan let tilføies mundtlig; man holder sig forøvrigt nær til lærebogens fremstilling, og forsaavidt man paa noget punkt finder det nødvendigt at fravige denne, bør man konferere derom med læreren i historie. Ved siden af denne oversigt læres derhos læsebogens oplysninger om de læste forfattere, som forudsættes givet i kronologisk rækkefølge, med mere udførte livsbilleder af de mere fremtrædende forfattere.

Grammatik.*) Undervisningen begynder i 1ste klasse med at tage det kundskabsstof som den tidligere undervisning har medtaget, op til fornyet gennemgaaelse efter en lærebog. Af denne lærebog gennemgaaes det væsentlige i 1ste og 2den klasse, i 1ste klasse taledelene, de fælles grammatiske kategorier, og form-

*) Her i skolen er undervisningen i norsk grammatik i 1 og 2 M. henlagt til læreren i tysk.

læren, i 2den klasse sætningslæren nøiagtigere. I 3dje og 4de klasse repeteres og indøves yderligere det som før er gennemgaaet, og hvad der før er forbigaaet eller kun løselig behandlet, gennemgaaes nøiagtigere.*) Ved indøvelsen af den grammatiske kundskab bør ikke benyttes nogen særegen eksempelsamling; det gjælder at benytte sprogstof som eleverne er fuldt fortrolige med, (sml. ovenfor s. 20, l. 18—20). Der kan benyttes dels eksempler som er kjendte fra læsningen, dels mundtlig dannede eksempler som kan skrives op paa vægtavlen, dels eksempler fra de skriftlige arbejder.**)

Skriftlige øvelser. I 1ste klasse fortsættes der med arbejder af samme art som der prøves i ved optagelsen. Øvelser i gjenfortælling slutter sig nær til talen, og jo mer det er overholdt at disciplene maa give fuldstændigt svar, og i det hele tale korrekt og i rigtig formede sætninger, des lettere vil de skriftlige øvelser falde for dem. Stoffet til saadanne øvelser kan tages af lette fortællende stykker, som er læst med fuld forstaaelse, eller som er vel kjendte f. eks. fra historie-undervisningen, eller af lette skildringer fra naturhistorien (i tilknytning til billeder af dyr). I begyndelsen bringes ved samarbejde i klassen en kort gjengivelse af hovedindholdet i en bestemt form, som, ialfald paa det første trin, efter hvert kan skrives op paa vægtavlen; saa kan man vende tavlen og øve eleverne i at gjengive indholdet i den bestemte form mundtlig, og tilsidst kan man lade dem nedskrive det hele, enten paa skolen, hvis der bliver tid dertil, eller som hjemmearbejde. Det vil ofte være heldigt at eleverne har to bøger, en »øvelsesbog« til det første forsøg, og en »stilebog« til renskrift. Opskrift paa tavlen vil i 1ste klasse rimeligvis snart kunne falde bort; derimod bør man en tid holde ved med at forberede den skriftlige gjengivelse, saaledes at eleverne stadig vænner sig til at holde sig til hovedtanken, og til først at sige

*) Lærerne i fremmede sprog maa have nøie kjendskab til den grammatiske lærebog som benyttes i skolens norsk-undervisning, og i definitioner og udredninger af fællesgrammatiske emner ikke fravige dennes fremstilling.

**) Her i skolen benyttes stadig skriftlig analyse med Hofgaards »Tegn«.

mundtlig det som skal skrives, enten det er som skolearbeide eller som hjemmearbeide. Som overgang til mere selvstændigt arbeide kan man lade eleverne forberede sig paa at give en kort gjengivelse af et bestemt stykke, først mundtlig paa skolen, og siden skriftlig paa skolen eller hjemme, og endelig kan man lade dem udføre skriftlig gjenfortælling hjemme paa egen haand. Under disse øvelser vil der stadig være anledning til at gjøre rede for skilletegnes betydning, og man vil efterhaanden kunne kræve at eleverne skal være istand til at sætte dem til selv. Der vil ogsaa stadig være anledning til at merke sig forskjel mellem talens lyd og skriftens tegn, og til at tale om synonyme, hvor det gjælder heldigste valg af ord.

Diktat bruges ikke som regelmæssig øvelse hver uge, men af og til gennem alle klasser, dels for at indøve enkelte retskrivningsregler og enkelte ord, særlig saadanne som under de skriftlige øvelser har vist sig at volde vanskelighed, dels som en prøve paa elevernes sikkerhed i retskrivning i det hele og i at bruge skilletegnene. Diktaterne, som maa være afpasset efter øiemedet, læses paa en naturlig maade i sammenhæng, først før der skrives, og derpaa naar stykket er nedskrevet.

I 2den klasse fortsættes først med mundtlig og skriftlig gjenfortælling eller skildring, men nu mere og mere som selvstændige skriftlige arbeider paa egen haand. Man kan nu ogsaa lade eleverne fortælle hvad de selv har oplevet, helst først mundtlig og siden skriftlig; herved banes vei til friere fortælling eller skildring som selvstændigt hjemmearbeide. Reglerne for skilletegnes brug gennemgaaes her i sammenhæng, i forbindelse med gennemgaaelsen af sætningslæren efter grammatiken.

I 3dje og 4de klasse skrives stile som de der gives ved afgangsprøven, fra først af efter omhyggelig forberedelse og vejledning paa skolen, siden mere frit. Der lægges den største vægt paa at eleverne skriver i et korrekt og naturligt sprog, og at de kan fastholde en bestemt sammenhæng; man maa ikke uden forudgaaende vejledning give dem noget at skrive om som de ikke kan forudsættes at have fuld rede paa for. Opgaver fra historie, geografi og naturhistorie, som nærmer sig til fagopgaver, kan gives af norsklæreren; han maa da skaffe sig nøie underretning

om hvad eleverne har lært herom tidligere, og i det hele konferere med vedkommende faglærere. I de øverste klasser kan det være tjenligt til at opøve elevernes sprogsans af og til at lade dem oversætte et stykke fra tysk eller engelsk; her medtages ogsaa øvelser særlig sigtende paa det praktiske liv, som affattelse af breve, ansøgninger, eller kortere meddelelser, avertissementer, o. lign.

I 1ste klasse faar eleverne hver uge et skriftligt arbeide, som udføres dels paa skolen, dels hjemme; ved siden deraf omtrent hver anden uge en diktat. I de høiere klasser et skriftligt arbeide hver anden uge; ved siden deraf diktat, i 2den klasse 1—2 gange om maaneden, i 3dje og 4de klasse af og til, naar læreren finder det paakrævet.

Ialfald i øverste klasse maa der gives anledning til at lade eleverne et par gange i hvert halvaar (deraf den ene gang ved tentamen) skrive en ektemporalstil paa skolen.

Ved alle skriftlige arbeider lægges stor vegt paa orden, og arbeider som er slurvet udført maa skrives om til de er tilfredsstillende.

Læseplan:

1 M. Læsning med gjengivelse af indholdet og samtale om det læste; fremsigelse af digte. [Erichsen og Bretteville Jensens læsebog].

Grammatik. Efter en lærebog [Hofgaard En liden norsk grammatik] taledelene, de vigtigste sætningsdele, og formlæren.

Skriftlige øvelser: Gjengivelse af hovedindholdet af fortælling eller beskrivelse; af og til diktat. I forbindelse her med regler for retskrivning, og redegjørelse for skilletegnes betydning.

2 M. Læsning (som i 1ste klasse); fremsigelse af digte.

Grammatik: Det som er lært efter lærebogen i 1ste klasse holdes vedlige, og det væsentlige af sætningslæren læses i sammenhæng og repeteres.

Skriftlige øvelser: Gjenfortælling og friere fortælling og beskrivelse; af og til diktat. I forbindelse hermed regler for retskrivning og skilletegn.

3 og 4 M. Læsning af forfattere (i landsmaalet og det almindelige bogmaal) eller længere stykker af disse (derunder dramatiske arbejder); gjengivelse af indhold og tankegang; fremsigelse af digte. Versfødder; digtarter; litteratur-historiske oplysninger i tilslutning til den historiske lærebog og efter læsebogen.

Grammatik: Det som er læst i de foregaaende klasser, repeteres og indøves yderligere; herunder medtages det som før er forbigaaet, og enkelte punkter behandles nøiagtigere end før.

Skriftlige øvelser: Beskrivelser, skildringer, karakteristiker; uddrag og sammendrag; fremstilling af tankegangen i et arbejde af en forfatter. Mindre forretningsskrivelser. Af og til diktat.

Fremmede sprog.

I middelskolen læses tysk og engelsk.

Maalet for undervisningen i **tysk** er (efter loven af 27de juli 1896):

»At eleverne har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et lidet udvalg læsestykker, kan oplæse og oversætte lette forhen ulæste stykker, og har nogen øvelse i mundtlig paa tysk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmaal, samt i at bruge sproget skriftlig.«

Maalet for undervisningen i **engelsk** er:

»At eleverne har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et lidet udvalg læsestykker, kan oplæse og oversætte forhen ulæste stykker som kun indeholder de almindeligst forekommende ord, har nogen øvelse i mundtlig paa engelsk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmaal, samt i at bruge sproget skriftlig.«

Mens man efter den ældre metode [da maalet nærmest var at kunne læse det fremmede sprog med grammatisk forstaaelse] lagde skriftsproget til grund, og tilegnede sig dette

gjennem oversættelse til modersmaalet, kræver den nye [af »Quousque tandem« hævdede] metode det fremmede sprog lært hovedsagelig gennem sig selv, uden modersmaalet som mellemled. Fremgangsmaaden er denne: Læreren begynder med at oversætte teksten for eleverne; men denne oversættelse hører gradvis og temmelig tidlig op. Istedendfor at oversætte ordet, anskueliggjør læreren betydningen deraf ved at vise tingen som betegnes derved, eller billedet deraf, eller han leder eleven til forstaaelse ved at paavise et slegtsskab med allerede kjendte ord, eller ordet forklares ved omskrivning i det fremmede sprog, som det foregaar naar man tyder modersmaalet, som jo ogsaa maa forklare sig selv. Meningen hermed er at bringe det fremmede udtryk i elevens sind til umiddelbart at smelte sammen med det som det er udtryk for, ligesom det sker ved den første sprog-tilegnelse.

Men billeder, omskrivninger, og lignende midler, strækker i hvert fald ikke til ligeoverfor de finere udtryk for tanken, abstrakter, de i særlig forstand idiomatiske udtryk. At oversættelse til modersmaalet er nødvendig i meget større udstrækning end den nye metode forudsætter, maa indtil videre ansees for sikkert. Skolen maa her, som overalt ellers, modarbeide taagede forestillinger og halv forstaaelse. Og oversættelse er et nødvendigt kontrolmiddel for forstaaelsen; loven forudsætter denne færdighed, og den opnaaes ikke uden øvelse. I den undervisningsplan som nedenfor opstilles, bliver derfor oversættelse fastholdt som en vigtig og nødvendig øvelse gennem det hele kursus. Paa den anden side er det af den høieste vigtighed at eleven vænner sig til at forstaa sproget direkte og umiddelbart. Derfor bør læreren paa et mere fremskredet trin, og ved meget lette tekster, af og til søge at hjælpe sig uden oversættelse.

Det andet punkt hvori den nye metode adskiller sig fra den ældre, er de til læsningen knyttede tale- og skrive-øvelser. Disse øvelser danner ikke et arbejde for sig, men knyttes til læsestykkerne og har sit stof i dem. Læsestykkerne ikke blot læses, men læres og bearbejdes saaledes at eleverne lidt efter lidt optager og fæster i sin erindring et sprogligt materiale, knyttet til et bestemt indhold. Idet læreren gjør dette indhold til

gjenstand for eksamination paa det fremmede sprog, over han eleverne i at benytte det sprogstof de sidder inde med til mundtligt, senere ogsaa til skriftligt, udtryk.

Lovens krav paa dette punkt er »nogen øvelse i at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg, og besvare dertil knyttede spørsmål.«

Fremgangsmaaden for at naa dette maal maa i sine grundtræk blive følgende:

Naar et læsestykke er nøiagtig gennemgaaet paa sedvanlig maade, *) læst og oversat, skal eleven tilegne det sig saaledes at han kan gjenfortælle indholdet. Man begynder tidlig med at lade eleven lære smaa stykker (især vers) udenad, og søger lidt efter lidt at bringe det dertil at han i friere form kan gjengive hovedindholdet af et kortere eller længere stykke. Eftersom eleverne vinder herredømme over sproget, gjøres stykket til gjenstand for eksamination, den naturligste form for tale-øvelser paa skolen. Egentlig talefærdighed vil herved ikke erhverves; men lovens maal, at eleven skal kunne besvare til læsestykket knyttede spørsmål, vil kunne naaes. Og dermed vil en naturlig grundvold være lagt for talefærdighed. **)

*) Altsaa ogsaa, særlig i tysk, med nøiagtig grammatisk analyse, for at bringe sprogets former, anvendelsen af kasus, modi, osv., til bevidst opfatning.

**) Den her beskrevne fremgangsmaade gjælder de dertil særlig egnede dele af det statariske pensum som blir at opgives til eksamen. Ved siden heraf maa der i begge sprog læses en god del kursorisk, for at eleverne kan erhverve det ordforraad som er forudsætningen for alt herredømme over fremmede sprog. Under denne kursoriske læsning, som maa gaa raskt og let fra haanden, fæster man sig kun for saa vidt ved det sproglige udtryk, som det kræves til en korrekt opfatning af indholdet. Nogen nye gloser kan man repetere til næste time efter ordsamlingen. Anden repetition, eller gjenfortælling, af det kursoriske læsestof bør ikke finde sted. Gjenfortælling har sin rette plads som slutresultat af en omhyggelig analyse af indhold og form. Skulde ogsaa den kursoriske læsning gjenfortælles, vilde man enten række ganske lidt, eller gjenfortællingen vilde blive rent stymperagtig.

De skriftlige øvelser slutter sig efter den nye metode nær til de mundtlige, og bestaar væsentlig i afskrift, diktat, og skriftlig gjengivelse af noget læst eller fortalt. Denne gjengivelse skal da erstatte stilen.

I et sprog som tysk, hvor formerne er saa karakteristiske, og deres anvendelse er bundet til mere regelmæssig virkende love, og hvor undervisningen for en stor del maa bestaa i at lede disciplene til at udfinde disse love og anvende dem, er det dog naturligt at undervisningsmaaden bliver noget anderledes end i engelsk, hvor mere maa overlades til den umiddelbare tilegnelse og efterligning. Mens de mundtlige øvelser forudsættes i begge sprog at blive de samme, vil undervisningsplanen for tyskens vedkommende beholde stilen, om end i noget forandret form. Stiløvelserne tænkes paa det nøieste knyttet til læsningen, saaledes at teksten som skal oversættes enten er en fri bearbejdelse af kjendte tyske læsestykker, eller ialfald bevæger sig i forestillinger og vendinger som er vel kjendte fra læsningen. Eleverne maa vænnes til at kunne stole paa hvad de gennem denne har tilegnet sig, og ikke paa den støtte som andre hjælpemidler, ord-bog, grammatik m. m., kan yde. Kun saaledes vil det være muligt at føre eleverne derhen at de ved afgangseksamen kan skrive en tysk stil uden hjælpemidler.

For engelskens vedkommende opstilles som maal for de skriftlige øvelser at eleven kan gjengive en liden oplæst fortælling eller anekdote som han ikke kjender fra før. De øvelser som skal føre til dette maal, bliver da af tilsvarende art: Hvad der er læst, lært, og mundtlig reproduceret, bliver derefter ogsaa skriftlig gjengivet, med stigende fordringer til gjengivelsens frihed; tilsidst øves eleven ogsaa i at gjengive ukjendte fortællinger efter en eller to ganges oplæsning.

Grammatik vil ogsaa den nye metode anvende, overalt hvor den letter eleven hans arbeide med sprogets tilegnelse.*) — Og skolen, som paa ethvert punkt maa oplære til nøiagtighed, maa naturligvis ogsaa kræve den i den grammatiske forstaaelse af sproget.

*) Se s. 37, note 1.

Tysk.

Læseplan.

Maalet for undervisningen er ved kirke departementets skrivelse af 12te mars 1902 præciseret saaledes:

Eleverne skal, naar de har gennemgaaet middelskolen:

- a) kunne læse sproget med forstaaelse;
- b) have sikker kundskab i det væsentlige af formlæren og hovedpunkterne af syntaksen;
- c) kunne uden hjælpemidler skrive en tysk stil, som viser at de kjender det ordforraad som almindelig bruges i jevn fremstilling, og med sikkerhed kan anvende den grammatiske kundskab som kræves;
- d) have nogen øvelse i at forstaa sproget i mundtlig tale, og i at udtrykke sig mundtlig i sproget, saaledes nemlig, at de hvor det gjælder et stykke som frå formens og indholdets side ikke frembyder særlige vanskeligheder, og som er omhyggelig oversat og gennemgaaet, skal kunne forstaa spørmaal som paa tysk stilles af læreren om indholdet, og i fuldstændige sætninger nogenlunde sprogrigtig kunne besvare disse spørmaal paa tysk.

[En fuldstændigere beskrivelse af fremgangsmaaden, saaledes som den er vedtaget for denne skole, vil blive givet af skolebestyrer Voss i et særskilt hefte, som kommer i boghandelen. Sml. ogsaa rektor Knudsens fremstilling i bilag I til kirke departementets rundskrivelse af 12te mars 1902, trykt i universitets- og skole-annaler for dette aar].

I M. danner som det egentlige elementartrin et afsluttet kursus. Undervisningen knyttes til en elementarbog.*)

*) Her i skolen bruges nu Knudsen og Kristiansens lærebog for begyndere, hvis metode nøiagtig følges. Men under læren om substantivernes böining medtages alle hovedregler efter grammatiken. Man har hidtil læst og repeteret (tildels flere gange) til »Konjunktiv« (s. 96) med de tilsvarende retroversions-øvelser (s. 146—155). Bogen læses ud i 2 M. — I 2det halvjaar af I M. kommer en del skriftlige øvelser til (afskrift, böiningsøvelser, diktat).

Lydlæren gennemgaaes ikke i sammenhæng, men eleverne gjøres straks under læsningen opmærksom paa de for sproget eiendommelige lyd, og der maa fra første færd lægges vind paa rigtig udtale og flydende læsning. Herunder vil korelæsning være at anbefale.

I **2 M.** og følgende klasser lægges et udvalg læsestykker til grund for undervisningen. [Her: P. Voss, Deutsches Lesebuch.]

I **2 M.** læses omtrent 50 sider, hvoraf omtrent halyparten gjenarbejdes paa den før nævnte maade: oversættelse, udenadslæren, i forbindelse med mundtlig gjengivelse af indholdet af det læste. Denne søger læreren efterhaanden at give en friere form: snart gjengiver eleven fortløbende, uden at læreren synderlig griber ind, snart sker gjengivelsen gennem spørgsmaal og svar, altsaa i form af en samtale mellem lærer og elev.

Det paasees strengt at der svares i fuldstændige sætninger («hvor tydelighed og naturlig tale tilsiger det».*). Den del af pensumet som ikke skal lægges op til eksamen, gjøres ikke til gjenstand for den samme indgaaende behandling; men ogsaa her kræves dog forberedelse fra elevernes side, og der sørges for at eleverne derigjennem øger sit ordforraad og erhverver lethed i at overskue en tysk periode og oversætte den. Tilhørende gloser bør læses udenad.

Efter en lærebog***) læses i **2 M.** formlæren og (og nogen hovedregler af) kasuslæren; læren om konjunktivens brug forberedes i tilknytning til læsebogen, (men formlæren har fremdeles hovedvekten).

Fra begyndelsen af 2det halvaar lægges til grund for de skriftlige øvelser frie bearbejdelser paa norsk af læsebogens lettere stykker. Den norske tekst bliver først omsat mundtlig til tysk af eleverne under lærerens vejledning, før den opgives til skriftlig behandling paa skolen eller hjemme. Hertil anvendes 1 time ugentlig.

*) Tillægget fra det under 15de februar 1902 forandrede eksamens-reglement.

**) Her i skolen bruges Hofgaards Grammatik for middelskolen, og ved siden af den det grammatiske anhang i Voss's læsebog.

Hjemmearbeidet bør i alt væsentligt være af samme art som i foregaaende klasse, og hvad der opgives til hjemmearbeide bør ogsaa her i regelen forberedes ved samarbeide i klassen. De gjennemarbeidede stykker repeteres og lægges op til aarsprøven.

I **3 M.** læses omtrent 70 sider af læsebogen, hvoraf omtrent 30 sider gjennemarbeides som ovenfor angivet; resten læses kursorisk.

Fuldstændigere gennemgaaelse af kasuslæren, og sammenhængende gennemgaaelse af de tibagestaaende partier af syntaksen.

Til stil og grammatik anvendes 2 timer ugentlig. 1 stil ugentlig, afvekslende hjemmestil og skolestil, dels efter trykte tekster i tilslutning til læsebogen, dels af andet indhold, men isaafald maa opgaven kun indeholde ord og udtryk som hyppig forekommer i jevn fremstilling; alt hvad der kan antages at ligge udenfor dette, og ikke er vel kjendt fra læsningen, oplyses. Den foreløbige gennemgaaelse indskrænkes, og kan lidt efter lidt bortfalde.

De 30 statarisk læste sider repeteres og lægges op til aarsprøven.

I **4 M.** læses omkring 80 sider af læsebogen, hvoraf omtrent 30 sider sammen med 3dje klasses eksamenspensum lægges op til afgangseksamen. Fremgangsmaaden som i de to foregaaende klasser. Repetition, saavidt fornødent, af de vigtigste partier af grammatiken.

Til grammatik og stil anvendes 2 timer ugentlig. Opgaverne bliver nu i regelen ukjendt stof; alle gloser som maa antages ukjendte opgives. Alle stile i 3 og 4 M. gives, efterat de er rettet og gennemgaaet i klassen, som lekse til mundtlig gjengivelse i næste time.

Engelsk.

Undervisningen i engelsk i middelskolen skal føre eleverne ind i nutidssproget som det lever i tale og skrift. Den bør fortrinsvis beskæftige sig med den del af sprogstoffet som er af germansk oprindelse og danner sprogets grundstamme, men ogsaa af det romanske ordforraad medtage de almindelige kulturord,

samt hvad der for øvrigt har faat fast fod i de dannede klassers jevne daglige tale.

Der er opstillet [omtrent] det samme maal for engelsk som for tysk. Derfor bør undervisningen i det hele ordnes paa samme maade for begge sprog; om en forskjel i de skriftlige øvelser og den skriftlige prøve se ovenfor s. 43.

Den grammatiske undervisning bør indskrænke sig til at behandle de for det engelske sprog eiendommelige fænomener, idet fremstillingen af de mere generelle love hensigtsmæssig henlægges til undervisningen i modersmaalet og tysk. Der gives en sammenhængende fremstilling af det engelske sprogs former og formord, med en kortfattet oversigt over de vigtigste syntaktiske fænomener, støttet til en forholdsvis rig eksempelsamling.

Under det hele kursus maa der lægges særlig vegt paa tilegnelsen af en flydende og korrekt udtale.

Med hensyn til benyttelsen af det engelske sprog under undervisningen og i klassen i det hele taget, samt om hvorvidt og i hvilken udstrækning oversættelsen til norsk kan undværes, henvises til hvad der herom er udtalt ovenfor s. 41.

2 M. [Her i skolen indtræder engelsk først 1 maaned efter skoleaarets begyndelse; se ovenfor s. 29**].

Til grund for undervisningen lægges [Brekkes] begynderbog. Man begynder med udtale-øvelser. De for engelsken eiendommelige lyd og lydforbindelser indøves i metodisk orden, i regelen gennem direkte efterligning, men ogsaa, hvor denne viser sig utilstrækkelig, ved en enkel, for eleverne afpasset forklaring af lydets dannelsesmaade. Læreren bør derfor have praktisk kjendskab til lydfysiologiens vigtigste resultater. Skjønt han under øvelserne stadig maa have sin opmærksomhed henvendt paa den enkelte, maa samtidig den hele klasse holdes i aande ved fremsigelsen af ord og sætninger i kor. Slæbende og udtryksløs udtale og oplæsning modarbeides fra begyndelsen af. Sammen med ord- og sætningsakcenten indøves høitonen.

Fra disse metodiske forøvelser, som ikke bør tage mere end en uges tid, gaar man over til ganske lette sammenhængende tekster i fortællingens eller samtalens form. Endnu maa arbeidet

en tid væsentlig samle sig om udtalen. Det nye læsestof gennemgaaes omhyggelig med dette for øie; læreren fremsiger først hvert nyt ord, og det gjentages af den enkelte og af klassen, til det sidder nogenlunde fast. I og med disse øvelser indøves lydskriften, som eleverne snarest mulig maa blive saa fortrolige med, at de — selvfølgelig uden at lægge sig selve lydskriftformen paa minde — ved hjælp af den kan gjenkalde i erindringen og senere selv udfinde ordenes udtale.

Det kan anbefales efter tre—fire ugers læsning, hvorunder eleverne har lært at kjende de regelmæssige bøjningsformer og faat et indtryk af sprogets bygning i det hele, at vende tilbage til begyndelsen, og nu, da de største vanskeligheder med udtalen er overvundet, og eleverne har faat øvelse i at udnytte lydskriften under sit hjemmearbejde, begynde arbeidet med at lære udenad og gjenfortælle det læste. Fra nu af er elevens forberedelse stadig af dobbelt art: Et stykke skal han kunne læse op og oversætte, et andet stykke, som allerede er læst, skal han have lært saaledes udenad at han kan gjenfortælle indholdet.

Hvor læsestykkerne er beregnet paa at illustrere og indøve ting af grammatisk eller fraseologisk interesse, vil man ofte, for at sikre sig at eleverne har en klar opfatning af forholdet, i begyndelsesklassen maatte opgive dem sætningerne paa norsk og lade dem oversætte paa engelsk. Men som regel maa man allerede her for disse øvelsers vedkommende holde sig udelukkende inden det fremmede sprøg. Dels lader man eleverne simpelt hen fortælle hvad de har lært udenad, dels retter man spørgsmaal til dem, som er saaledes formet at de omtrent kan svare med bogens ord. Hvor der i teksterne vekles repliker mellem to eller flere personer, fordeler man rollerne mellem eleverne og lader dem spørge og svare hverandre.

Lidt efter lidt søger man at bringe dem til at frigjøre sig fra bogens form, og med benyttelse af det materiale bogen byder bygge fremstillingen op mere eller mindre paa egen haand. Forberedende øvelser, som omsætning fra nutid til fortid, fra direkte til indirekte tale, kan herunder være særdeles nyttige; men derfra gaacs over til en samtale om det læste, hvorunder eleven faar

anledning til paa en friere maade at referere indholdet. Det paasees strengt at der altid svares i fuldstændige sætninger. Det gjælder at faa alle med; derfor bør man saavidt muligt søge at undgaa at den som skal svare er udpeget paa forhaand.

Begynderbogens pensum repeteres i de sidste to maaneder.

De grammatiske fænomener skal eleverne gjøre sit første bekjendtskab med gennem den tekst de læser. Bøiningsformerne forklares, efter hvert som man træffer dem; pronomener, hjælpeverber o. lign. betragtes og læres som almindelige gloser, og først naar de saaledes er kjendt, lader man eleverne se dem opstillede i et grammatisk system. Formerne for den negtende og spørgende sætning øves stadig.

De skriftlige øvelser i denne klasse bestaar i hjemmeafskrift (i de første 3—4 uger), skriveøvelser paa tavlen, diktat (kun kjendt og gennemarbejdet stof), senere gjengivelse af smaa stykker som har været lært udenad. I begyndelsen bliver disse først gjenfortalt mundtlig, umiddelbart før de skrives. Man kan forbinde diktat og en friere øvelse, ved til den hele klasse at rette spørgsmaal paa engelsk som straks nedskrives, hvorpaa enten en elev giver et mundtlig svar som nedskrives af alle, eller hver elev giver skriftlig sit svar. Skriftlig besvarelse af opgivne spørgsmaal kan ogsaa gives som hjemmearbejde. I det sidste halvår vil det vise sig nyttigt at anvende nogen tid til mundtlig og skriftlig retroversion.

3 M. (Af de 5 ugentlige timer anvendes 2 til grammatik og skriftlige øvelser).

Der læses i alt mindst 70 sider af læsebogen [Brekkes nye], hvoraf 30 af det udvalg som skal lægges op ved afgangsprøven. Elevernes gjengivelse er snart fortløbende, snart antager den form af en samtale; under denne maa læreren ogsaa lægge an paa at fremholde og indprente de dele af ordforraadet og fraseologien som danner sprogets grundvold, og som eleverne derfor senere vil faa mest brug for.

Af [Løkkes kortfattede] grammatik gennemgaaes de vigtigste love for ordføiningen. Uanset lærebogens opstilling bør ethvert nyt fænomen først vises i eksempler, og eleverne ledes til at udfinde det eiendommelige ved udtrykket, førend regelen formuleres.

De skriftlige øvelser bestaar i gjengivelse; som regel benytter man hertil ogsaa i denne klasse kun læsestof som allerede er gennemgaaet.

Den bedste øvelse vil være at læreren fortæller indholdet af et stykke i forkortning og lader eleverne gjengive det skriftlig, først efter mundtlig gjenfortælling, senere uden denne. I sidste halvår bør man, som en indledning til 4de classes øvelser, af og til læse op eller fortælle anekdoter eller smaa historier som eleverne ikke kjender, og derpaa lade dem gjenfortælle. Gjør klassens standpunkt det tilraadeligt, kan man i slutten af halvåret ogsaa lade den prøve bagefter at nedskrive en gjengivelse; men det maa altid erindres, at ogsaa i denne klasse er indøvelse af retskrivning og formlære (f. eks. verberne) det vigtigste; dette maa ikke tabes af sigte for mere fremskredne øvelsers skyld.

4 M. (2 timer til grammatik og skriftlige øvelser). Der læses 30 sider af læsebogen, og hele udvalget repeteres, Desuden 40—50 sider andet læsestof, hvoraf ca. 25 kursorisk. Læsestoffet gjenarbejdes som i 3dje klasse; under den kursoriske læsning bør efter hver time gløserne gives i lekse til næste gang, eller der gives et kort resumé af hvad der sidst er gennemgaaet. Under repetitionen rekapituleres i al korthed enten den foregaaende dags lekse eller dagens pensum.

Grammatiken repeteres i sin helhed.

De skriftlige øvelser bestaar i gjengivelse af ulæste smaa stykker som læses op for eleverne; de gjenfortælles først mundtlig af eleverne, senere (i 2det halvår) falder denne hjælp bort. Kun som ekstemporalier.

Historie.

Maalet for undervisningen i historie i middelskolen er »kjendskab til hovedtrækkene af verdenshistorien, udførligst for den nyere tids og fædrelandets vedkommende; kjendskab til vor borgerlige samfundsordning.«

Der skal saaledes ikke blot meddeles en række fortællinger

om personer og begivenheder i kronologisk orden, men man skal bestrebe sig for »at give barnet, saavidt dette lader sig gjøre, et ordentligt begreb om hvad historie virkelig er«, ved at fremholde begivenhedernes sammenhæng og de fremtrædende personers betydning for udviklingen. Mest indgaaende skal fædrelandets og den nyere tids historie behandles, for at eleverne navnlig kan ledes til forstaaelse af vor egen tid og det samfund hvori de senere skal optræde som aktive medlemmer.

Som almindelig regel bør gjælde at eleven bliver bekendt med lærestoffet først gennem mundtlig fremstilling af læreren, som ved undervisningstimens begyndelse eller slutning i nær tilslutning til lærebogen fortæller det pensum som skal gives til hjemmeforberedelse til næste gang, tyder ukjendte ord og udtryk, og meddeler rigtig udtale af navne; — tankegang og sammenhæng forklares hvor det findes fornødent; — de hovedpunkter som opmærksomheden især skal fæste sig ved, fremhæves; — tidligere omtalte forbigangne eller samtidige forhold som det for emnet er nødvendigt at erindre, gjenkaldes.

Af en undervisningstime paa 45 minutter anvendes til denne gennemgaaelse 10—15 minutter. I de lavere klasser omfatter den alle enkeltheder; paa det høiere trin kan det tildels være hensigtsmæssigt at indskrænke den sammenhængende fremstilling til hovedpunkterne. I øverste klasse vil det ogsaa under repetitionen, navnlig af hvad der er læst i 1ste og 2den klasse, i almindelighed være rigtigt paa forhaand at give en orienterende oversigt.

Efter gennemgaaelsen eksamineres i det pensum som eleverne har forberedt sig paa til dagen. Ved eksaminationen paa-sees at spørgsmaalene stilles saa, at eleverne faar anledning til at fortælle et stykke i sammenhæng, eller (hvor stoffet er vanskeligere eller indholdet ræsonnerende) til at give et fyldigt og sammenhængende svar. Læreren maa ikke afbryde for at give forklaringer eller supplerende spørgsmaal. ; Kun naar eleven staar fast og intet har at meddele, faar læreren træde hjælpende til.

Til sidst (eller først) gjenoptages den næst foregaaende times lekse; det bør nemlig være regel at eleverne er forberedt ikke blot i det nye pensum, men ogsaa i den gamle lekse. Der maa gives saa mange af eleverne som muligt leilighed til personlig deltagelse.

I den udstrækning som omstændighederne tillader, giver læreren udfyldende detaljerede skildringer af historiske begivenheder, tilstande, og personligheder. Eleverne opmuntres derunder til at interessere sig for historisk læsning. De historiske billeder som skolen eier, benyttes paa alle skolens trin for at anskueliggjøre fremstillingen. Skildringerne gives rettest i frit foredrag; oplæsning er nødhjælp.

Gaar man ud fra Ræders lærebog, bliver lærestoffet at fordele saaledes paa de forskjellige klasser:

1 M. Oldtiden, og af middelalderen til »Tiden fra 843 til omtrent 1300« (omtrent 50 sider). Indledning og vanskeligere ting vedkommede kulturhistorie og statsforfatning gennemgaaes og forklares, men kan paa dette trin ikke kræves tilegnet med samme nøiagtighed som det øvrige.

2 M. Resten af middelalderen (omtrent 60 sider). I nogen timer i slutningen af aaret opfriskes, væsentlig ved samtale, erindringen om hovedpunkterne af hvad der er læst i 1ste klasse.

3 M. Den nyere tid indtil »Nordens historie under den franske revolution og Napoleon« (omtrent 120 sider). I slutningen af aaret opfriskes, væsentlig ved samtale, hovedpunkterne af hvad der tidligere er læst, navnlig af middelalderens historie.

4 M. Først gennemgaaes resten af den nyere tid (omtrent 60 sider); derunder »vor borgerlige samfundsordning«. Derefter repetition. Ved afgangsprøven kræves udførligst kjendskab til den nyere tids og fædrelandets historie. Under repetitionen gennemgaaes derfor fuldstændig de dele af lærebogen som omfatter fædrelandshistorien fra og med den store franske revolution. For resten gjenkaldes hovedpunkterne og tilstræbes en oversigt over den historiske udvikling. Navnlig dvæles ved partier som har

almindeligere kulturhistorisk betydning, og som, fordi forstaaelsen kræver større modenhed, ikke paa de tidligere trin har kunnet faa tilstrækkelig behandling.

Geografi.

Maalet er ifølge loven »Oversigt over geografien, fornemmelig topografien, med fuldstændigere kjendskab til fædrelandets geografi.«

Skal elevernes arbeide med geografien ikke reduceres til en tanketom ophobning af navne, tal, og kjendsgjæringer, maa undervisningen lede dem til, saa ofte dertil er anledning, at søge og finde sammenhængen i det som meddeles dem. Ved paavisning af aarsagsforhold, f. eks. mellem et lands beskaffenhed, bebyggelse, og befolkningens livsvilkaar, ved sammenligninger o. l., kan de faa øie for at forholdene paa jorden arter sig med en viss lovmæssighed. Det er ikke væsentlig gennem lærebogen at erkjendelsen heraf bør ventes opnaad. Det bør være undervisningens sag at give elevernes geografiske erkjendelse liv og fylde, paa den ene side gennem det som læreren meddeler til nærmere belysning af stoffet, og paa den anden side gennem dets behandling under vaagent samarbeide mellem lærer og elever.

Det kraftigste middel til undgaaelse af et ufrugtbart hukommelses-arbeide er brugen af kartet.

Kartet maa indøves ved alle midler, for at eleven ved enhver anledning skal magte at bringe det levende frem for sit indre øie.

Paa kartet bør eleverne læse sig til de billeder de bør bevare i bevidstheden, af landenes og havenes omrids og begrænsning, af fjeldstrækninger, dalstrøg, og elveløb; fra kartet maa de ogsaa hente bevidstheden om hvorledes landsgrænserne og bebyggelsen staar i forhold til og bestemmes af jordoverfladens naturlige beskaffenhed. Eleverne bør ogsaa lære at søge paa kartet saadanne enkeltheder som kjendte byer under samme breddegrad (samme dagslængde), eller under samme meridian (samme dagstid), geografiske steder (særlig byers) beliggenhed i forhold til nabolandenes grænser, lande med overensstemmende

naturlig beliggenhed og beskaffenhed (overensstemmelser i klima og næringsveie), lande af omtrentlig samme størrelse (her vil ogsaa grafiske fremstillinger osv. gjøre god tjeneste).

Endelig bør jevnlig paa kartet udpeges kommunikationsveie mellem forskjellige steder paa jorden.

Baade til styrkelse og til kontrol af kartkundskaben bør karttegningen bruges. Man maa dog erindre at det ikke gjælder herved at frembringe virkelig brugbare karter, men kun at legemliggjøre og korrigere vundne forestillinger.

Hvad angaar den orden man bør følge ved stoffets behandling, er det utvivlsomt rigtigst at begynde med fædrelandet. Paa det første trin kan man dog ikke gjøre sig færdig med fædrelandets geografi. Dertil er elevernes udvikling for ringe, og deres forraad af geografiske begreber for fattigt. Det maa være undervisningens bevidste maal at udvide og befæste disse begreber, og dette sker bedst ved at man, efter at have vundet de nødvendige holdepunkter under den første gennemgaaelse af fædrelandets geografi, retter opmærksomheden udad til andre lande og til fremmede forhold, idet stadig det ukjendte og fremmede sammenholdes med forholdene hjemme. Har man ved at sammenholde naturforholdene i Norge og Schweiz givet eleverne tilstrækkelig klar forestilling om hvad et bjergland er, saa benyttes for eftertiden dette som et færdigt begreb man ikke behøver at dvæle udførlig ved senere. Begrebet om kyst- og indlandsklima kan vindes ved at sammenholde de klimatiske forhold paa Norges vestkyst og i Rusland. Og saaledes maa de grundlæggende geografiske begreber planmæssig gives fylde og indhold, og derefter benyttes. Der opnaaes mere ved paa denne maade at fordybe sig i tingene ved en dertil bekvem leilighed, og senere hen vise dertil, end ved at fordele arbeidet jevnt — og tyndt — over hele feltet.

Fra den første behandling af fædrelandet bør man helst gaa over til andre lande i Europa, og derefter til de fremmede verdensdele, for sluttelig at vende tilbage til fædrelandets geografi. Naar man, efter at have givet den oversigt skolen kan række (særlig gennem undervisningen i naturkundskab) over forholdene paa jorden, tilsidst vender tilbage til fædrelandet, vil eleverne

have vundet betingelser for en fyldigere opfatning af dets forhold. Navnlig vil de da ogsaa bedre kunne forstaa samfærdselens betydning og følge dens veie.

Den fysiske geografi vil i hovedtrækkene være gennemgaaet ved den ovenfor omhandlede undervisning, idet det fornødne kjendskab til naturlovene leilighedsvis er meddelt. Det vil derfor være tilstrækkeligt til slut at give et kort resumé af den fysiske geografi; dertil knyttes den matematiske geografis vigtigste punkter.

Læseplan.

1 M. De nordiske lande, særlig Norge. Fortsættelse om europæiske lande. [Haffners lærebog].

2 M. Resten af de europæiske lande.

3 M. De fremmede verdensdele. Et resumé af den fysiske geografi, og grundtrækkene af den matematiske.

4 M. Repetition, med mere indgaaende behandling af fædrelandets geografi.

Naturkundskab.

Det maal som i middelskolen skal naaes i naturkundskab, er i loven formuleret i følgende bestemmelser:

a) Kjendskab til de merkeligste dyr og planter, fornemmelig de indenlandske og for mennesket vigtigste, samt til det menneskelige legemes bygning og dets organers virkemaade, med grundtræk af sundhedslæren, hvorunder ogsaa undervisning om de berusende drikkes virkninger og farer;

b) kjendskab til de vigtigste naturfænomener og lovene for de deri virkende kræfter.

A. Naturhistorie.

Man forelægger eleven naturgjenstanden, en levende plante^{*)}, et udstoppt dyr, eller i mangel deraf en god planche, paa et senere trin et kranium, et fuldstændigt skelet, eller lignende.

^{*)} Hver elev i klassen maa have foran sig et eksemplar af planten.

Man lader eleven forklare hvad han ser, korrigerer hans udtryksmaade, leder ham til selv at opdage hvad han har overset, og til slut til af iagttagelserne at drage de rigtige slutninger.

Naar et tilstrækkeligt antal typer er gennemgaaet, gaar man over til at sammenligne nærstaaende former; beskæftigelse hermed vil efterhaanden lede til erkjendelsen af at det for oversigtens skyld bliver nødvendigt at opstille et system.

For dyrerigets vedkommende maa undervisningen, især paa det lavere trin, ledes paa den maade at man gennem spørgsmaal til elervne bringer disse til fra egne iagttagelser, læsning, og fortællinger de har hørt, støttet af lærerens meddelelser, at fortælle om dyrenes liv og færd i naturen. Under undervisningen i planterigets naturhistorie maa eleverne allerede i 1ste klasse veiledes i fremgangsmaaden ved at presse og opbevare planter.

Indsamling og bestemmelse af planter i ferien bør opmuntres.

Ved den afsluttende eksamen bør eleven kunne fremlægge et af ham selv anlagt herbarium, omfattende ca. 50 typiske og almindelig forekommende arter.*)

Til hjælp ved undervisningen vil det være hensigtsmæssigt at læreren af og til paa tavlen leverer forstørrede tegninger af plantedele (især blomsterdele).

Idet eleven veiledes til at iagttage, bør man ogsaa søge at vække hos ham kjærlighed til den levende natur; han maa faa følelsen af at han har pligter og ansvar ligeoverfor de levende væsener, han maa bringes til at indse at det er grusomt og uretfærdigt at berøve fuglene deres egg, eller at spidde levende insekter paa naale, at ødelægge træer, osv., og at hans virksomhedstrang og iagttagelseslyst vil kunne finde et ædlere virkefelt

*) Herbariet bør ikke udelukkende indeholde urteagtige planter, men ogsaa pressede blade og blomsterstande af de almindeligste træer og busker. Ved valget af arter bør man tage særligt hensyn til det i loven opstillede maal.

ved at udklække sommerfugle, anstille enkle dyrkningsforsøg med plantefrø o. l.

Dyrerigets naturhistorie.

Paa første trin gennemgaaes et udvalg af typiske former af pattedyr og fugle, særlig husdyr, i et antal af omtrent tyve.

Samtidig vil det være hensigtsmæssigt at eleverne gennem lærerens fortælling erhverver kjendskab til de mest bekendte fremmede former som er beslegtede med de gennemgaaede.

Dernæst gennemgaaes nye former af pattedyr og fugle, særlig saadanne som kan grupperes sammen med de paa første trin behandlede. Behandlingsmaaden bliver des mere kortfattet, jo større ligheden er med en tidligere beskrevet form. Leilighedsvis omhandler man efterhaanden noget nærmere tandbygningen, nebformer, og fodformer; man gaar ogsaa lidt ind paa knokkelbygningen («hvirveldyr») og musklernes virksomhed; man nævner bryst- og bughulens hovedorganer og deres beliggenhed, og omtaler deres funktioner i største korthed. Ved passende leilighed indføres begreberne art, slegt, og orden, oplyst ved de behandlede eksempler.

Derefter gennemgaaes, paa samme vis som tidligere, udvalgte former af krybdyr, padder, og fiske. Efterhaanden omtales i sammenhæng med behandlingen af de enkelte former: forskjellen mellem hvirveldyr med varmt og med koldt blod, kredsløbet (i korthed), krybdyrenes seiglivethed, vinter- og sommerdvalen, hudskifte, reproduktionsevne, forvandling (gjellerens bygning), aandedræt, lidt om forplantning (egg, levende unger), osv.

Endelig gives en ordnet sammenstilling af de hidtil behandlede dele af organlæren, og tilsidst en systematisk oversigt over de behandlede dyr.

Paa øverste trin gives først sammenlignende beskrivelser af leddyr-typer med dertil knyttede almindelige oplysninger om leddyrenes bygning og vigtigste livsfænomener; dernæst en karakteristik af insekt-ordenerne med henvisning til de gennemgaaede former, og i forbindelse hermed en kortere omtale af de merkkeligste insekter.

En ordnet oversigt over de paa dette trin gennemgaaede dele af organlæren og biologien.

Endelig sammenlignende beskrivelser af enkelte repræsentanter for de lavere dyr, med dertil knyttede almindelige oplysninger.

Mens enhver for alderstrinnet ufrugtbar teoretisk systematisering bør undgaaes, vil det dog være naturligt at man for oversigtens skyld som afslutning giver en almindelig karakteristik af dyrerigets rækker, idet man begynder med de laveste, for leddyrenes og hvirveldyrenes vedkommende af de vigtigste klasser, og for krybdyrs, fugles, og pattedyrs vedkommende en oversigt over de vigtigste ordener.

Almindelige oplysninger som ikke tidligere er medtaget (f. eks. om udbredelse), kan passende finde plads her.

Planterigets naturhistorie.

Fremgangsmaaden bliver i det hele taget tilsvarende til den som er anvendt ved behandlingen af læren om dyrene, her beskrivelse og formlære mere i forgrunden. Undervisningen foregår paa de første trin ligesom i dyrelæren næsten udelukkende gennem iagttagelse.

Paa de første trin gives enkeltbeskrivelser af lette typiske former af fuldt udviklede blomsterplanter (ca. 20), med angivelse af vokstedets beskaffenhed, blomstringstiden, og andre letfattelige forhold vedrørende plantens liv, egenskaber, og anvendelse.

De første beskrivelser omfatter kun plantens hoveddele, de følgende bliver efterhaanden mere indgaaende. I tilslutning til hver beskrivelse meddeles en særskilt kort forklaring af enkelte morfologiske grundbegreber; tilsidst gives en ordnet oversigt over disse, med henvisning til de gennemgaaede planter.

Paa næste trin leveres sammenlignende beskrivelser af udvalgte former, især saadanne som kan grupperes om de paa første trin gennemgaaede; væsentlige fællesmerker og skjelnemerker fremhæves, familiekarakterer fastslaaes.

Leilighedsvis tilknyttes almindelige oplysninger om organer, udvikling, og liv. Efter hvert som en familiekarakter er bestemt, forelages øvelser i efter »floraen« at »bestemme« andre til samme

gruppe hørende arter. Man maa vel vogte sig for at overdrive indøvelsen af floraen; det er tilstrækkeligt at eleverne har erhvervet sig indsigt i dens anordning og brug. Ved eksamen bør der aldrig blive tale om at lade eksaminanderne bestemme planter efter floraen. Linnés klasse-inddeling gennemgaaes. Endelig gives en ordnet oversigt over det hidtil meddelte om planternes organer og liv; herunder omhandles planternes tilpasning til ydre forhold (f. eks. farve, rodknoller, reservenæring, midler mod udtørring, slyngtraade).

Til slut gennemgaaes enkelte planter med vanskeligere blomsterdele (f. eks. rakletrær og bartrær), og enkelte blomsterløse planter; desuden omtales nogen af de særlig vigtige udenlandske planter. Leilighedsvis tilknyttes oplysninger om let forståelige dele af den indre bygning, og om planternes udbredelse paa jorden.

Menneskelegemets bygning; sundhedslære.

I 4de klasse gennemgaaes i 1 ugentlig time menneskets anatomiske bygning, dets organers virkemaade, samt elementerne af sundhedslæren, afpasset efter den indsigt i naturfagene og det modenheds-standpunkt som eleverne nu har erhvervet.

Af antropologien behandles knokkelbygningen, musklerne, huden, fordøielsesorganerne og fordøielsen, hjertets bygning, blodet og blodomløbet, aandedræts-redskaberne og aandedrættet, hjernen og nervesystemet, sanseorganerne*) og deres virksomhed.

(For forklaringen af aandedrættet maa læreren i en fysiktime have fremstillet surstof, kvælstof, og kulsyre, og paavist deres vigtigste egenskaber, og fremstillet vandstof).

I nærmeste tilknytning til dette kursus i antropologi behandles enkelte af sundhedslærens vigtigste afsnit: Næringsstoffer og næringsmidler, ventilation, betydningen af et kraftigt aandedræt, legemligt arbejde; farerne ved det stillesiddende liv; overanstrengelse; hvile, søvn. Klæder. Hudpleiens betydning, bad.

*) Nærsynthed og de forskellige arter af langsynthed, samt nytten af briller, paavises eksperimentelt.

Tændernes og mundhulens pleie. Lidt om næsens, ørets og øiets pleie. Te, kaffe, tobak.

Loven forlanger sluttelig ogsaa »undervisning om de berusende drikkes virkninger og farer«.

Man viser hvorledes beruselse erfaringsmæssig er aarsag til en mængde af de stygge og forbryderske gerninger som begaaes, og at paa den maade blot en eneste rus kan blive skjæbnesvanger for et menneskes hele liv; fremdeles at en stadig nydelse af alkoholholdige drikke, om det end ikke nogen gang kommer til beruselse, har en fordærvelig indflydelse paa de fleste af de vitale organer, og at fortsat overdreven brug af dem bringer individet i den farlige tilstand ikke at kunne undvære stimulanen.

B. Fysik.

Undervisningens naturlige gang bliver denne: Først udføres eksperimentet, og dette gjøres, saa ofte dertil er anledning, af eleven selv under lærerens ledelse; han fortæller om rækkefølgen af de udførte manipulationer og de optrædende fænomener, han ledes til af disse at udlede lovene, som kan og maa forlanges udtrykt absolut korrekt; tilsidst forklarer han de anvendte apparater ved en tegning paa vægtavlen i de tilfælde hvor dette falder naturligt. — Først efter at eksperimentet paa denne vei er udført og forklaret, faar eleverne lekse i lærebogen.

Lette beregningsopgaver vil uden videre kunne knyttes til definitionen af den jevne bevægelses hastighed*) (udtrykt i meter pr. sekund) og den specifikke vægt (udtrykt i gram pr. kubikcentimeter) samt til vægtstangen. Ogsaa enkelte andre lette beregningsopgaver vil kunne gives.

Af og til bør gives en skriftlig opgave.

Nogen indgaaende behandling af loven om energiens uforanderlighed vil der ikke kunne blive tale om i middelskolen, mens man vistnok, naar dertil gives bekvem anledning, bør gjøre opmærksom paa den; under gennemgaaelse af lys- og varmelæren bør eleverne belæres om at lys- og varme-fænomenerne

*) Ogsaa i lydlæren.

antages at bero paa molekyllære svingninger, og om at arbeide kan fremkalde varme, og omvendt varme frembringe arbeide (dampmaskinen).

Ogsaa fonograf og telefon bør kortelig gennemgaaes.

Læseplan.

1 M. Dyrerigets naturhistorie (ca. 70 timer):

Pattedyr og fugle gennemgaaes.

Plantelære (ca. 40 timer høst og vaar):

Enkeltbeskrivelser af ca. 20 lette typiske former af fuldt udviklede blomsterplanter; en hertil støttet oversigt over de morfologiske grundbegreber. Sammenlignende beskrivelser af udvalgte former. Ekskursioner høst og vaar. Anlæggelsen af et herbarium paabegyndes. [Sørensens lærebøger i zoologi og botanik].

2 M. Dyrerigets naturhistorie (ca. 50 timer):

Krybdyr, padder, og fiske.

Desuden leddyrene, specielt insekterne. Beskrivelser af enkelte typiske lavere dyr.

Plantelære (ca. 25 timer høst og vaar):

Linnés klasse-inndeling, plantebestemmelser efter flora. Til slut ordnet oversigt over det meddelte om planternes organer og liv. Planter med vanskeligere blomsterdele (bartrær og rակletrær), enkelte blomsterløse planter. Særlig vigtige udenlandske planter. Ekskursioner. Presning af planter til herbariet fortættes.

3 M. Dyrerigets naturhistorie (ca. 15 timer):

Systematisk oversigt. Repetition.

Plantelære (ca. 20 timer):

Lidt om planternes indre bygning og liv. Fortsat benyttelse af floraen. Ekskursioner (vaar og høst); herbariet fuldføres. Repetition.

Fysik (ca. 35 timer):

Fysikalske eksperimenter med dertil knyttet undervisning efter [Andresens] lærebog.

Ved udgangen af 3. M. holdes afsluttende eksamen i dyrerigets naturhistorie og plantelære. Det kræves at eksaminanden har nøiere kjendskab til de merkeligste dyr, deres organer og levevis, fortrinsvis til de indenlandske og til de for mennesket vigtigste, samt at han har samlet det gennemgaaede stof til en systematisk oversigt over dyreriget, i den udstrækning som ved undervisningsplanen er angivet. Endvidere kræves at eksaminanden kjender 50 almindelige indenlandske planter, særlig saadanne som er vigtige for mennesket, samt de vigtigste udenlandske nytteplanter, at han har noget kjendskab til planternes vektst og ernæring, og kjender de karakteristiske merker for ca. 10 fremtrædende indenlandske plantefamilier (korsblomstrede, skjermplanter, ertebloomstrede, læbeblomstrede, kurvblomstrede, o. l.).

Ved denné prøve fremlægger eksaminanden det herbarium han selv har bragt istand.

4 M. Fysik.

Det fysikalske kursus føres tilende. Repetition.

Menneskelegemets bygning, og sundhedslære (1 time ugentlig). [Hidtil brugt Knudsen og Falch's lærebog, I].

Til eksamen prøves i det hele kursus i fysik samt i antropologi og sundhedslære. [Reglem. § 9].

Regning og matematik.

[Da undervisningens plan og gang synes nogenlunde tilstrækkelig betegnet ved de lærebøger som benyttes her i skolen, nemlig Johannesens aritmetik og algebra, og Alfsens geometri, indtages her kun den korte læseplan, saaledes som den er vedtaget for denne skole.]

1 M. Praktisk regning. Almindelig brøk og decimalbrøk (Johannesens regnebog 2det hefte).

2 M. Praktisk regning (1ste halvaar 2 timer, 2det halvaar 1 time). Enkelt og sammensat reguladetri. (Johannesens regnebog 3dje hefte).

Aritmetik og algebra (Johannesens lærebog til 2den bog).

Geometri (2det halvaar 2 timer). Alfsens lærebog til cirkelen (nr. 67).

3 M. Praktisk regning (1 time). Procent- og renteregning (til § 6 nr. 39).

Aritmetik og algebra (2 timer). Til nr. 101 (Ligninger af 1ste grad med flere ubekjendte).

Geometri (2 timer). Alfsens lærebog til 2den del, nr. 130. Øvelser i konstruktion og beregning.

4 M. Praktisk regning. Fortsatte øvelser i renteregning; rentesrente, delings- og blandingsregning. Beregning af prisme, pyramide, cylinder, kegle, og kugle. Vegtregninger. (Johannesens regnebog 4de hefte).

Regnskabsførsel.

Aritmetik og algebra. Forhold og proportioner; 1ste grads ligninger med flere ubekjendte; potenser og rodstørrelser. Repetition.

Geometri. Lærebogens anden del: Forhold og lighedannedhed. Blandt beregningsøvelserne medtages opgaver fra polygon- og cirkelberegningen. Repetition.

Tegning.

Ifølge loven skal kræves: »Øvelse i perspektivisk gengivelse af enkle fritstaaende gjenstande.«

Først maa man ved øvelser som falder i planet skjærpe øiemaalet for retning, udstrækning, og forhold, og lære haanden til at gengive syns-indtrykket. Fra de enkleste kombinationer af rette og krumme linjer har man at naa frem til tegning af ornament, navnlig det antike flade-ornament med dets enkle, strengt lovmæssige former.

Ved siden af hovedformaalet for denne undervisning: korrekt gengivelse efter selvstændig opfatning, bør ikke hensynet til en smuk udførelse tilsidesættes.

Den perspektiviske gengivelse af fritstaaende gjenstande forudsætter forstaaelse af afstandens indflydelse paa synsind-

trykket. Nogen teoretisk fremstilling af perspektivlæren kan der ikke være tale om, men man maa ved opstilling af modeller, ved iagttagelse af gader, bygninger, o. l., lade eleverne selv se den perspektiviske forkortning og forsvinding, og siden faar de bruge sine øine for at se og sin haand for at gjengive de modeller man stiller for dem. De maa altsaa vænne sig til at se modellen som et plant billede, og bl. a. ved sigtemaal, som de maa læres til at kontrollere, bestemme de punkter i dette billede som konturlinjerne kan trækkes igjennem.

Der forlanges ikke projektionstegning i middelskolen; derimod forudsætter sløid-undervisningen at eleverne lærer at udføre arbejdstegninger. Der er intet til hinder for at saadanne arbejdstegninger udføres i tegnetimerne, forsaavidt de egner sig til at indpasses i tegne-undervisningens udviklingsgang.

Plan.

1 og 2 M. Rette og krumme linjer i forskellige kombinationer. Flade-ornamenter.

3 og 4 M. Perspektivisk gjengivelse af stereometriske legemer, med anvendelse paa brugsgjenstande af enkle former. Arbejdstegninger for sløiden.

Skrivning.

»Om undervisningen i dette fag agter overstyret senere at udtale sig gennem rundskrivelse til skolerne.«

Haandgjerning (sløid).

Der er »forsøgsvis« opstillet det krav at eleverne ved optagelsen i 1 M. skal have gennemgaat de 4 første trin af »Modelrække for barneskolen« efter Kjenneruds sløidtegninger (ny udgave), eller dertil nogenlunde svarende øvelser.

»Foreløbig indskrænker man sig, uden at opstille nogen undervisningsplan, til at anbefale nævnte modelrække i alt væsentlig befulgt indtil videre.«

Gymnastik.

»Angaaende maalet for undervisningen henvises foreløbig til departementets rundskrivelse af 14de september 1886 (ann. 1886 s. 314 ff.). — Idet løjtnant Bentzens tabeller nu er lagt til grund for gutternes undervisning, bliver at gennemgaa til tab. 15 à 16; for hævbevægelsernes vedkommende vil antagelig kunne naaes noget længere, f. eks. til tab. 19 à 20.«

Sang.

»Om undervisningen heri vil senere blive udfærdiget bestemmelser.«

III. Gymnasiet.

Timefordelingstabel.

R. G. = reallinjen, H. G. = sproglig-historisk linje,

H. L. G. = sproglig-historisk linje med latin.

Klasse:	I*)	R. G.		H. G.		H. L. G.	
		II	III	II	III	II	III
Religion	1	1	2	1	2	1	2
Norsk	4	5	4	6	5	5	4
Tysk	3	3	3	3	3	3	3
Engelsk	4	2	2	7	6	2	2
Fransk	4	2	2	4	4	5	
Latin						7	II
Historie	3	3	3	5	5	3	3
Geografi	1	1	2	1	2	1	2
Naturfag	4	5	5	1	1	1	1
Matematik	4	6	6	2	2	2	2
Tegning	2	2	1				
Sum	30	30	30	30	30	30	30

Hertil kommer 6 timer ugentlig legemsøvelser og sang.

Religion.

Lovens § 9, 1: »Religionsundervisningens øiemed er at føre eleverne ind i en dybere erkendelse af kristendommen, og derunder at inderliggjøre og styrke deres religiøse og sedelige liv. Dette øiemed søges naad ved bibellæsning, gennemgaaelse

*) Delingen i forskellige linjer indtræder først fra 2den klasse.

af hovedafsnit af kirkehistorien, og af hovedpunkter i den kristelige tros- og sedelære.«

Bibellæsning. Det gamle testamente. Først gives en kort fremstilling af den hebraiske poesis eiendommelighed og de poetiske bøgers indhold. I tilslutning dertil læses et udvalg af salmernes bog, f. eks. salm. 8. 19. 51. 32. 103. 23. 84. 22. 2. 110. Derefter gives en lignende fremstilling af den israelitiske profeti, knyttet særlig til de store profeter Esaias og Jeremias. De historiske omstændigheder under hvilke disse profeter optraadte, den kamp de førte, den dom og den frelse de varsled, skildres i korte træk. I tilslutning dertil læses: Es. 5—7. 10—12. 52, 53. 55. Jer. 33.

Det nye testamente. Der gives en redegjørelse for hvert af de fire evangeliers eiendommelighed. I tilslutning dertil læses Joh. 1. 3. 10. 13—17. Derefter forklares de apostoliske breves betydning; de fornemste breves affattelses-tid, -sted, foranledning, og hovedtanke, fremstilles kort. Rom. 1, 1—17, 3—5, 6—8. 1 Petr. og Aab. 21, 1—8. 22 læses.

De skriftstykker som læses gennemgaaes kort, saaledes at hovedtankerne klares og anvendes til næring og styrkelse for elevernes religiøse og moralske liv, mens al indgaaen i enkelthederne undgaaes. Maalet skal være at lære eleverne at læse bibelen til opbyggelse.

De indledende fremstillinger gives i foredrag som knyttes til en kort lærebog.*) Der gives ikke lekser, men eleverne anmodes om til næste time at gennemlæse hvad der har været foredraget. Den næste time begynder saa med en kort samtale derom. — —

Undervisningen i kirkehistorie meddeles gennem foredrag, saaledes at de vigtigere afsnit, de som omfatter eller betegner hoved- og knudepunkterne i kirkens livsudvikling, bliver genstand for en fyldigere fremstilling. — Ogsaa for gymnasiets elever vil fremstillingen vinde i anskuelighed og interesse naar den saavidt muligt gives en mere konkret, livfuld skikkelse ved

*) Thv. Klavensess, Bibellære for gymnasier og seminarier.

at knyttes til fremragende personligheder som har været udviklings redskaber og repræsentanter. — —

Hovedpunkterne i hvert foredrag gjentages i al korthed samtalevis i begyndelsen af den paafølgende time. Det vil være hensigtsmæssigt om læreren til støtte for eleverne kan henvise til en kort fremstilling af kirkens historie.

Gjennem foredrag og samtale belyses i øverste klasse spørgsmål fra den kristelige tros- og sedelære, i det dobbelte øiemed baade at orientere eleverne med hensyn til kristendommen overhovedet i dens forskjel fra og modsætning til baade det antike og det moderne hedenskab, og at fremstille den for deres samvittighed som det ene fornødne, der paa engang tilfredsstiller hjertets dybeste trang og giver livet sedelig holdning og kraft. *)

Læseplan.

1 G. Omtrent 26 timer benyttes til gennemgaaelse af udvalg af det gamle testaments poetiske og profetiske skrifter. Resten af tiden i 2det halvaar benyttes til kirkehistorie.

2 G. Omtrent 26 timer benyttes til kirkehistorie. I resten af timerne i 2det halvaar paabegyndes gennemgaaelsen af udvalget af det nye testamente.

3 G. I ca. 32 timer fortsættes gennemgaaelsen af udvalgte kapitler af det nye testamente. Hovedpunkter i den kristelige tros- og sedelære ca. 32 timer.

Norsk.

Det i loven fastsatte maal er: »at eleverne har gennemgaaet og kan forklare et udvalg af den paa oldnorsk, landsmaalet, og det almindelige bogmaalskrevne litteratur, i forbindelse hermed erhvervet kjendskab til vort sprogs historiske udvikling, og kjender litteraturens historie i dens hovedtræk, samt paa en med hensyn til indhold og form

*) G. Jensens »Kristenlæren» lægges til grund.

tilfredsstillende maade skriftlig kan behandle opgaver passende for deres alder og udvikling. De skriftlige opgaver kan affattes saavel paa landsmaalet som paa det almindelige bogmaal; dog skal eleverne gives fornøden øvelse i skriftlig brug af det almindelige bogmaal. Paa den sproglig-historiske linje skal være gennemgaaet et omtrent dobbelt saa stort udvalg af den oldnorske litteratur som real-linjens, samt et udvalg af fremmed litteratur i oversættelse.«

A. Den mundtlige undervisning.

I. Det almindelige bogmaal.

Opgaven for litteraturlæsningen er at give eleven et saa fyldigt kjendskab som muligt til vort folks kulturliv i forskellige tider, saaledes som dette aabenbarer sig i litteraturen. Væsentlig kommer man da til at beskæftige sig med den saakaldte skjønlitteratur, men udvalget bør ogsaa medtage prøver af anden prosa, der tjener til at belyse sider af kulturlivet som ikke direkte giver sig til kjende i skjønlitteraturen, men som det er i almindeligheds interesse at eleverne faar et indtryk af. Disse prøver vil fortrinsvis blive at vælge af nyere skrifter. — —

Der maa derhos sørges for at man i det samlede udvalg som gennemgaaes i gymnasiets tre klasser, faar de forskellige perioder og udviklingstrin i litteraturen repræsenteret med karakteristiske prøver i et nogenlunde rimeligt forhold. Da den danske litteratur effer 1814 i mange dele staar i den nærmeste berøring med den norske, bør man ogsaa medtage stykker af nyere danske forfattere. Om oversatte stykker af vor gamle litteratur og om læsning af landsmaal-forfattere se nedenfor under II.

Det er af stor betydning at der læses meget. Men det er ikke af mindre vigtighed at modarbeide tilbøieligheden til flygtig læsning, og at bringe eleverne til at forstaa hvad gavn og glæde der kan opnaaes ved en læsning som giver sig tid til at dvæle ved form og indhold.

For hver klasse maa derfor vælges et pensum som gjøres til gjenstand for en mere indgaaende behandling; men ved siden deraf bør der, i den udstrækning som tiden tillader, gaa oplæsning med kortere udredning af verker eller dele af verker som foruden at være karakteristiske for en tid eller forfatter er særlig tiltalende og skikkede til at vække elevernes litterære interesse. En del af de værdifuldeste digte som paa et tidligere skoletrin er gennemgaaet og lært udenad, bør i gymnasiet tages op paa paany, saa at man sikrer sig at eleverne baade faar en dybere forstaaelse af dem og bevarer dem i erindringen. Gjennemgaaelsen af det udvalg som lægges op til artium, bør fornemmelig foregaa i gymnasiets 2 øverste klasser.

Den sproglig-historiske linjes særtimer deles mellem oldnorsk litteratur og fremmed litteratur (i oversættelse). Der vælges til stof for den sidstnævnte undervisning enten græsk litteratur (navnlig Homer og Platon), eller nyere svensk og dansk litteratur,*) eller anden fremmed litteratur (f. eks. Shakespeare). — —

Skal litteraturlæsningen bringe det rette udbytte, maa der kræves hjemmearbejde af eleverne. Dette hjemmearbejde maa dog blive af en nogen anden art end det som ellers paalægges dem. Skal de forberede sig paa at læse et for en forfatter karakteristisk digt eller et større verk, maa som regel læreren give en orienterende veiledning, og navnlig søge at sætte det i forbindelse med forfatterens eidendommelighed og stilling i litteraturen, maaske ogsaa nævne de forhold hvorunder digtet er fremkommet. Paa grundlag heraf vil der kunne stilles bestemte krav til elevens forberedelse, som for det første vil bestaa i at han, saa godt han formaar, sætter sig ind i digtets grundtanke eller grundstemning, og giver udtryk derfor i sin oplæsning. Den grundigere gennemgaaelse foregaa saa i samarbejde mellem lærer og elever. Under gennemgaaelsen paavises grundtanken nærmere, og hvorledes denne kommer til udfoldelse; desuden meddeles nødvendige oplysninger om sprogform, metrik, retorik m. m.

*) Saa staar der i undervisningsplanen (I loven staar »i oversættelse« ikke i parentes.) Her i skolen vil der ikke blive tale om at læse svensk eller dansk litteratur i oversættelse.

Herfor vil saa eleven have at gjøre rede; endelig har han ved god oplæsning at vise at det læste er fuldt tilegnet.

II. Oldnorsk og landsmaal. Vort sprogs historiske udvikling.

Eleverne skal lære saa meget af oldnorsk, at de kjender sprogets regelmæssige former og faar nogen anledning til at se vor gamle litteratur i dens originale skikkelse. Den litteraturlæsning som kan naaes med det ringe timetal, vil dog blive altfor ubetydelig. Det er derfor nødvendigt at den under beskæftigelsen med bogmaalets litteratur suppleres med gode oversættelser (brudstykker af sagaer og Kongespeilet; nogen digte af den ældre Edda).

Den kundskab i landsmaal som er erhvervet i middelskolen, vedligeholdes og udvides. Maalet er at eleverne med færdighed skal kunne læse og forstaa landsmaalet og have kjendskab til den derpaa skrevne litteratur. De skal have nogen rede paa bygdemaalenes stilling, og have læst nogen af de i dem bevarede folkeviser. Skrifter paa landsmaal medtages i passende forhold under det almindelige udvalg af nyere norske forfattere som gjennemgaaes i gymnasiet. Men der bliver desuden at anvise bestemte timer til landsmaal, for at der kan blive leilighed til dels at læse mere, dels paa en mere indgaaende maade at dvæle ved sprogformen.

I forbindelse med oldnorsk og landsmaal gives en oversigt over hovedpunkterne i de nuværende sproglige tilstande i vort land og i vort sprogs historiske udvikling. Ved passende anledning meddeles tillige saadanne bemærkninger og oplysninger om bogmaalets former og ordføining, som udkræves for at eleverne kan blive istand til med større sikkerhed at bruge bogmaalet i tale og skrift. — —

III. Litteraturhistorie.

Efter en kortfattet lærebog gives en oversigt over den gamle norsk-islandske litteratur, og derefter dvæles især ved fælleslitteraturen og den norske litteratur efter 1814; af Dan-

marks litteratur efter 1814 berøres de mest fremtrædende forfattere.

I 1ste klasse indskrænker man sig væsentlig til de biografiske oplysninger for de forfatteres vedkommende hvis verker her gennemgaaes. Naar man i 2den klasse har faat noget mere litteraturkjendskab at bygge paa, begynder man paa gennemgaaelse af litteraturhistorien i sammenhæng.

Som gjenstand for prøve ved artium oplægges:

1. To hovedverker af skønlitteraturen, et fra fælleslitteraturen og et fra den nyere norske litteratur efter 1814.
2. Et udvalg af digte og prosastykker, dels af forfattere fra fælleslitteraturen, dels og fornemmelig af nyere forfattere.

Desuden paa den sproglig-historiske linje:

et udvalg af fremmed litteratur (i oversættelse), nemlig enten græsk litteratur (navnlig Homer og Platon) [eller nyere svensk og dansk litteratur] eller anden fremmed litteratur (f. eks. Shakespeare).

3. Af landsmaal og bygdemaal: et par folkeviser samt digte og prosaiske stykker af Aasen, Vinje, Garborg, og andre forfattere som benytter væsentlig samme sprogform, — i alt saa meget som kan gennemgaaes i en ugentlig time i et skoleaar.

Desuden kan landsmaals-litteraturen medtages i det under 1. og 2. nævnte udvalg af nyere norske forfattere.

4. Af oldnorsk:

a) paa reallinjen og af latinlæsende elever: et udvalg svarende til 30—35 sider i Nygaards »Udvalg af den norrøne litteratur«; (3 sider i Nygaards »Oldnorsk læsebog for begyndere« regnes lige med 2 sider i udvalget);

b) paa den sproglig-historiske linje: et udvalg svarende til 55—60 sider i Nygaards udvalg.

I forbindelse med landsmaal og oldnorsk skal desuden paa begge linjer være gennemgaaet en kort oversigt over vort sprogs historiske udvikling.

B. De skriftlige opgaver.

Maalet er at eleverne »paa en med hensyn til indhold og form tilfredsstillende maade kan skriftlig behandle opgaver passende for deres alder vg udvikling«.

Disse opgaver bliver at vælge saaledes, at eleverne til behandling deraf kan hente det fornødne stof fra den kreds af kundskaber og forestillinger som dels skolens undervisning dels livet selv maa antages at have indført dem i. —

Man bør undgaa emner som ikke kan forudsættes at have faat ialfald nogen belysning gennem skolens undervisning. — Meningen er ikke at den norske stil skal være en kundskabsprøve, endmindre at der ved bedømmelsen af besvarelsene skal sees paa detaljeret kundskab i et enkelt fag; men det fordres at stilen skal have et indhold, og at dette indhold skal være i det væsentlige korrekt og have en vis fylde. Viser stilen en saa grov uvidenhed paa punkter hvor man kan kræve viden, at besvarelsen paa grund heraf maa blive forfeilet, da kan den ikke regnes for antagelig, selv om sprogbehandlingen er tilfredsstillende. —

Paa det første trin i gymnasiet bør man fortsætte arbeidet fra middelskolen med stile af fortællende og skildrende art; i 1ste klasses 2det halvjaar gaar man over til opgaver som, om de end fremdeles er væsentlig skildrende, berettende og forklarende, dog stiller større krav til ordnet tanke-udvikling; men dermed opstaar ogsaa kravet paa en tilsvarende veiledning fra lærerens side. Da det emne som skal behandles maa være vel kjendt, bør det under samarbeide i klassen saa meget som muligt overlades eleverne selv at finde stoffet frem; men ved ordningen deraf maa lærerens veiledning være mere fremtrædende; naar man er blevet enig om en hensigtsmæssig ordning, bør eleverne gjengive denne i en kost disposition, som de saa skal følge i sin besvarelse. Elevernes stile vil efter en saadan gennemarbejdelse af stoffet for en væsentlig del blive reproduktion; men denne reproduktion vil kræve et arbejde som baade bringer et udbytte i sproglig henseende og indøver i en bestemt ordnet tankeudvikling.

Naar man senere begynder at lade eleverne skrive stile af ræsonnerende art, om emner hentede fra almindelige men høiere liggende livsinteresser, bliver det lærerens opgave under henvisning til konkrete livsforhold at faa eleverne til at se at de kjen-der mere til emnet end de selv ved af, og at hjælpe dem til at klare og benytte sin kundskab, ved at lære dem at slutte af hvad de har iagttaget og ad den ene eller anden vei tilegnet sig, at anstille sammenligninger, finde modsætninger og almindelige syns-punkter som bliver bestemmende for stilens ordning. Hvor langt en lærer bør gaa i en saadan forberedende behandling af emnet, beror paa dettes beskaffenhed og klassens standpunkt. Hentes emnerne fra den mundtlige norsk-undervisning, eller er de berørt under denne, kan den forberedende behandling indskrænkes eller spares. Et hovedhensyn bliver det altid at ikke elevernes selvvirksomhed utilbørlig hemmes; derfor maa den forberedende gennemgaaelse af emnet efterhaanden indskrænkes til korte an-tydninger, og anledning gives til at skrive uden nogen forud givet hjælp.

Ved den her omhandlede undervisning kan det mere end ved nogen anden være ønskeligt at komme den enkelte elev til hjælp. Imidlertid er ogsaa her undervisningen underkastet skolens almindelige vilkaar; den maa blive klasse-undervisning, og dermed er ogsaa grænsen sat for individuel paavirkning og vei-ledning. Fra dette synspunkt maa ogsaa rettelsen af stilene betragtes. Saalænge det gjælder feil som ikke rører ved stilens grundtanke og dennes udformning, feil i det enkelte og af mere formel art, vil læreren i hver stil kunne betegne feilen, uden at der kræves videre forklaring; men naar feilen stikker dybere, i en uriktig tanke eller tankeforbindelse, eller i afvigelse fra den for emnets behandling lagte plan, naar de valgte udtryk er saa uklare eller ubehjælpelige at de maa ombyttes, vil en blot antydning af feilene ikke være tilstrækkelig, mens der, navnlig i større klasser, ikke bliver tid til arbeide med den enkelte. Læreren bliver da nødt til, saavidt det lader sig gjøre, at samle slige feil under ett og behandle dem for den hele klasse; men han vil kunne sikre sig at hans bemerkninger naar frem til den enkelte, ved at kræve at han omarbeider mangelfulde partier.

En særlig vanskelighed ved disse arbejder møder eleven deri at han i de fleste tilfælde mangler direkte mønstre for dem. Derfor vil det være godt at læreren, naar han har rettet elevernes arbeide, giver dem en af ham selv udarbejdet besvarelse af samme opgave til sammenligning; særlig naar vanskeligere emner første gang opgives til behandling, vil dette være at anbefale.

Som minimum af øvelse maa det ansees at være at der skrives en stil hver 3dje uge; dertil maa komme at der i regelen to gange hvert halvaar i alle klasser gives anledning til at lade eleverne skrive ektemporalstil paa skolen i flere sammenhængende timer. Fagopgaver kan, naar vedkommende faglærer under arbeidet med dem stiller de rette krav til sprogbehandling og ordnet fremstilling, støtte norsk-undervisningen, men bør ikke indgaa som en del af denne. — — — —

Læseplan.

1 G. Litteraturlæsning*).

Landsmaal. Der gives en kort oversigt over landets nuværende sprogtilstande (cfr. Nygaards Sproget i Norge i fortid og nutid, stykkerne: det almindelige skriftsprog; det dannede talesprog; byernes almuedialekter; landsmaal; bygdemaalene i forhold til skriftsproget; landsmaal som skriftsprog). Derefter læses et udvalg af landsmaals-litteratur (poesi og prosa) af forfattere som væsentlig benytter Aasens normalform. Der lægges vægt paa rigtig og udtrykksfuld læsning, og der omsættes til det almindelige bogmaal hvor det er nødvendigt for en sikker forstaaelse af ord og forbindelser, og for at illustrere hvorledes den samme tanke kræver en forskjellig udtryksmaade i de to sprogformer. Hertil benyttes omtr. 25 timer, navnlig i sidste halvaar.

Litteraturhistorie. Væsentlig biografiske oplysninger om de forfattere som læses i klassen.

Skriftlige øvelser. Mindst 12 hjemmearbejder og 4 gange ektemporalstil paa skolen.

*) Forslag til udvalg af læsestof vil senere blive offentliggjort.

2 G. Litteraturlæsning*).

Landsmaal, oldnorsk etc. I omtrent 20 timer i 1ste halvaar fortsættes med gennemgaaelse af litteratur paa landsmaal. Desuden læses nogen folkeviser og andre bygdemaalsprøver. I forbindelse hermed paavises nærmere de vigtigste skjelnemerker mellem bymaal og landsmaal samt mellem bygdemaalenes hovedgrene indbyrdes (cfr. Nygaards Sproget i Norge, side 12—14), uden at dog for det sidste punkts vedkommende enkelthederne kræves lært. Grammatik benyttes ikke.

I omtrent 20 timer i 2det halvaar læses af en bog som Nygaards »Oldnorsk læsebog for begyndere« ca. 20 sider efter den plan som i denne bogs forord er angivet. Til sammenligning læses en del af læsestykkerne i omsætning paa landsmaal hvor det hensigtsmæssig kan gøres.

Litteraturhistorie. Biografiske oplysninger om de forfattere som læses. Den sammenhængende gennemgaaelse af lærebogen paabegyndes.

Skriftlige øvelser. Mindst 12 hjemmearbejder og 4 gange ektemporalstil paa skolen.

3 G. Litteraturlæsning).**

Oldnorsk, landsmaal etc. I omtrent 40 timer gennemgaaes resten af læsebogen for begyndere samt 10—15 sider af Nygaards udvalg af den norrøne litteratur eller et dertil svarende pensum. Til bønningseksemplerne i begynderbogen føies de nødvendige grammatiske supplementer. En kort oversigt over vort sprogs historiske udvikling gennemgaaes i sammenhæng.

Paa den sproglig-historiske linje gennemgaaes yderligere et pensum svarende til 25 sider i Nygaards udvalg.

Litteraturhistorie. Lærebogen læses til ende; det hele repeteres.

Skriftlige øvelser. Mindst 10 hjemmearbejder og 3 gange ektemporalstil paa skolen.

*) Se noten paa foregaaende side. — I 2 H. G. anvendes 1 time ugentlig til fremmed litteratur i oversættelse.

**) Se noten paa foregaaende side.

Som ektemporalstile medregnes stile ved tentamen og aarsprøven.

Tysk og engelsk.

Gymnasiets undervisning i tysk og engelsk skal, foruden at øge elevernes sproglige kundskab, føre dem ind i vedkommende folks kultur, som den giver sig udslag i litteraturen.

Tysk.

Maalet er:

»At eleverne har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et mindre udvalg af den tyske litteratur, kan oplæse og oversætte forhen ulæste prosastykker, og har øvelse i mundtlig paa tysk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmål, samt i at bruge sproget skriftlig.«

Litteraturlæsningens formaal maa være paa den ene side at gjøre eleverne noget nærmere bekendt med enkelte fremtrædende forfattere som har grebet afgjørende ind i det tyske folks aandsliv, og paa den anden side i nogen grad at bidrage til at belyse merkelige foreteelser i folkets historiske udvikling, navnlig i den nyere tid.

Til grund for undervisningen lægges et udvalg af litteraturen.

Der er [af overstyret] opstillet forskjellige pensa paa 150 oktavsider, halvdelen pøesi og halvdelen prosa, som bliver at gennemgaa statarisk og lægge op til artium. Hvad der saaledes er autoriseret til brug for Aars og Voss's skole, vil kunne erfares ved henvendelse til skolens kontor.

Foruden det statariske pensum læses derhos mindst 80 sider af mere blandet, tildels lettere indhold, hentet fra nyere forfattere, og ialfald for en del beregnet paa at udfylde det statariske pensum.

Hvad metoden for den mundtlige gennemarbejdelse

af pensumet angaar, bør man i gymnasiet gaa frem i tilslutning til middelskolens praksis. Det statariske pensum kræves baade forstaat og tilegnet. Der opgives et stykke til hjemmeforberedelse. I første time prøves denne forberedelse gennem elevens oversættelse og ved den forklaring han opfordres til at give. Denne forklaring suppleres af læreren, idet han tildels i samtalens form gennemgaar stykket, derunder fremhæver tankeforbindelsen, og tilløier hvad der kan belyse den. Herunder benytter læreren og efter ham eleven det tyske sprog i den udstrækning som det til enhver tid findes formaalistjenligt. Til næste time kræves at eleven viser sin forstaaelse enten derved at han, ledet af lærerens spørgsmaal, kan angive hovedpunkterne i stykket, eller ved at han kan give et mere eller mindre frit sammendrag deraf. Ved den mere kursoriske læsning af den del af pensumet som ovenfor er betegnet som bestaaende af blandet og lettere indhold, kræves hjemmeforberedelse; men stoffet gjøres ikke til gjenstand for samme indgaaende behandling som det statariske pensum. Oversættelse kan ved lettere partier bortfalde; man nøier sig da med oplæsning, og sikrer sig, om fornødiges, mod misforstaaelse eller halv forstaaelse ved at rette spørgsmaal til eleven om indholdet eller enkelte ords betydning.

Den grammatiske undervisning fortsættes. Kundskaberne fra middelskolen maa befæstes og, navnlig for syntaksens vedkommende, udvides. Dette sker fornemmelig i gymnasiets 1ste klasse, hvor man i dette øiemed ogsaa kan skrive nogen stîle af samme art som i middelskolen; men ogsaa i de høiere klasser vil det være nødvendigt at anvende nogen tid til grammatiklæsning. Ved artium bør grammatikens regler ikke være gjenstand for særskilt prøve; men viser en eksaminand usikkerhed i grammatik, bør dette komme ham til skade paa samme maade som usikkerhed i sproget og sprogbrugen overhovedet.

De skriftlige øvelser knyttes hovedsagelig til læsningen og den mundtlige undervisning. Dette sker gennem skriftlig repropuktion af det læste, saavel fra det statariske pensum som fra den lettere læsning. Man kan begynde med at nogen hovedpunkter i et læst stykke dikteres eller skrives op paa vægtavlen for derpaa at udfyldes af eleverne, med eller uden forudgaaende

mundtlig fremstilling. Der skrides saa videre, idet større og større stykker af netop gennemgaaede pensa gjengives i forkortning, i begyndelsen paa grundlag af et af læreren selv affattet og oplæst sammendrag, senere efter en disposition opgivet af læreren eller under hans vejledning udfundet af eleven. Hertil kan komme omsætning af dramatiske scener eller episke digte til fortællende prosa. Afvekslende hermed gjengives ogsaa indholdet af et oplæst, men ukjendt, stykke af fortællende art. De ovenfor nævnte skriftlige arbejder kan udføres af eleverne dels paa skolen dels hjemme. Maalet er at eleven ved artium skal paa en forstandig og sproglig korrekt maade kunne skriftlig gjengive et af læreren oplæst stykke af fortællende indhold, som enten er hentet fra den obligatoriske del af det statariske pensum eller fra ulæst litteratur. Vælges stykket af det statariske pensum, bør det være en fri bearbejdelse eller et sammendrag af stof hentet derfra, og ikke overskride $1\frac{1}{2}$ oktavsider. Vælges stykket fra ulæst litteratur, bør det dog efter sit indhold være beslegtet med hvad eleven kan forudsættes at have læst; det bør ikke overskride 1 oktavsider.

Angaaende rettelsen af elevernes skriftlige arbejder merkes, at man maa være belavet paa at slige arbejder trods fælles forberedelse altid vil blive adskillig forskjellige i indhold og omfang, og at denne forskjel vil stige naar de forberedende øvelser indskrænkes eller falder bort. Læreren rettelser i de enkelte arbejder bør under disse forhold væsentlig indskrænke sig til det sproglige; rettelsen af arbejderne efter deres indhold maa foregaa under ett, idet til slut det bedste arbeide oplæses, og svagere elever opfordres til at gjengive det mundtlig.

Ved bedømmelsen maa i begyndelsen de sproglige fejl veie tungest; eftersom kravet til forstandig gjengivelse, hvori intet væsentligt led mangler, maa gjøres sterkere gjældende, kommer ogsaa hensynet til indholdet til at veie mere; tilsidst blir det gjengivelsens indre værd som blir hovedsagen, idet enkeltvis forekommende sprogfeil ikke kommer i betragtning, naar arbeidet i det hele viser sikkerhed i det sproglige, det grammatiske og fraseologiske. Gjennemgaaende usikkerhed i det sproglige gjør et arbeide uantageligt; men sproglig korrekthet kan heller ikke

redde et arbeide som mangler indhold eller viser at det oplæste stykke slet ikke er forstaat.

Læseplan.

1 G. Litteraturlæsning 2 timer ugentlig; af det statariske pensum gennemgaaes 40 sider, af blandet og lettere læsning 20 sider. Til skriftlige øvelser og grammatik 1 time ugentlig; skriftlige øvelser væsentlig reproduktion af læst stof; af grammatiken syntaksen og dele af formlæren efter behovet.

2 G. Litteraturlæsning 2 timer ugentlig; af det statariske pensum 50 sider, af lettere læsning 35 sider. Hvad der er læst statarisk i 1ste klasse, repeteres. Skriftlige øvelser og grammatik 1 time ugentlig; dels reproduktion af læst stof, dels gjengivelse af oplæst ukjendt stof; repetition af udvalgte dele af grammatiken.

3 G. Litteraturlæsning 2 timer; af det statariske pensum 60 sider, af lettere stof 25 sider; repetition af hvad der er læst statarisk i 2den og 3dje klasse. Skriftlige øvelser og grammatik som i 2den klasse.

Det paasees at de skriftlige øvelser med rettelse og grammatiklæsning særlig i 2den og 3dje klasse ikke optager mere end $\frac{1}{3}$ af det faget tillagte timetal.

Ved den mundtlige del af afgangsprøven vil eksaminanden have at læse op et stykke af det statariske*) pensum, oversætte det, og derefter gjengive indholdet paa tysk. Videre skal han, ligeledes paa det fremmede sprog, besvare saadanne spørgsmål som stykket giver anledning til, gjøre rede for sammenhængen, og give reale og sproglige forklaringer i det omfang som kræves efter den forudgaaende gennemgaaelse paa skolen. Derefter oplæses og oversættes et ukjendt stykke.

*) Ved anmeldelsen til artium skal foruden det statariske pensum ogsaa nøiagtig opgives hvad der er gennemgaaet kursorisk.

Den skriftlige del af prøven vil bestaa i skriftlig gengivelse af et stykke af fortællende indhold paa 1—1½ oktavsider, som oplæses 2 gange.

Engelsk.

Maalet for gymnasiets undervisning er:

»At eleverne har gennemgaaet og kan forklare et udvalg af den engelske litteratur (for den sproglig-historiske linje uden latin et større udvalg end for de andre linjer), kan oplæse og oversætte forhen ulæste prosastykker, har øvelse i mundtlig paa engelsk at gjengive indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmål, samt har nogen øvelse i at bruge sproget skriftlig.«

Til grundlag for undervisningen benyttes paa begge linjer et godkjendt udvalg af litteraturen, hvoraf igjen et engere udvalg lægges op til afgangseksamen. For enkelte partiers vedkommende vil læsningen blive obligatorisk, for andre inden visse grænser valgfri.

Om fremgangsmaaden ved litteraturlæsningen henvises til læseplanen for tysk.

Om oversættelsen til norsk heder det i undervisningsplanen for middelskolen, at den under visse betingelser kan søges erstattet ved forklaring paa engelsk af det oplæste afsnit. En lignende fremgangsmaade anbefales ogsaa forsøgt i gymnasiet. Naar dagens pensum frembyder lette partier, kan man for disses vedkommende ofte indskrænke sig til oplæsning. Hvor langt man, kan gaa i dette stykke, maa bero paa klassens standpunkt. Oversættelse bliver i ethvert fald det almindelige, og det maa til enhver tid kræves at eleven skal være forberedt paa at vise sin forstaaelse af den fremmede tekst ved en korrekt oversættelse, fornet i et naturligt og idiomatisk sprog.

Paa den anden side vil den engelske oplæsning oftere kunne bortfalde; det maa i ethvert fald ikke altid betragtes som nødvendigt baade at læse op og oversætte det hele pensum: tiden vil heller ikke være tilstrækkelig hertil.

Hvad angaar den færdighed i mundtlig brug af

sproget som skal vindes i gymnasiet, angiver selve loven den naturlige begrænsning, idet den kun kræver øvelse i at gjengive indholdet af oplæste stykker som eleverne i løbet af gymnasiets kursus har gennemgaaet paa engelsk, samt i at besvare spørgsmaal angaaende disse. Heraf følger at ialfald en del af undervisningen maa tage bestemt sigte paa saadanne øvelser, og at gjengivelse paa engelsk af læsestoffet maa drives til stadighed og med kraft. Det vil imidlertid ligge nær at søge at føre dette videre, og under gunstige omstændigheder for øvrigt benytte sproget ogsaa udenfor denne side af undervisningen.

Læreren bør, ialfald leilighedsvis og vekslende med norsk, benytte det fremmede sprog hvor han føler sig tryk for at eleverne kan følge ham; men det er ogsaa klart at man under læsningen vil komme ind paa spørgsmaal af saadan art at et krav paa engelsk som meddelelsesmiddel vilde blive en ligefrem hindring for en frugtbringende undervisning.

Ved siden af det statariske pensum læses paa begge linjer en del lettere (novellistisk) stof, for størstedelen i form af hjemmelæsning, idet eleverne gjennemlæser nogen sider (paa real- og latinlinjen 3—4, paa den spr.-hist. linje uden latin 6—8 sider), for hvis indhold de derpaa gjør rede paa skolen. Dette er altsaa ogsaa en lekse, men af en anden art end den vanlige, idet der kun kræves at de skal have læst det opgivne pensum igjennem med tæksomhed. Hensigten med en saadan læsning er ikke saa meget at tilføre eleverne nyt sprogmateriale, som at befæste den kundskab de allerede sidder inde med, og styrke deres sprogfølelse. De tekster som benyttes bør helst foreligge i udgaver forsynede med anmerkninger hvor eleverne finder forklaring eller oversættelse af vanskeligere udtryk. Elevernes forberedelse kontrolleres af læreren gjennem samtale paa engelsk i den første halvpart af af den til denne læsning afsatte time, hvorefter der ekstemperes et stykke videre.

Læseplan.

1 G. (Maalet for undervisningen i gymnasiets 1ste klasse er at eleverne skal kunne oplæse, oversætte og forklare et lidet udvalg af engelsk litteratur, samt paa engelsk kunne gjengive

indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg og besvare dertil knyttede spørgsmaal. Desuden skal der aflægges en skriftlig prøve.

Der gennemgaaes en oversigt over præpositionernes brug samt de vigtigste synonymmer (eller udvalgte afsnit af grammatiken, f. eks. hjælpeverberne).

Ved aarseksamen afholdes mundilig og skriftlig prøve, væsentlig af samme art som middelskolens. De derhen hørende skriftlige øvelser bør derfor væsentlig være gjengivelser som i middelskolen, idet dog stoffet lidt efter lidt bliver sværere. Man tager særlig sigte paa retskrivningen, ordforraadet og fraseologien, samt sikkerhed i det grammatiske; en vis selvstændighed i formningen bør lidt efter lidt tilstræbes, men dette hensyn kommer først i anden række. Maalet er at eleverne ved udgangen af 1ste klasse skal kunne giengive et oplæst stykke af fortællende indhold, altsaa en prøve af samme art som middelskolens, men med noget sværere stof.

Ved prøven vil stykket blive oplæst to gange).

Af de ugentlige timer anvendes 2 til læsning, 2 til skriftlige øvelser og grammatik. Læsning af et udvalg af lettere litteratur, i alt 80 sider. [Her: Brekke og Westerns udvalg for 1 G.] Mundtlig gjenfortælling af det læste, dels ved samtale om indholdet, dels ved at der gives et sammenhængende resumé. Præpositioner og synonymmer (eller udvalgte afsnit af grammatiken). De skriftlige øvelser bestaar i gjengivelse dels af gennemgaaede dele af udvalget, dels af ukjendt stof, som oplæses eller fortælles.

2—3 G.

a. Reallinjen.

Idet den skriftlige prøve er henlagt til udgangen af 1ste klasse, kan man i 2den og 3dje beskæftige sig udelukkende med læsning. Der gennemgaaes et litteratur-udvalg paa 100 sider, som lægges op til eksamen.

Desuden læses 120 sider lettere prosastof, væsentlig som hjemmelæsning (se ovenfor).

Der kræves noget kjendskab til de læste forfatteres liv og verker.

2 R. G. (Af de 2 timer afsættes 1 hver anden uge til kontrol af hjemmelæsningen i forbindelse med ekstemporallæsning). Der læses 60 sider af [Brekke og Westerns] udvalg for 2 og 3 R. G., hvoraf ca. 20 repeteres.

Mundtlige øvelser som i 1ste klasse. Ca. 60 sider*) læses som hjemmelæsning og ex tempore paa skolen.

Litteraturhistoriske oplysninger om de læste forfattere.

3 R. G. Af udvalget læses 40 sider. Repetition. For øvrigt som i 2den klasse.

Ved afgangseksamen gaaes frem som ved den mundtlige prøve i tysk.

b. Den sproglig-historiske linje uden latin.

(Undervisningen har her til maal ved en mere udstrakt læsning i de to sidste aar at give denne linjes elever et fyldigere kjendskab til det engelske folks sprog og kultur.

Saa vel de mundtlige som de skriftlige øvelser vil samle sig om et statarisk pensum. Dette fastsættes til 250 sider; heraf bliver 170 sider obligatorisk, for de øvrige 80 sider opstilles alternativer. — —

Ved siden af det statariske pensum læses i 2den og 3dje klasse ca. 250 sider lettere stof, væsentlig som hjemmelæsning.

Ved den mundtlige afgangsprøve gaaes frem som i tysk.

De skriftlige øvelser gaar i disse klasser over til en i formel henseende fri bearbejdelse af et givet stof. Som maal opstilles at eleverne ved afgangsprøven skal kunne give en fremstilling af hovedindholdet af et stykke, eller af en del af et stykke, taget fra den obligatoriske del af det statariske udvalg (170 sider), med tilhørende litteraturhistoriske oplysninger efter et »omrids«^{*)}.

*) Dette pensum har vist sig for stort.

**) Som eksempel paa saadanne opgaver nævnes, under forudsætning af at Løkkes »Engelske forfattere« har været lagt til grund for undervisningen:

Naar man i 2den klasse begynder paa disse øvelser, gjælder det først at klargjøre for eleverne hvorledes en saadan forkortet gjengivelse planmæssig udføres. Hertil er dispositionen det bedste middel. Læreren gennemgaar derfor de første gange stykket paa forhaand, lader eleverne udfinde hovedpunkterne, og viser dem hvorledes en disposition skal opstilles. Derpaa udfyldes dispositionen mundtlig, hvorpaa opgaven skrives som hjemmearbeide eller, i en senere time, som skolearbeide. Det hele bliver et resumé af det vigtigste indhold i vedkommende tekst, og saaledes et sidestykke, i fastere og knappere form, til den mundtlige gjengivelse. Idet elevernes opmærksomhed fra først af henledes paa den indre sammenhæng mellem de enkelte punkter, vænnes de til at udtrykke sig i ordentlig byggede perioder (over- og underordning); herpaa lægges der i begyndelsen særlig vegt. Det kan anbefales at eleverne i 2den klasse i regelen skriver en disposition i spidsen for ethvert hjemmearbeide. Skal arbeidet udføres paa skolen, bør man i samme klasse opgive til hjemmeforberedelse det stykke som skal fremstilles i sam-mendrag.

Om lærerens rettelser se under tysk.

Saadanne skriftlige arbeider bør gives hver anden uge, dels som hjemme-, dels som skolearbeide, og der afsættes en time til gennemgaaelse. Alternerende med denne art øvelser bør eleverne skrive lettere og enklere arbeider (gjengivelser f. eks. af gaarsdagens lekse, af et stykke af hjemmelæsningen, eller af ukjendte smaastykker), væsentlig af samme art som i 1ste klasse. Blandt disse øvelser kan ogsaa optages skriftlige oversættelser af vanskelige afsnit af det statariske pensum. Ogsaa disse arbeider kan delvis gives som hjemmearbeider, idet noget gjengives som er fortalt af læreren paa skolen.

-
1. Give a short account of the landing of William of Orange in England, as told by Macaulay.
 2. Tell, from Shakespeare's Merchant of Venice, what you remember about Antonio.
 3. Give a brief sketch of the life of Samuel Johnson, with an account of his letter to the Earl of Chesterfield.

Disse lettere arbeider gjennomlæses og bedømmes af læreren, men gennemgaaes derpaa ganske summarisk, idet man paapeger enkelte feil, og læser op et godt arbeide eller selve den foredragne tekst. Mere end et kvarters tid bør ikke medgaa hertil.

Under repetitionen af det statariske pensum har eleverne at merke sig hjemme hvilke steder de trænger oplysninger om. Naar alle spørsmaal er besvaret, gives en udsigt over indholdet, under samarbeide mellem lærer og elever, og de i reel eller formel henseende vigtigste punkter belyses. Paa denne maade vil man kunne repetere gjennemsnitlig 5—6 sider ad gangen).

2 H. G. 2 timer ugentlig anvendes til skriftlige øvelser og gennemgaaelse af et af de nedenfor nævnte »omrids«, 1 time hver anden uge til kontrol af hjemmelæsningen og til ekstemporallæsning.

Af [Brekke og Westerns udvalg for 2 og 3 H. G.] læses 160 sider, hvoraf 100 repeteres. Der læses et omrids af de vigtigste engelske stats- og samfunds-institutioner, samt dele af det litteraturhistoriske omrids. Mundtlige øvelser som i 1ste klasse, skriftlige øvelser hver uge, idet dispositioner og resuméer af dele af udvalget alternerer med enklere skriftlige arbeider.

3 H. G. Timerne fordeles som i 2den klasse. Udvalget læses til ende. Repetition. Det litteraturhistoriske omrids læses i sammenhæng. Mundtlige og skriftlige øvelser som i 2den klasse.

Ved den mundtlige del af afgangsprøven gaaes frem som i tysk. Om den skriftlige afgangsprøve se ovenfor.

2 og 3 H. L. G. Den sproglig-historiske linje med latin læser engelsk efter samme plan som reallinjen.

Fransk.

I. Den sproglig-historiske linje uden latin.

Maalet er at kunne oplæse og oversætte forhen ulæste lette prosastykker. Naar det desuden kræves at eleven skal kunne forklare et udvalg af den franske litteratur, saa er derved angivet veien hvorigjennem denne læsefærdighed skal søges naad, nemlig ved en grundigere gennemgaaelse og tilegnelse af et begrænset stof. Hertil kommer ogsaa at eleven skal besidde »nogen øvelse« i at gjengive mundtlig paa fransk indholdet af et oplæst stykke af det gennemgaaede udvalg. Denne fordring kan med det knappe timetal som er tillagt faget, ikke være at forstaa paa samme maade som for tysk og engelsk. Meningen kan blot være at indskjærpe at ogsaa fransk er et levende sprog som tales, og at eleverne gennem undervisningen maa faa et indtryk deraf. De hertil sigtende øvelser maa dog være af den art at de ikke bliver til hinder for, men snarere tjener, hovedøiemedet, at kunne læse sproget med forstaaelse.

Den grundlæggende undervisning begynder med udtalen, idet først de for sproget eiendommelige lyd og lydforbindelser indøves. Derefter gaaes over til enkle sammenhængende tekster, som maa repræsentere det levende talesprog, nutidssproget.

Ved hjælp af dette materiale skal eleverne erhverve en grundstamme af ord og vendinger sammen med sikker kundskab i det væsentligste af formlæren og formernes brug. Om at benytte teksterne som grundlag for »samtale«, som i tysk og engelsk, kan der ved denne undervisning ikke blive tale. Derimod maa udenadslæren det hele elementærkursus igjennem blive en vigtig del af elevernes hjemmearbejde.

I 2den og 3dje klasse fortsættes med gennemarbejdelse af et godkendt udvalg af den franske litteratur, hvorfra eleven skal hente en grundigere kundskab i sproget, og som han skal gjøre rede for ved afgangseksamen. (En tredjedel af tiden afsættes til repetition og for en ringe del til kursorisk læsning).

Undervisningen sigter først og fremst paa at eleven gennem en sikker og korrekt oversættelse viser fuld forstaaelse af

det læste. Under undervisningen supplerer læreren udvalgets »kommentar« med sproglige og reale oplysninger, og naar stykket er gennemgaaet fæster han opmærksomheden ved hovedpunkter i fremstillingen, og stiller endelig spørgsmaal til eleverne derom, dels paa fransk, i hvilket tilfælde eleverne tilholdes at svare paa fransk, dels paa norsk, og da gives ogsaa forklaringen paa norsk.

Ved artium har eksaminanden at oplæse og oversætte et stykke af udvalget og give oplysninger om indholdet paa den maade som ovenfor er forklaret; ihvorvel evnen til at give disse oplysninger paa fransk bør komme i betragtning, saa bliver dog forstaaelsen, som den kommer frem igjennem den hele prøve, hovedsagen. I grammatik behøver ikke at prøves, medmindre eksaminandens usikkerhed paa et eller andet punkt giver anledning dertil.

Endvidere har eksaminanden at oplæse og oversætte et for ulæst let prosastykke.

Læseplan.

1 G. En elementærbog, indeholdende udtaleøvelser, læsestykker, grammatik, øvelsesstykker, og glossar. [Bødtker og Høst].

2 H. G. Et udvalg af prosastykker lægges til grund, hvoraf 60—70 sider gennemarbejdes med delvis repetition. Det vigtigste af syntaksen. [Bødtker og Høsts læsestykker, Knudsens grammatik].

3 H. G. 60—70 sider af udvalget. Repetition.

II. Reallinjen.

Reallinjens kursus i fransk falder for 1ste klasse sammen med den sproglig-historiske linjes, — i de to følgende klasser læses sproget med 2 timer i hver. I disse klasser læses 80 sider af [Bødtker og Høsts] læsestykker. Maalet er færdighed i oplæsning og kjendskab til sproget i de letteste fremstillinger. Ved artium prøves eksaminanden i 2den og 3dje klasses pensum gennem oplæsning og oversættelse. Derhos kræves sikkerhed i det vigtigste af grammatikken.

III. Den sproglig-historiske linje med latin.

Om timetallet se s. 66. Fordringerne er de samme som paa reallinjen.

Latin.

Hvad grammatik angaar, bør fremstillingen begrænses til den regelmæssige sprogbrug i klassisk prosa, og bygge paa den almindelige sproglige indsigt som tidligere er erhvervet gennem modersmaal og fremmede sprog. Man maa fra begyndelsen af paase at elementerne læres nøiagtig, og under den hele følgende undervisning være opmærksom paa at grundlaget ikke svigter.

Litteraturhistorie, antikviteter, og mytologi, kan ikke optræde som særegne discipliner. Hvad derom findes paa forskellige steder i den historiske lærebog, gennemgaaes i sammenhæng under latinundervisningen i gymnasiets 3dje klasse, og der bør da dertil, saavidt omstændighederne tillader, knyttes supplerende og forklarende bemærkninger om det gamle kulturliv, idet læreren navnlig gjenkalder i erindringen og sammenfatter de oplysninger som er meddelt under forfatterlæsningen.

Som maal for undervisningen sættes:

at eleven har gennemgaaet og kan oversætte og forklare et lidet udvalg af den klassiske latinske litteratur, og at han skriftlig kan oversætte et ulæst let prosaisk stykke af væsentlig historisk indhold.

Til statarisk pensum, som bliver gjenstand for mundtlig eksamination ved artium, bestemmes:

Mindst 120 oktavsider klassisk prosa (hovedsagelig Caesar, Cicero, Livius).

Af Cicero maa der læses mindst 22 sider (f. eks. talen pro lege Manilia) og af Livius mindst 30 sider. Istedetfor en del af det øvrige kan der læses indtil 900 vers af Horats eller Vergil eller af begge digtere; 30 vers skal da regnes som ækvivalent for 1 oktavsider prosa.

Foruden det statariske pensum læses der kursorisk, saa meget som der bliver tid til.

Den skriftlige prøve i latinsk oversættelse maa blive betydelig lettere end den hidtil har været. Hvorledes fordringen kan stilles, lader sig paa forhaand ikke med sikkerhed bestemme. Foreløbig kan der, for at give en forestilling om længde og vanskelighed, henvises til Gjør og Johanssens opgaver til oversættelse fra latin side 2, stykket: *Phillippus, Macedonum rex, foedus atque amicitiam cum Hannibale jungit.*

Læseplan.

2 L. G. Forberedende øvelser efter [Andersens] læsebog. Omtrent 30 sider statarisk læsning. [Schreiners læsestykker for 2 H. L. G].

Grammatik [Schreiners kortfattede]: Formlæren; hovedregler af syntaksen væsentlig mundtlig.

Stiløvelser til indøvelse af formlære og syntaks.

3 L. G. Omtrent 100 sider statarisk læsning; kursorisk efter omstændighederne. Det hele statariske artiumspensum repeteres.

Grammatik: Syntaks efter lærebog; repetition

Skriftlige øvelser: i den første del af aaret stile, senere oversættelser.

Historie.

Maalet er for samtlige elever fyldigere kjendskab til de mere fremtrædende partier af oldtidens, fædrelandets, Frankrigs, Tysklands og Englands historie, udførligst for tiden fra den franske revolution, — fremdeles til Norges og de vigtigste andre landes samfundsordning.

Fædrelandets historie, hvortil knyttes de vigtigere dele af Danmarks og Sveriges historie, bør afsnitsvis læses i flugt med den almindelige historie.

En gjenmengaelse paa forhaand er i gymnasiet ikke nødvendig uden for vigtigere og vanskeligere afsnits vedkommende, hvor tilknytning til det foregaaende og udhævelse af hovedpunkter udfordres for at klargjøre sammenhængen. At læsestoffet er tilegnct, maa stadig kontrolleres ved eksamination og samtale, hvorunder samtidig stoffet nærmere behandles og uddybes. Af og til

prøves ved en skriftlig opgave hvorvidt eleverne har formået at opfatte et vanskeligere emne.

I alle klasser bør læreren benytte en del timer til friere foredrag over enkelte punkter eller et sammenhængende afsnit. Disse foredrag, hvis nærmeste øiemed er at vække og nære en dyberegaaende historisk interesse, kan læreren lægge efter eget skøn indenfor de omraader som han har gjort til gjenstand for et speciellere studium, og hvor han derfor føler sig mest hjemme. Anvisning til mere interesserede elever af passende historisk læsning maa ogsaa anbefales.

Læseplan.

A. Fælles for alle tre linjer.

1 G. *) Orienten. Hellas. Rom.

Germanerne og deres bosættelse i det vestromerske rige. Karl den store.

2 G. Lensstaten og kirken indtil korstogene. 9de—12te aarhundrede. — Lensstaten og kirken paa høiden af sin magt. Korstogenes tid. 12te og 13de aarhundrede. Lensstaten og kirken i tilbagegang. Det nationale kongedømmes vekst. 14de og 15de aarhundrede. — Reformationstiden. Den begyndende absolutisme. 1500—1660 — Absolutismens tid 1660—1789. — Den franske revolution og keiserdømmet. 1789—1815. — Norden i den forhistoriske tid. — Vikingetiden. — De nordiske riger 1030—1319, 1319—1523, 1523—1800, og under de napoleonske krige.

3 G. Den europæiske reaktion 1815—30. — Tiden fra julirevolutionen til februarrevolutionen 1830—48 (liberalismens fremgang). — Tiden fra 1848—71 (nationalitetkampens tid). — Tiden efter 1871 (den sociale bevægelses tid). — De nordiske riger efter 1814. — Norges samfundsordning.

*) Den officielle plan opregner her og i det følgende alt hvad der skal tages med under de forskjellige afsnit. Det vil kunne sees af de lærebøger som er eller vil blive autoriseret.

B. Særskilt for den sproglig-historiske linjes særundervisning.

Et udvalg af historiske aktstykker, ekskursioner og fremstillinger af kulturhistorisk indhold, gennemgaaes efter en godkendt samling. Dens stykker er dels i oversættelse, dels paa originalsproget. De gennemgaaes og fortolkes indgaaende; men vegten maa altid lægges paa det historiske og almindelige, ikke paa det rent sproglige. Ved artium kræves grundigt kjendskab til og forstaaelse af det læste udvalg.

I de gymnasier hvor kombination ikke finder sted mellem den sproglig-historiske linjes og reallinjens elever, kan den omhandlede læsning lægges ind i den ordinære historie-undervisning; hvor kombination finder sted, bør særundervisningen ledsage den ordinære undervisning, saaledes at man i særtimerne til enhver tid bedst gjørligt behandler det stof som er gjenstand for undervisningen i de ordinære timer.

Geografi.

Maalet er udvidet kjendskab til det væsentligste af den matematiske og fysiske geografi, samt oversigt over den topografiske geografi. Norges og de vigtigste andre landes økonomiske forhold. — —

Under undervisningen i fysisk geografi maa læreren benytte de anledninger han hyppig naturligen vil kunne finde til repetition af dele af den almindelige topografi.

(Om indholdet af undervisningen henvises til de autoriserede lærebøger. Hvad den politiske geografi angaar, giver den officielle plan følgende vink:)

Først gennemgaaes Norges næringsveie med alle de forhold som herunder kommer i betragtning, økonomiske forhold, befolkningsforhold o. s. v. *) Dernæst gennemgaaes de tilsvarende forhold i de vigtigste europæiske lande og de nordameri-

*) Statsforfatning og statsforvaltning er efter den nye ordning henlagt under historien.

kanske fristater, og belyses, forsaavidt det falder naturligt, ved sammenligning med vore egne forhold. I denne forbindelse giver man en oversigt over de forskellige færdselsveie (post- og telegraf-forbindelser) og en generel behandling af koloniers betydning for et samfund, med en kort oversigt over de vigtigste kolonier; her vil man ogsaa have en naturlig anledning til repetition af vigtige dele af den almindelige topografi.

Læseplan.

1 G. Fysisk geografi. [Haffners lærebog].

2 og 3 G. Matematisk geografi. [Steens lærebog]. Norges og de vigtigste landes økonomiske forhold, med kort repetition af topografien. Almindelig repetition.

Naturfag.

Maal:

Kjendskab til de vigtigste kemiske love, til dyrs og planter udvikling og liv, samt til grundtrækkene af menneskets fysiologi og sundhedslære. For reallinjen desuden nærmere kjendskab til fysiken.

Kemi.

1 G. 4 timer ugentlig i 1ste halvaar, 2 timer i 2det halvaar. [Johannesen og Nicolaysens lærebog].

Undervisningen i kemi bør gennemgaaende støtte sig til eksperimenter, og den bør derfor som regel foregaa i skolens kemiske arbejdsrum.

Skal tiden strække til, maa alle eksperimenter være omhyggelig forberedt.

Lekser gives ikke om stoffer før disse har været fremvist, delvis fremstillet, og deres vigtigste egenskaber har været omhandlet.

Den nye skolelov medtager ikke mineralogien blandt gymnasiets fag; det er dog en selvfølge at man under gennemgaaelsen af siliciums kemi maa fremvise og omhandle bjergkrystal, kvarts osv. under calcium kalkspat, gips, og apatit; under magnesium bør gjen-

nemgaaes talk, serpentin, augit, og hornblende, under aluminium feldtspatterne, glimmer, og ler. Under gennemgaaelsen af de tunge metaller maa man medtage deres vigtigste ertser (jernglans med rød-jernsten, magnetjernsten, brunjernsten, svovkis, blyglans, sinkblende, tinsten, kobberkis, og muligens nogen flere). Man bliver saaledes ogsaa ledet til kortelig at omhandle de egenskaber mineralogen støtter sig til ved mineralernes bestemmelse: haardhed, glans, krystalform, gennemgange, osv. Den tid som er tilmaalt undervisningen i kemi, vil dog neppe tillade nogen grundigere behandling af disse emner; af krystallografien kan der kun blive tale om at meddele de aller enkleste hovedtræk.

Menneskets fysiologi og sundhedslære.

1 G. 2 timer ugentlig i 2det halvaar. [Hidtil brugt Knudsen og Falchs lærebog, II].

Nervesystemets fysiologi gennemgaaes i største korthed, ernærings-fysiologien og stofvekslingen mere indgaaende; ved siden deraf vil ogsaa aandedrættets fysiologi og blodets sammensætning danne hovedpunkter for undervisningen.

I nærmeste tilknytning hertil behandles dernæst de afsnit af sundhedslæren som naturlig hører sammen med de gennemgaaede afsnit af fysiologien: næringsstofferne og næringsmidlerne (af disse sidste specielt melken), deres forbrændingsvarme og arbejds-ækvivalent. Kost-rationer (med lette beregnings-opgaver). Ventilationen (luftkubus, ventilations-maader, beregning af den nødvendige ventilation).

Dyrs og planters udvikling og liv.

(1—1 time i gymnasiets to øverste klasser).

2 G. Botanik. [Biologi for gymnasiet, I. Botanik, ved Thekla Røsvoll]. Med udgangspunkt i cellen gennemgaaes den anatomiske bygning i planternes fire grundorganer (rod, stamme, blad, haar) hos angiospermer og gymnospermer, fremdeles i blomsten, og frugten med frøet.

Derefter omhandles planternes spiring, ernæring, stofvandring- og vekst, deres bevægelse (heliotropisme og geotropisme, søvnbevægelse). Lidt om snylteplanter og insektædende planter. Planternes beskyttelsesmidler, overvintring, formering (vegetativ og kønslig) og frøspredning. Kryptogamernes almindelige karakter og enkelte grupper. I størst mulig udstrækning maa undervisningen ledsages af eksperimenter som kan vise de naturkræfter der omhandles, i virksomhed.

Friske planter maa jevnlig benyttes som undervisningsmateriale ved siden af plancher samt mikroskopiske og andre præparater.

3 G. Zoologi. [Biologi for gymnasiet, II. Zoologi, ved Kristine Bonnevie]. Efter at have omhandlet cellen, og dens forskellige udvikling efter som den skal være middel for den ene eller den anden funktion, gennemgaar man de forskellige dyrerækker fra de aller laveste encellede dyr (protozoerne). Herved tilsigtes ikke nogen systematisk oversigt, men vegten lægges paa gennem behandling af enkelte typer at anskueliggjøre rækkefølgen fra den yderst enkle til den mere komplicerede organisation, og organernes tilpasning efter naturomgivelser og livsforhold. Man bør i gymnasiet væsentlig vælge typerne blandt de lavere dyr, da de høiere, særlig pattedyrene, kan forudsættes kjendte fra middelskolen og gennem 1ste gymnasieklasses undervisning i menneskets fysiologi. Selvfølgelig bør man dog ikke undlade stadig at drage paralleler mellem tidligere kjendte forhold hos de høiere dyr og det som iagttages hos de lavere.

Fysik.

(4—4 timer i 2den og 3dje klasse for reallinjen).

I de to øverste klasser af reallinjen gennemgaaes i 4 ugentlige timer et fuldstændigt kursus i fysik.

Fysikpensumet gennemgaaes i den sedvanlige rækkefølge:

Bevægelseslære, lyd lære, lyslære, varmelære, læren om magnetisme og om elektricitet.

Læseplan for fysik (foreløbig).

2 R. G. (4 timer). Bevægelseslære, lydlære, lyslære.

3 R. G. (4 timer). Varme, magnetisme og elektricitet.
Repetition.

Matematik.

Som maal for undervisningen opstiller loven:

De i middelskolen ikke behandlede dele af den elementære aritmetik og algebra samt af geometrien. Kjendskab til de trigonometriske grundbegreber og deres anvendelse ved plane triangleres beregning. Elementerne af stereometrien. Øvelse i konstruktion og beregning. For reallinjen desuden analytisk geometri i den udstrækning hvori den naturlig kan behandles uden kjendskab til høiere matematik. Noget kjendskab til den hele funktions egenskaber.

Undervisningens metode er i principet den samme som i middelskolen, men tillempet efter elevernes større udvikling og modenhed. Hvad eleverne ikke uden altfor stor møie kan til egne sig ved egen hjælp, maa altid forud gennemgaaes af læreren, mens man paa den anden side ikke maa forsømme at prøve og gjøre brug af elevernes egen evne til at finde sig frem uden lærerens vejledning. Ved eksaminationen bør maalet være at eksaminanderne giver en klar og fuldstændig begrundet fremstilling af emnet, uden at læreren behøver stadig at gribe ind ved ledende spørgsmål.

1. Aritmetik og algebra.

Aritmetik-undervisningen i gymnasiet indledes med et kort tilbageblik paa de fire regningsarter, med paavisning af behovet for negative og brudne tal, og af disses anvendelse. En mere indgaaende behandling af læren om tals delelighed.

Potenser (med hele, positive og negative eksponenter). Rodstørrelser og irrationale tal. Potenser med brudne og irrationale eksponenter. Logaritmer. Ligninger af første og anden grad. Irrationale og eksponentiale ligninger.

Den aritmetiske og den geometriske række med anvendelser,

for sidstnævnte rækkes vedkommende navnlig hentede fra rente- og annuitetsberegninger.

Særskilt for reallinjen:

Videregaaende øvelser i og anvendelser af det tidligere lærte, derunder opløsning af det kvadratiske trinom. — Maximums- og minimums-opgaver.

2. Plangeometri.

Rumstørrelsers forhold, hvorunder ogsaa det inkommensurable tilfælde behandles. Polygoners fladeindhold. Lighedanede polygoner. Regulære polygoners beregning. (De generelle formler for den ind- og omskrevne n -kant og $2n$ -kant med anvendelser paa den regulære 3, 4, 5, 6, 8, 10 og 12-kant). Cirkelberegning.

Beregnings- og konstruktionsopgaver; disse sidste begrænses til brugen af de geometriske steder (til repetition af middelskolens pensum), og konstruktion af ikke altfor indviklede algebraiske udtryk.

3. Trigonometri.

Trigonometriske funktioner. Løsning af retvinklede triangler. Sinus, cosinus, og tangens, til en sum og til en differens af to vinkler, til det dobbelte og det halve af en vinkel. Sum og differens af to ensbenævnte trigonometriske funktioner. Afhængighed mellem sider og vinkler i et triangel (sinusproportionen, den udvidede pythagoræiske læresætning, og cotangensformelen). Løsning af triangler (sider, vinkler, og fladeindhold). Herunder indøves og anvendes de logaritmiske formler. — Skriftlige øvelser.

Særskilt for realgymnasiet: trigonometriske ligninger.

4. Stereometri.

Rette linjers og planers stilling til hinanden. Polyedre (prismer, pyramider, og de regulære polyedre). — Cylinderen, keglen, og kuglen. Skriftlige øvelser i flade- og rumberegning.

Særskilt for realgymnasiet:

5. Analytisk geometri.

Den rette linje, cirkelen, ellipsen, hyperbelen og parablen i retvinklet og polar-koordinatsystem. Diskussion af den almindelige andengrads-lignings geometriske betydning. Teorien om pol og polar medtages.

6. Funktionslæren.

Den hele funktions egenskaber. Høiere aritmetiske rækker.

Læseplan.

1 G. Omtrent tre fjerdedele af tiden anvendes til gennemgaaelse af [Johannesens lærebog i] aritmetik og algebra, en fjerdedel til det plangeometriske pensum. [Alfsens lærebog].

2 H. G. og 2 L. G. Trigonometri [Johannesen]. — En ordnet række skriftlige øvelser i 1ste klasses matematiske pensum.

3 H. G. og 3 L. G. Stereometri [Alfsen]. — Repetition af det hele pensum.

2 R. G. Trigonometri og stereometri. Begyndelsen af den analytiske geometri [Guldberg].

3 R. G. Analytisk geometri. Funktionslære [Holst Høiere rækker]. Repetition.

Den skriftlige prøve ved artium omfatter:
for den sproglig-historiske linje tre opgaver, hentede fra hvilken som helst del af det gennemgaaede pensum; en af opgaverne kan være af teoretisk art;
for reallinjen 3—4 opgaver, ligeledes hentede fra hvilken som helst del af denne linjes pensum; en af opgaverne bør være af teoretisk art.

Ved udarbejdelsen af besvarelsenerne er det tilladt at benytte foruden logaritmetabel ogsaa tabel over kvadrattal, kubiktal, kvadratrod, kubikrod, og over $\left(1 + \frac{p}{100}\right)^n$.

Tegning.

Som maal for undervisningen opstiller loven: Færdighed i at aftegne perspektivisk og skygge gjenstande af enkle former; for reallinjen desuden øvelse i projektionstegning (elementerne af den deskriptive geometri).

Undervisningen i perspektivtegning bliver en fortsættelse af middelskolens undervisning, idet opgaverne afpasses efter elevernes større modenhed og vundne færdighed. Hertil slutter sig øvelser i at skyggelægge tegninger.

Det omraade indenfor hvilket øvelserne i projektionstegning bør bevæge sig, bestemmes ved realgymnasiets kursus i den elementære stereometri. De i dette kursus behandlede polyedre (dog ikke det regulære dodekaeder og ikosaeder) maa eleverne lære at fremstille i forskellige stillinger, saavel i hel figur som gjennemskaaret af et plan, og med udfoldning. Undervisningen maa begynde med at indøve tegning af legemer i horisontal og vertikal projektion (altsaa med det som før blev lært i middelskolen), og efterhaanden udvides til at omfatte det hele pensum.

Arbejdsplan.

1 G.. Perspektivtegning.

2 og 3 R. G. Projektionstegning. Legemer i forskellige stillinger mod begge projektionsplaner, ved successive dreininger. Linjers og fladers tracer ved forlængelse af enkelte kanter og sideflader paa et legeme. Legemers skjæring med planer lodrette paa et af projektionsplanerne. Profilplan til bestemmelse af et legemes skjæring med planer som ikke er lodrette paa noget af projektionsplanerne; det skjærende plan kan være bestemt: 1) ved dets tracer, 2) ved dets horisontale trace og vinkel med horisontalplanet, 3) ved et punkt og en ret linje, 4) ved tre

punkter, 5) som lodret paa en linje og gennem et punkt, 6) som parallelt med en flade og gennem et punkt. Nedbøining af det skjærende plan for at vise snittet i sand størrelse. Profilplan til bestemmelse af projektionerne af et legeme som hviler paa et plan. Legemer hvilende paa et plan og skaaret af et andet plan. Skjæringslinjen mellem planer. Skjæringspunktet mellem ret linje og plan. Legemers skjæring med planer, tegnet uden profilplan (ved bestemmelse af kanternes skjæringspunkter med planet). Udfoldning af sideflader (med snitlinje). Bestemmelse af den sande længde af linjer. At afsætte en given længde langs en given linje. At tegne et legeme hvilende paa et plan uden hjælp af profilplan.

Norske stil-opgaver i gymnasiet og middelskolen 1901—1902.

(I de parallelle klasser er ofte givet forskjellig opgave).

3 G.

Hvilke følger kan det have for et menneskes udvikling tidlig at blive henvist til at hjælpe sig selv?

Hvad er det som i de senere tider har gjort Norges navn kjendt udover den civiliserede verden?

Om en fri forfatning og dens fordele sammenlignet med enevældet.

Korstogenes følger. (Skolestil.)

Hvorfor maatte hellenerne bukke under i kampen mod Filip af Makedonien?

Hvilken betydning har Holbergs udenlandsreiser havt for hans udvikling og forfatterskab? (Tentamen).

Olav den hellige og det norske kongedømme paa hans tid, belyst ud fra stykket om Asbjørn Selsbane.

Om nøisomhed. (Eller, til valg: Afholdssagen).

Aleksander den store. (Skolestil).

Hvorledes kan man forklare sig at Island blev hovedsædet for den norrøne litteratur? (Eller, til valg: Om skovsagen og dens betydning for vort land).

Hvad var det som betinged kristendommens udbredelse i de første aarhundreder?

Hvad kan man sige imod og for luksus?

2 G.

Den norske lods. (I en af parallelklasserne: Vor sømandsstand).

Hvorfor gjør man reiser?

Hvorfor laa grækerne under i kampen mod Filip af Makedonien?

Hvorledes kan nød og farefulde begivenheder blive til gavn for et folk?

Betydningen af bogtrykkerkunstens opfindelse. (Skolestil).

Hvad forstaaes ved nøisomhed, og hvorfor tillægges den saa stort værd?

Welhavens digtning, (Eller: Striden mellem Wergeland og Welhaven; eller: Hvad Wergeland vilde, eller: Welhavens natur saaledes som den viser sig i striden med Wergeland, eller: Hvorledes striden mellem Wergeland og Welhaven brød ud).

Det er ikke guld alt som glimrer.

Pavedømmet i middelalderen. (Skolestil).

Vel begyndt er halv fuldendt.

Hovmod staar for fald.

Om høflighed.

Hvorledes har menneskene fulgt budet om at gjøre sig jorden underdanig? (Eksamensstil).

1 G.

Indtryk fra sommerferien. (Skolestil).

Fra bryggerne.

Kristianas beliggenhed og omegn.

Aleksander den store. (I den ene af klasserne skrevet som skolestil).

Torvtrafik. (Eller, til valg: Fra Nordmarken).

Danmarks og Norges naturforhold og næringsveie.

Hallgerd Hoskuldatter.

Heltene i perserkrigene.

Hvorledes vinteren hemmer og fremmer samfærdsel. (Eller, til valg: Naturforhold og næringsveie paa østlandet).

Den nordiske viking.

Et sneveir. (Eller, til valg: Skildring af en gaard, eller: af en person).

En forfatter (eller bog) som tiltaler mig.

Vikingetogenes betydning for Norden.

Fortæl om dine indtryk af naturen i en bestemt del af vort land. (Eksamensstil).

(Desuden som skolestil en selvvalgt opgave).

4 M.

Fra sommerferierne.

Naturen og livet i Norge om høsten.

Jernet mere værd end guldet.

Hvad bestiller du i dine fristunder?

De forskellige reisemaader, deres fordele og mangler.

Fortæl om den idræt du liker bedst. (Tentamen).

Hvor vil du helst bo, i byen eller paa landet?

En tur med »trikken«.

Europas naturlige fortrin overfor de øvrige verdensdele.

(Skolestil).

Juleaften. (Sammendrag af Wergelands digt).

Hvad jeg vilde gjøre hvis jeg var rig.

En søndags-eftermiddag om vinteren.

Dyrelivet i vore skove. (Skolestil).

3 M.

En dag fra sommerferien.

Ilden som tjener og som herre.

Hvad vaaren bringer af liv i naturen og beskæftigelser for menneskene.

Vore skove og den nytte vi har af dem.

En tur med jernbanen.

Norges naturlige beskaffenhed og de vigtigste deraf følgende næringsveie.

»Liden tue kan velte stort læs«.

Vore vigtigste belysningsmidler.

Mit værelse.

Vor skole.

En historisk person.

Gjengivelse af »Terje Viken«.

Forkortet gjengivelse af Wilsters »Ludvig Holberg«.

Hvad jeg vilde gjøre hvis jeg var rig.

Gjengivelse af »De tvende kirketaarne«.

En jernbanereise. (Eller, til valg: En skitur).

Stortorvet.

Hvad bestiller du i din fritid?

Om hugormen.

Hvorledes tilbragte du dine sommerferier ifjor, og hvorledes vil du helst tilbringe dem iaar. (Eksamensstil).

Desuden mange diktater.

2 M.

Fra sommerferien.

Et frikvarter.

Fortæl om hesten.

Beskriv en leg.

Fortæl om slotsparken.

Da sneen kom.

En skibsmast.

For sent vækket — for sent paa skolen.

Skolens skirend.

Bondens liv og arbeide.

En gymnastiktime. (Skolestil).

Min første reise hjemmefra.

Granen og granskoven.

En skibsmasts historie.

Omskrivning af »Terje Viken«.

Hvad jeg bestiller i mine fristunder.

Sjømandens liv.

Bondens liv.

Julen 1901.

»Den som graver en grav for andre, falder selv i den.

Holmenkol-dagen. (Eller, til valg: En skitur).

En (selvvalgt) historisk person.

Strilerne. (Forkortet gjengivelse).

De viktigste træk og lastdyr.

Vaaren.

17de mai 1902.

En helt fortæller sin historie. (Eksamensstil).

Desuden gjenfortællinger og diktater.

1 M. Mest gjenfortælling og diktat. Nogen faa stile:

En tur paa St. Hans-haugen. (Efter en tur did op med klassen).

Noget morsomt fra sommerferien.

Hvorledes jeg tilbringer mine ferier.

Fortæl om vore viktigste husdyr.

En skibsmasts historie.

Et pengestykkes historie.

Fortegnelse over de lærebøger som er brugt i 1901—1902.

I religion.

- Bretteville Jensen og S. Svensen, En liden bibelhistorie.
Bretteville Jensen og S. Svensen, Bibelhistorie for middelsskolen.
Luthers katekismus ved Bang.
Klaveness's forklaring.
Paulsen, Kirkehistorie for folkeskolen.
Vogt, Kirkehistorie.
Y. Brun, Forklaring til Johannes's evangelium.
Platou, Forklaring til Lukas's evangelium.

I norsk.

- Holst og Rogstad, ABC.
Holst, Lette læsestykker for barn.
Nordahl Rolfsen, Norsk læsebog for middelskolen, 1ste og 2den del.
Erichsen og Bretteville Jensen, Norsk læsebog, 1ste del.
Erichsen og Paulsen, Norsk læsebog, 3dje del.
Erichsen, Norske læsestykker for middelskolens øverste klasse.
Pauss og Lassen, Norsk læsebog, 2den afdeling af 3dje og 4de skoletrin.
Hofgaard, En liden norsk grammatik.
Hofgaard, Tegn ved skriftlig analyse.
Aars, Norske retskrivningsregler, 11te, 12te, 13de eller 14de udgave.
Norby, Omrids af litteraturhistorien.
Erichsen, Den danske og norske poesie historie.
Hofgaard, Forskjelligt til brug ved norsk-undervisningen.

I oldnorsk.

- Nygaard, Oldnorsk læsebog for begyndere.
Nygaard, Udvalg af den norrøne litteratur, I—III.

Nygaard, Oldnorsk grammatik.
Hofgaard, Oversigt over den norrøne litteratur.

I tysk.

Knudsen og Kristiansen, Tysk læsebog for begyndere.
Voss, Deutsches Lesebuch für die Mittelschule.
Voss, Udvalg af tyske forfattere.
Hofgaard, Kortfattet tysk grammatik.
Otto Kristiansen, Tyske stiløvelser for middelskolen.

I latin.

A. Andersen, Latinsk læsebog.
Schreiner, Latinsk grammatik.
Schreiner, Kortfattet latinsk grammatik.
Schreiner, Latinske læsestykker for 2den gymnasieklasse.
Gjør og Johansen, Opgaver til latinske oversættelser.
Schreiner, Latinsk vokabularium.
Weisse, Romerske antikviteter.

I engelsk.

Brekke, Lærebog i engelsk for begyndere.
Brekke, Ny engelsk læsebog for middelskolen.
Brekke og Western, Udvalg af engelske forfattere til brug for gymnasiets 1ste klasse.
Brekke og Western, Udvalg af engelske forfattere til brug for det sproglig-historiske gymnasiums 2den og 3dje klasse.
Brekke og Western, Udvalg af engelske forfattere til brug for realgymnasiets 2den og 3dje klasse.
Sommerfelt, Nyeste engelske forfattere i udvalg.
Sommerfelt, Engelsk læsning for gymnasiet.
Løkke, Engelske forfattere i udvalg.
Løkke, Kortfattet engelsk grammatik, udg. af Western.
Løkke, Engelsk grammatik.
Western, Engelsk grammatik.
Lund, Engelsk ordsamling.
Brekke, Opgaver i engelsk stil.
J. Krogh, Engelske stiløvelser for realgymnasiet.
Brynildsen, Materialier til engelske stile.

Knudsen og Løkke, Engelske præpositioner og synonymmer.

Sommerfelt, Engelsk litteraturhistorie.

O. Andersen, A short history of English literature.

Western, Omrids af engelske institutioner.

I fransk.

Bødtker og Høst, Lærebog i fransk for begyndere.

Bødtker og Høst, Franske læsestykker for gymnasiet.

Knudsen, Kortfattet fransk grammatik.

Wallem, Fransk ordsamling.

I historie.

Oskar Kristiansen, lærebog i historie for folkeskolen

Ræder, Historisk lærebog for middelskolen.

Ræder, Lærebog i oldtidens historie.

Erichsen, Norges, Sveriges og Danmarks historie.

Schjøth og Wallem, Frankriges historie.

»Historisk læsning for gymnasiet«, nr. 1—3.

I geografi.

M. Krohg, Schema til geografien.

Reusch, Kortfattet geografi.

Haffner, Geografi for middelskolen.

Geelmuyden, Geografi for middelskolen, ved Arstal

Gundørsen, Udtog af den politiske geografi.

Haffner, Lærebog i fysisk geografi for gymnasiet.

Steen, Lærebog i matematisk geografi for gymnasiet.

Johannesen, Lærebog i matematisk geografi for realgymnasiet.

I naturkundskab.

Sørensen, Lærebog i botanik for middelskolen.

Sørensen, Lærebog i zoologi for middelskolen.

Sørensen, Dyre- og planterigetets naturhistorie.

Sørensen, Norsk flora.

Andresen, Lærebog i fysik.

Knudsen og Falch, Det menneskelige legeme, I og II.

Johannesen og Nicolaysen, Lærebog i kemiens begyndelsesgrunde for gymnasiet.

Biologi for gymnasiet. I. Botanik ved Thekla Resvoll.

Schiøtz, Lærebog i fysik.

Corneliussen, Mineralogi.

I regning og matematik.

Johannesen, Praktisk regnebog, 1ste—4de hefte.

Johannesen, Lærebog i aritmetik og algebra for middelskolen.

Johannesen, Blandede opgaver.

Alfsen, Plan geometri for middelskolen.

Alfsen, Plangeometri for gymnasiet.

Alfsen, Elementær stereometri for gymnasier og tekniske skoler.

Johannesen, Aritmetik og algebra for gymnasiet.

Holst, Plangeometrisk kursus.

Johannesen, Lærebog i plan trigonometri for gymnasier og tekniske skoler.

C. M. Guldberg, Elementerne af den analytiske geometri.

Holst, Høiere rækker.

I tegning.

H. Petersen, Tegnekursus for folkeskolen.

H. Petersen, Tegne-apparat.

I skrivning.

Thorsen og Wang, Skrivebog.

Thorsen og Wang, Øvelsesbog.

V. Afgangseksamener.

A. Eksamen artium 1902.

Opgaverne til de skriftlige prøver og i projektionstegning var følgende:

Norsk stil.

1. Keiser Augustus.
2. Kappelyst blandt ungdommen og følgerne deraf for dens udvikling.

Latinsk oversættelse.

Perseus, Macedonum rex, postquam a L. Aemilio Paulo consule apud Pydnam devictus est, cum paucis fugiens Samothracam in insulam trajecit. Neque tamen terra neque mari elabi potuit. Namque praetor Octavius parata classe persecutus Samothracam adpulit desertusque ab suis rex Romanis sese filiumque maximum natu Philippum tradidit. In praetoriam navem imponi jussus extemploque classis Amphipolim repetit. Inde Octavius regem in castra ad consulem misit praemissis litteris, ut in potestate eum esse et adduci sciret.

Sordido amictu cum filio Perseus ingressus est castra nullo suorum alio comite, qui socius calamitatis miserabiliorem eum faceret. Progredi prae turba occurrentium ad spectaculum non poterat, donec a consule lictores missi sunt, qui summota multitudine iter ad praetorium facerent. Consurrexit consul, et jussis sedere aliis paulum progressus introeunti regi dextram porrexit summittentemque se ad pedes sustulit, nec attingere genua passus introductum in tabernaculum adversus advocatos in consilium considerare jussit. Prima percontatio fuit, qua subactus injuria contra populum Romanum bellum tam infesto animo suscepisset, quo se regnumque suum ad ultimum discrimen adduceret. Cum responsum expectantibus cunctis terram intuens diu tacitus fleret, rursus

consul: »Si juvenis regnum accepisses, minus equidem mirarer ignorasse te, quam gravis aut amicus aut inimicus esset populus Romanus. Nunc vero, cum et bello patris tui, quod nobiscum gessit, interfuisses et pacis postea, quam cum summa fide adversus eum coluimus, meminisses, quod fuit consilium, quorum et vim in bello et fidem in pace expertus esses, cum iis tibi bellum esse quam pacem malle?« Cum non responderet: »Utrumque«, inquit, »tamen hæc inciderunt, sive errore humano seu casu seu necessitate, bonum animum habe: Multorum regum et populorum casibus cognita populi Romani clementia non modo spem tibi, sed prope certam fiduciam salutis præbet.« Consilio dimisso tuendi cura regis Q. Aelio mandatur. Eo die et inviatus ad consulem Perseus et alius omnis ei honor habitus est, qui haberi in tali fortuna poterat.

Engelsk stil.

Skotlænderen William Lithgow blev født i det sekstende aarhundrede. I trediveaarsalderen satte han sig i hovedet, at han vilde vandre paa sin fod gennem alle de lande han kjendte, og alle han fik høre om paa sine vandringer. Paa en tid da ingen reisende nogensinde tænkte paa at reise ti mil fra sit hjem uden at medbringe sine pistoler, kunde en mand, som ansaa det for den simpleste sag af verden at besøge tyrkiske røvere i deres huler eller vandre gennem ørkenen til Jerusalem, være sikker paa at opleve mange slags eventyr. Dertil kom, at han var ivrig protestant, rede til naarsomhelst at bekjende sin tro og til at lide martyrdøden for den; det var derfor alt andet end sandsynligt, at han kunde vandre gennem et katolsk land uden at stifte bekjendtskab med inkquisitionen. Imidlertid kom han lige til Rom uden noget uheld; men her begyndte han paa sine eventyr.

En dag, da han spadserede omkring i byens gader, kom han til den store katedralkirke; og da han her saa en del fromme katoliker knæle for et helgenbillede, følte han sig opfordret til lydelig at udtale sin harme over hvad han kaldte deres hedenske afgudsdyrkelse. Der blev opløb; og han blev nødt til at tage til bens. Inkquisitionen fik nys om sagen og lod ham eftersøge i

alle byens herberger. Hans reiser vilde visselig være blevet afbrudt for længere tid, om ikke for bestandig, dersom ikke en landsmand af ham, der tjente hos en italiensk adelsmand, var kommet ham til hjælp. Han smuglede ham op paa et tagkammer, hvor han holdt sig skjult i 3 dage. Derpaa listede begge sig ved midnatstid ud til bymuren, Lithgow blev firet ned med et reb og før daggry havde han lagt Rom langt bag sig.

Matematik.

Ved latinartium.

1.

Tre tal, hvis sum er 21, danner en aritmetisk række. Ad deres til det første tal 1, til det andet 2, og til det tredje 15, danner de tre nye tal en geometrisk række. Find de tre tal.

2.

For at bestemme afstanden fra punktet A til et utilgængeligt (og fra A usynligt) punkt P har man fra A stukket ud en ret linje i en vis retning og paa denne linje bestemt to punkter B og C (paa samme side af A), saaledes at $AB = 180$ m. og $BC = 120$ m. $\angle ABP$ og $\angle ACP$ maales, og man finder $\angle ABP = 73^{\circ} 25'$ og $\angle ACP = 54^{\circ} 42'$.

Heraf skal afstanden AP beregnes-

3.

I en kugle med radius lig r er indskrevet en regulær fir-kantet pyramide, hvor sinus til toppunktvinkelen i hver af sidefladerne er $\frac{4}{5}$. Find pyramidens kubikindhold og overflade udtrykt ved kugleradien. Den nævnte vinkel skal ikke beregnes, kun de nødvendige trigonometriske funktioner.

Ved realartium.

1.

I en ligesidet trekant ABC med given side (a) har man fra hjørnerne trukket rette linjer AD, BE og CF, saaledes at $\angle BAD = \angle CBE = \angle ACF = v$. Disse tre linjer begrænser

en ny ligesidet trekant. Udføres i denne trekant de samme konstruktioner og saaledes videre i enhver ny trekant, fremkommer en række ligesidede trekanter, hvis sider ($a, a', a'' \dots$) danner en konvergerende geometrisk række. Hvor stor er denne rækkes konstante kvotient (m), naar dens sum er lig $2a$?

Hvor stor er summen af alle disse trekanters arealer?

Hvor stor er vinkelen v ?

2.

I en ret kegle, hvis side (b) er lig grundfladens diameter ($2r$), er indskrevet et regulært tetraeder saaledes, at et hjørne befinder sig i keglens grundflades centrum, at dette hjørnes modstaaende sideflade er parallel med keglens grundflade, og at de tre andre hjørner ligger i keglens sideflade.

Find tetraedrets side (s) udtrykt ved keglens grundfladeradius (r).

3.

En vinkel (v) har sit toppunkt i ($a, 0$). Gjennem det nederste af Y aksens skjæringspunkter med vinkelens ben drages en ret linje parallel med X -aksen. Denne parallel skjærer vinkelens andet ben i et punkt P . Find ligningen for den kurve, som P beskriver, naar vinkelen dreier sig om sit toppunkt.

I den fundne ligning indsættes $v = 45^\circ$. Bestem kurvens art og beliggenhed i dette tilfælde og tegn figur.

Fysik.

1.

Hulspeil.

2.

Et jernbanetog bevæger sig til en begyndelse paa en horisontal bane med konstant hastighed, x .

Ved forøgelse af damptrykket paa lokomotivet bliver togets bevægelse fra et vist øieblik af jevnt voksende.

I de nærmest paafølgende t sekunder tilbagelægger toget l meter.

Efterat toget yderligere har tilbagelagt l_1 meter, er dets hastighed vokset til v_1 meter pr. sekund.

Beregn togets oprindelige hastighed.

I det fundne udtryk indsættes:

$$t = 20, l = 160, l_1 = 240, v_1 = 14,$$

og regningen udføres.

3.

P gram af et metal, hvis smeltepunkt er $T^{\circ}\text{C}$, bringes i smeltet tilstand og af smeltepunktets temperatur op i et kalorimeter, der indeholder Q gram olje af $t^{\circ}\text{C}$. Kalorimetrets vandværdi er $= v$, oljens sp. varme $= k$. Slutningstemperaturen bliver $\delta^{\circ}\text{C}$. Metallets sp. varme i fast tilstand $= c$. Hvor stor er dets smeltevarme?

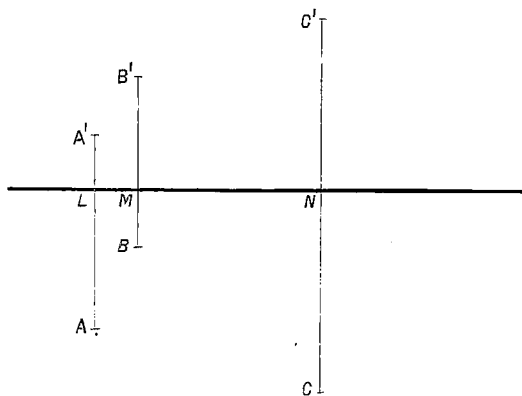
I det fundne udtryk indsættes værdierne:

$$P = 5, T = 90, Q = 200, t = 15, v = 20, k = 0,46, \delta = 16, c = 0,1,$$

og regningen udføres.

Projektionstegning.

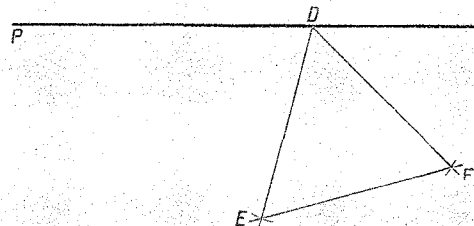
A, B, C er horisontalprojektionerne og A', B', C' vertikalkonstruktionerne af 3 givne punkter. Følgende maale er givet i millimeter:

$$LM = 16, MN = 64, LA = 50, LA' = 20, MB = 20, MB' = 40, NC = 70, NC' = 60.$$

Find tracerne for det plan, som gaar gennem disse tre punkter.

Dette plan skjærer et trekantet, skævt prisme i et paa prismets sidekanter lodret snit. Prismet hviler med sin ene grundflade DEF paa horisontalplanet. DEF er et ligesidet triangel, hvis side er 7 cm. Hjørnet D ligger i grundlinjen i en afstand af 10 cm. fra det nævnte plans skjæringspunkt P med grundlinjen; $\angle PDE = 75^\circ$. Prismets sidekant er 8 cm.

Tegn prismet med snit i horisontal og vertikal projektion. Udfold sidefladen.

For de mundtlige prøver havde kirke departementet beskikket følgende som censorer ved denne skole:

I religion: overlærer Saxlund og pastor Segelcke.

I norsk og oldnorsk: overlærer Lassen og cand. mag. Mørland.

I latin: rektor Schreiner.

I engelsk: adjunkt Wesenberg og cand. mag. Braaset.

I fransk: cand. phil. Bekkevold og adjunkt Hermans-
torff.

I tysk: adjunkt Heyerdahl.

I historie: skolebestyrer Gjør og overlærer Raabe.

I geografi: skolebestyrer Skattum.

I matematik: adjunkt Grette og adjunkt A. Larsen.

I naturfag: adjunkt L. Larsen.

Til **latinartium** fremstilled sig 22 elever af latingymnasiets øverste klasse; alle bestod eksamen, 4 med hovedkarakter Udmærket godt, 14 med Meget godt, 3 med Godt. En elev har paa grund af sygdom ikke fuldført eksamen.

1. Aanesen, Nils Christian, f. $^{24}/_{12}$ 1879, søn af overretssagfører Aanesen, Skien. (Discipel af skolen i 3 aar.)
2. Bergh, Gerhard Gunerius, f. $^{21}/_{2}$ 1884, søn af købmand Gerhard Bergh, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
3. Bøgh, Wilhelm Frimann Christie. f. $^{10}/_{11}$ 1884, søn af doktor Bøgh, Kristiania. (Discipel af skolen i 9 aar.)
4. Cappelen, Johan Munthe, f. $^{20}/_{5}$ 1884, søn af cand. jur. Chr. J. Cappelen, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar.)
5. Christie, Wilhelm Frimann Koren, f. $^9/_1$ 1885, søn af doktor Olaf Christie, Kristiania. (Discipel af skolen i 2 aar.)
6. Fadum, Jon Olaf, f. $^{12}/_7$ 1884, søn af bagermester H. R. Fadum, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
7. Francke, Christian Olaf, f. $^{21}/_8$ 1884, søn af disponent W. Francke, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar.)
8. Gløersen, Frithjof, f. $^5/_1$ 1884, søn af grosserer Hans R. B. Gløersen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
9. Halvorsen, Trygve Fjeld, f. $^3/_10$ 1884, søn af grosserer A. Halvorsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
10. Hauge, Thorvald Ludvig, f. $^2/_4$ 1883, søn af afd. grosserer C. A. Hauge, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
11. Holtermann, Alf Munch Bjelke, f. $^{12}/_{12}$ 1883, søn af arkitekt Holtermann, Vestre Aker. (Discipel af skolen i 3 aar.)
12. Lyche, Karl Fredrik Seeberg, f. $^1/_9$ 1874, søn af grosserer J. L. Lyche, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar.)
13. Malling, Birger, f. $^8/_6$ 1884, søn af sorenskriver Malling, Eidsvold. (Discipel af skolen i 1 aar.)
14. Marlow, Wolmer Tycho, f. $^{21}/_2$ 1881, søn af købmand M. Marlow, Kristiania. (Discipel af skolen i 13 aar.)
15. Morgenstjerne, Otto Christoffer von Munthe af, f. $^4/_3$ 1884, søn af professor dr. jur. v. Munthe af Morgenstjerne, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar.)
16. Platou, Carl Nikolai Stoud, f. $^{25}/_7$ 1885, søn af afd. overretssagfører K. L. Stoud Platou, Kristiania. (Discipel af skolen i 5 aar.)
17. Rostad, Kristoffer Andreas Kjølstad, f. $^{21}/_5$ 1881, søn af toldkontrollør Rostad, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar.)

18. Sommerfeldt, Thormod, f. $^{30}/_9$ 1883, søn af toldkontrolør Sommerfeldt, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
19. Vetlesen, Johan Anton, f. $^{1}/_5$ 1884, søn af overlæge dr. med. Hans Jørgen Vetlesen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
20. Worm Müller, Jacob Stenersen, f. $^{25}/_{12}$ 1884, søn af afd. professor Worm Müller, Kristiania. (Discipel af skolen i 5 aar).
21. Zimmer, Fredrik Ole Sooth, f. $^{20}/_9$ 1884, søn af afd. grosser B. Zimmer, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
22. Østrem, Sigurd, f. $^{11}/_4$ 1884, søn af grosserer H. Østrem, Kristiania. (Discipel af skolen i 7 aar).

Udfaldet for hver enkelt var følgende:

	Norsk stil.	Lat. overs.	Matem. skr.	Religion.	Norsk og oldn.	Latin m.	Latin n.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Matem. m.	Geografi.	Tysk.	Hovedkarakter.	
Aanesen	4	4	4	2	2	2	3	2	1	2	2	1	1	2,42	Meget godt.
Bergh	4	4	4	1	2	2	3	2	2	2	2	2	2	2,46	Meget godt.
Bøgh	3	2	3	1	1	1	2	1	2	1	2	2	1	1,69	Meget godt.
Cappelen	4	2	2	3	1	2	2	2	1	3	3	3	1	2,42	Meget godt.
Christie	4	3	4	2	2	4	4	3	1	4	3	2	1	2,85	Godt.
Fadum	3	3	1	2	1	1	2	1	1	2	1	1	2	1,62	Meget godt.
Francke	3	3	2	1	1	2	3	2	1	1	2	1	1	1,77	Meget godt.
Gløersen	3	2	3	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1		
Halvorsen	3	3	3	1	1	2	3	1	1	1	3	1	1	1,85	Meget godt.
Hauge	2	2	2	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1,38	Udm. godt.
Holtermann	3	2	4	2	2	1	2	1	1	1	3	2	1	1,92	Meget godt.
Lyche	3	2	1	1	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1,62	Meget godt.
Malling	2	2	2	1	1	2	2	1	2	1	1	1	1	1,50	Udm. godt.
Marlow	3	3	2	1	3	2	2	2	2	2	1	1	1	1,92	Meget godt.
Morgenstjerne	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1,38	Udm. godt.
Plafou	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,23	Udm. godt.
Rostad	4	3	4	3	2	4	4	2	3	4	3	2	2	3,17	Godt.
Sommerfeldt	3	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1,31	Meget godt.
Vetlesen	3	3	2	1	2	1	2	1	1	1	2	2	1	1,69	Meget godt.
Worm Müller	4	3	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2	1	1,69	Meget godt.
Zimmer	4	4	4	1	2	3	3	2	2	2	2	3	2	2,62	Godt.
Østrem	2	2	3	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1,38	Meget godt.

Som privatister gik 4 op til latin-artium. De to første havde været skolens elever; alle fire bestod eksamen: Bergh, Carl Wilhelm 2,85 Godt. Wergeland, Harald Nicolai Storm 2,77 Godt. Aall, Knut Benjamin 1,77 Meget godt. Mørstad, Erik H. Hansen 3,08 Godt.

Til **realartium** fremstilled sig fra realgymnasiets øverste klasse 60 disciple. Af disse blev 4 rejiceret ved den skriftlige prøve. Af de øvrige fik 36 Meget godt, 16 Godt, og 1 Temmelig godt. 2 disciple har paa grund af sygdom ikke fuldført eksamen; 1 har været syg under hele eksamen.

1. Anker, Oskar Theodor Konrad, f. $\frac{25}{1}$ 1884, søn af major Herman Anker, Fredrikshald. (Discipel af skolen i 2 aar).
2. Bentsen, Elna, f. $\frac{13}{6}$ 1883, datter af stadsfysikus Bentsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
3. Berntsen, Aksel, f. $\frac{1}{5}$ 1883, søn af vognmand B. F. Berntsen, Sandviken. (Discipel af skolen i 3 aar).
4. Branæs, Konrad Ingemann, f. $\frac{6}{1}$ 1884, søn af bøssehandler Branæs, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
5. Broch, Nanna, f. $\frac{22}{10}$ 1879, datter af købmand Anton Z. Broch, Horten. (Discipel af skolen i 3 aar).
6. Brun, Johan Nordahl, f. $\frac{17}{6}$ 1884, søn af afd. artillerikaptein S. Brun, Drøbak. (Discipel af skolen i 3 aar).
7. Bryn, Yngvar, f. $\frac{17}{12}$ 1881, søn af afd. kaptein Ludvig A. Bryn, Kristianssand. (Discipel af skolen i 1 aar).
8. Brynildsen, Arvid Krag, f. $\frac{10}{12}$ 1883, søn af docent John Brynildsen, Horten. (Discipel af skolen i 3 aar).
9. Burchardt, Nils Thomas Stang, f. $\frac{3}{8}$ 1884, søn af marinekaptein C. J. Burchardt, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
10. Christensen, Ivar Christian, f. $\frac{1}{12}$ 1884, søn af forhenv. grosserer Carl J. Christensen, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
11. Kristiansen, Karoline, f. $\frac{5}{1}$ 1881, datter af afd. gaardbruger L. Christiansen, Vaaler. (Discipel af skolen i 3 aar).

12. Claussen, Andreas, f. $4/7$ 1883, søn af hoteleier P. A. Claussen, Trondhjem. (Discipel af skolen i 3 aar).
13. Dahl, Otto Bernt, f. $8/5$ 1884, søn af direktør Fredrik Dahl, Aas. (Discipel af skolen i 11 aar).
14. Dannevig, Thordis, f. $20/8$ 1881, datter af doktor N. Dannevig, Tønsberg. (Discipel af skolen i 1 aar).
15. Eide, Johannes Nilssen, f. $9/5$ 1874, søn af gaardbruger Vagleikssen, Strandebarm. (Discipel af skolen i 2 aar).
16. Elieson, John, f. $24/1$ 1883, søn af ritmester E. C. Elieson, Kristiania. (Discipel af skolen i 10 aar).
17. Eriksen, Einar, f. $3/3$ 1880, søn af afd. ekspeditør J. Eriksen, Trondhjem. (Discipel af skolen i 1 aar).
18. Falck, Thorolf, f. $1/10$ 1884, søn af disponent J. Falck, Eda, Sverige. (Discipel af skolen i 4 aar).
19. Garnaa, Olaf, f. $11/1$ 1880, søn af afd. skolelærer Garnaa, Grue. (Discipel af skolen i 1 aar).
20. Gengenbach, Karl Fredrik, f. $15/12$ 1883, søn af pølse-mager Gengenbach, Fredrikshald. (Discipel af skolen i 2 aar).
21. Halvorsen, Frants Alfred, f. $20/8$ 1882, søn af handelsborger O. Halvorsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
22. Hansen, Einar, f. $14/7$ 1883, søn af skomagermester Oluf Hansen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
23. Hansen, Gustav Fredrik, f. $26/2$ 1882, søn af typograf H. F. G. Hansen, Kristiania. (Discipel af skolen i 4 aar).
24. Hedemark, Bernt Ludvig, f. $23/10$ 1883, søn af møbelhandler Bernt Hedemark, Kristiania. (Discipel af skolen i 11 aar).
25. Hofgaard, Simon Andreas Wright, f. $11/7$ 1884, søn af sogneprest Jens G. Hofgaard, Ullensaker. (Discipel af skolen i 2 aar).
26. Humerfelt, Sigurd, f. $29/3$ 1883, søn af byfoged D. Petersen, Molde. (Discipel af skolen i 3 aar).
27. Hovind, Per, f. $9/9$ 1883, søn af gaardbruger Peder Hovind, Aamot. (Discipel af skolen i 4 aar).

28. Jensen, Hartvig Thorolf, f. $\frac{5}{4}$ 1883, søn af verksmester J. H. Jensen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
29. Johannessen, Christen Georg, f. $\frac{22}{8}$ 82, søn af professor Johannessen, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
30. Johnsen, Alf, f. $\frac{24}{7}$ 1884, søn af byfoged Johnsen, Tønsberg. (Discipel af skolen i 4 aar).
31. Jürgens, Sigurd, f. $\frac{20}{5}$ 1884, søn af agent Otto Pedersen, Kristiania. (Discipel af skolen i 12 aar).
32. Kielland, Andreas Hauge, f. $\frac{22}{5}$ 1884, søn af sogneprest Kielland, Asker. (Discipel af skolen i 5 aar).
33. Knutsen, Reidar, f. $\frac{21}{11}$ 1883, søn af apoteker K. A. Knutsen, Østre Aker. (Discipel af skolen i 3 aar).
34. Krohn, Peter Eivind, f. $\frac{13}{10}$ 1884, søn af oberst Krohn, Trondhjem. (Discipel af skolen i 1 aar).
35. Lexow, Carl Andreas, f. $\frac{27}{7}$ 1883, søn af købmand Erik Børresen Lexow, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
36. Liestøl, Knut, f. $\frac{13}{11}$ 1881, søn af gaardbruger Ole Liestøl, Aaseral. (Discipel af skolen i 1 aar).
37. Lühr, Johan Fredrik Haneborg, f. $\frac{20}{12}$ 1882, søn af gaardbruger Johan E. Lühr, Høland. (Discipel af skolen i 3 aar).
38. Nordrum, Finn Aage, f. $\frac{2}{12}$ 1884, søn af provst Georg Nordrum, Nærø. (Discipel af skolen i 2 aar).
39. Nordrum, Bjarne Furuseth, f. $\frac{6}{8}$ 1883, søn af provst Georg Nordrum, Nærø. (Discipel af skolen i 2 aar).
40. Næss, Anna Helene Victoria, f. $\frac{15}{2}$ 1882, datter af bryggerieier Anton Næss, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
41. Parm, Juline, Margrethe, f. $\frac{18}{10}$ 1882, datter af kontorfuldmægtig K. O. Parm, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
42. Peterson, Richard Momme, f. $\frac{10}{3}$ 1884, søn af afdød konsul Theodor Peterson, Moss. (Discipel af skolen i 3 aar).
43. Preus, Wilhelm Haakon, f. $\frac{13}{12}$ 1883, søn af agent H. Preus, Kristiania. (Discipel af skolen i 6 aar).

44. Rasmussen, Alf Møller, f. $^{11}/_9$ 1883, søn af telegrafdirektør Rasmussen, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
45. Ræder, Johan Kristofer Bjørn, f. $^5/_6$ 1883, søn af generalmajor J. Ræder, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
46. Schjøll, Thoralf Oscar Tengberg, f. $^{17}/_8$ 1884, søn af direktør Oscar Schjøll, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
47. Schøning, Per Valentin Winsnæs, f. $^{31}/_5$ 1883, søn af bankchef M. Schøning, Porsgrund. (Discipel af skolen i 1 aar).
48. Shepherd, Leif Hjalmar D'Arcy, f. $^6/_6$ 1884, søn af grosserer W. D. Shepherd, Lysaker. (Discipel af skolen i 3 aar).
49. Solberg, Jens Alfred, f. $^6/_8$ 1873, søn af gaardbruger Hans Halvorsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
50. Tjersland, Leif, f. $^7/_7$ 1884, søn af grosserer Bernt Tjersland, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
51. Tveter, Aagot Thora, f. $^{13}/_6$ 1883, datter af gaardbruger Haakon Tveter, Østre Aker. (Discipel af skolen i 3 aar).
52. Urbye, Thomas Henrik Hornemann, f. $^{18}/_{11}$ 1882, søn af købmand Hans Urbye, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).
53. Vangen, Mary Antonette, f. $^{29}/_8$ 1882, datter af bureauchef Ole T. Vangen, Østre Aker. (Discipel af skolen i 3 aar).
54. Walderhaug, Elias Johannes, f. $^{11}/_9$ 1882, søn af handelsborger M. Walderhaug, Aalesund. (Discipel af skolen i 1 aar).
55. Wiese, Kristian Bonning Uchermann, f. $^{14}/_3$ 1885, søn af bogholder Chr. Wiese, Kristiania. (Discipel af skolen i 3 aar).
56. Wilhelmsen, Hans Kristian, f. $^{23}/_2$ 1883, søn af lods Wilhelm Josefsen, Kristiania. (Discipel af skolen i 1 aar).

Udfaldet for hver enkelt var følgende:

	Norsk stil.	Engelsk stil.	Matem. skr.	Fysik skr.	Religion.	Norsk og oldn.	Engelsk m.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Matem. m.	Naturvidensk.	Tegning.	Hovedkarakter.	
Anker	4	3	3	3	2	2	2	3	2	3	2	2	3	2,62	Godt.
Bentsen	4	4	3	2	3	2	2	1	2	1	3	2	3	2,46	Meget godt.
Berntsen	3	4	3	3	2	2	3	1	1	3	3	3	2	2,54	Godt.
Branæs	3	2	2	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1,54	Meget godt.
Broch	2	4	3	2	2	1	3	2	2	2	4	3	2	2,46	Meget godt.
Brun	3	3	2	3	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1,85	Meget godt.
Bryn	4	4	3	2	3	2	3	4	4	2	3	4	2	3,08	Godt.
Brynildsen	3	3	2	2	2	1	1	2	2	2	2	2	2	2,00	Meget godt.
Burchardt	3	3	2	2	1	2	2	1	1	1	1	1	2	1,77	Meget godt.
Christensen	3	4	3	3	1	3	2	2	2	2	1	2	2	2,31	Meget godt.
Christiansen	3	3	3	2	2	1	1	2	1	2	2	2	2	2,00	Meget godt.
Clausen	3	3	4	2	2	1	3	3	1	1	4	1	2	2,31	Meget godt.
Dahl	3	4	2	2	2	1	2	3	2	2	1	3	2	2,23	Meget godt.
Dannevig	3	3	2	2	1	2	1	3	2	3	2	2	2	2,15	Meget godt.
Eide	3	»	»	1	1	1	2	2	2	1	»	»	1		
Elieson	3	2	3	3	2	1	2	3	1	2	1	3	2	2,15	Meget godt.
Eriksen	3	3	2	2	3	3	4	1	2	3	3	3	2	2,62	Godt.
Falck	4	4	2	3	2	2	1	3	1	3	3	3	2	2,54	Godt.
Gengenbach	3	4	3	4	3	3	3	3	3	3	2	3	2	3,00	Godt.
Halvorsen	3	3	3	3	2	1	2	2	3	2	3	2	2	2,38	Meget godt.
Hansen, E.	4	3	2	2	2	3	3	3	2	3	3	2	2	2,62	Godt.
Hansen, G. F.	4	3	2	3	1	1	2	2	1	1	2	2	2	2,00	Meget godt.
Hedemark	3	2	2	3	2	2	1	1	1	2	3	2	2	2,00	Meget godt.
Hofgaard	3	3	2	2	1	1	1	2	1	2	3	2	2	1,92	Meget godt.
Hovind	4	3	2	2	2	2	2	2	3	1	2	2	2	2,23	Meget godt.
Humerfelt	4	4	3	4	3	2	3	3	1	3	1	3	4	2,92	Godt.
Jensen	4	2	3	2	3	2	2	3	2	2	2	3	2	2,46	Meget godt.
Johannessen	4	4	3	4	2	3	3	4	1	3	4	4	4	3,31	Tem. godt.
Johnsen	3	3	2	2	1	3	2	2	1	1	1	1	2	1,85	Meget godt.
Jürgens	4	4	2	3	2	2	3	3	4	2	2	4	2	2,85	Godt.
Kielland	4	4	1	2	2	2	3	3	1	1	1	1	1	2,00	Meget godt.
Knutsen	3	4	3	3	2	1	2	3	1	2	3	2	2	2,38	Meget godt.
Krohn	4	4	3	3	2	2	2	2	2	2	4	2	2	2,62	Godt.
Lexow	3	4	4	4	2	2	3	4	2	1	4	3	2	2,92	Godt.
Liestøl	3	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1,38	Meget godt.
Lühr	3	4	4	2	1	2	2	2	1	3	3	2	2	2,38	Meget godt.
Nordrum, F. A.	4	4	1	2	2	2	2	3	2	2	1	2	2	2,23	Meget godt.
Nordrum, B. F.	4	4	3	4	3	1	2	3	1	1	3	3	4	2,77	Godt.
Næss	3	3	3	3	1	2	1	2	1	2	2	2	4	2,23	Meget godt.
Parm	2	2	3	3	1	1	2	1	2	1	2	1	2	1,77	Meget godt.
Peterson	3	4	2	2	1	1	1	2	1	1	1	2	2	1,77	Meget godt.
Preus	4	4	1	3	4	2	3	4	2	2	2	3	3	2,85	Godt.
Rasmussen	4	3	4	3	»	»	2	»	»	»	»	»	3		

	Norsk stil.	Engelsk stil.	Matem. skr.	Tysk skr.	Religion.	Norsk og oldn.	Engelsk m.	Fransk.	Historie.	Geografi.	Matem. m.	Naturvidensk.	Tegning.	Hovedkarakter.
Ræder	4	4	3	3	1	2	3	2	1	1	2	1	1	2,15 Meget godt.
Schjøll	4	3	3	2	2	3	2	2	2	1	2	3	1	2,31 Meget godt.
Schøning	4	3	2	1	1	1	2	3	1	1	2	2	2	1,92 Meget godt.
Shepherd	4	3	3	4	2	3	1	4	2	1	3	2	2	2,62 Godt.
Solberg	4	3	4	3	3	3	3	3	3	2	2	3	2	2,69 Godt.
Tjersland	3	2	2	1	1	1	2	1	2	1	1	1	2	1,54 Meget godt.
Tveter	3	2	3	2	1	1	2	2	2	3	1	1	2	1,92 Meget godt.
Urbye	3	4	3	2	2	3	1	4	2	1	3	2	3	2,54 Godt.
Vangen	2	2	3	2	2	1	1	2	1	2	1	1	3	1,77 Meget godt.
Walderhaug	3	4	3	2	1	2	1	1	2	1	3	2	2	2,08 Meget godt.
Wiese	3	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1,38 Meget godt.
Wilhelmsen	3	4	2	2	1	2	2	4	1	1	1	2	2	2,08 Meget godt.

Som privatister gik 24 op til realartium; af dem havde 17 været elever af skolens øverste realklasse. Ved den skriftlige prøve blev 10 rejiceret (deraf 7 som havde været elever af skolen), 2 har ikke fuldført eksamen.

De øvrige har fuldendt eksamen:

Bryhn, Haakon 2,77 Godt. Deken, Jakob Christian 2,62 Godt. Falch, Ingvald 2,54 Godt. Holmbøe-Schenstrøm 1,92 Meget godt. Holmen, Kristian 3,15 Godt. Jürgens, Johannes 2,38 Meget godt. Moe, Osmund Eriksen 2,69 Godt. Poulsson, Einar 2,85 Godt. Rinde, Ambros Ellefsen 2,46 Meget godt. Smith, Danchert Roggen 3,23 Godt. Storm, Einar 2,69 Godt. Østbye, Trygve Sigurd Grøntvedt 2,92 Godt.

B. Middelskole-eksamen 1902.

Eksamenskommissionen for middelskole-eksamen for 1ste kreds (Kristiania og Nordstrand) bestod i 1902 af følgende medlemmer: rektor Schreiner, skolebestyrerne Jespersen, Hofgaard, Fredriksen, Pauss, Berle.

Til censorer ved denne skole blev af undervisningsraadet opnævnt:

Ved den skriftlige prøve:

I norsk stil: skolebestyrer Fredriksen og inspektør Corneliusen.

I tysk skr.: cand. phil. Bratt og adjunkt Vartdal.

I engelsk skr.: cand. mag. Hertzberg og cand. mag. Alnæs.

I mate matik skr.: fru Quam-Halvorsen og adjunkt Domaas.

I tegning: reallærer Petersen og arkitekt Magnus.

I skrivning: lærer Gran og lærer Strandenæs.

Ved den mundtlige prøve:

I religion: pastor Lødrup.

I norsk: skolebestyrer Gjønnæss.

I tysk: adjunkt Heyerdahl.

I engelsk: skolebestyrer Greve.

I historie: cand. mag. Christiansen.

I geografi: frøken Smith.

I matematik: fru A. Dahl.

I naturkundskab: frøken Bertheau.

Opgaverne ved de skriftlige prøver var følgende:

Norsk stil.

Hvordan virkede den store tørke, og hvordan blev det, da regnet kom?

Tysk stil.

Som I ved, har *kvækerne* den skik aldrig at tage hatten af for nogen og at tiltale alle med »du«. Dronning Charlotte vilde en dag besøge en kvækerinde, hvis gaard laa i nærheden af slottet, og som var bekjendt for sine vakre høns. Hun havde hørt om kvækernes underlige væsen, men tænkte, de vilde gjøre en *undtagelse* med en dronning.

Til bestemt tid holdt hendes vogn foran kvækerindens hus. Ingen kom ud for at modtage hende; men kvækerinden stod i

døren. »Det glæder mig at se dig«, sagde hun; »sæt dig og drik et glas frisk melk, før jeg viser dig mine høns».

Efter at have beseet hele gaarden, *stansede* de i hønsehuset. »Jeg vilde gjerne have nogle af disse vakre høns«, sagde dronningen. Kvækerinden lod, som hun intet forstod, og da hun taug, fortsatte dronningen: »Jeg vilde derfor gjerne kjøbe nogle«. »Jeg hverken kjøber eller sælger«. »Kanske vil De forære mig et par?« »Nei, var de ikke saa sjeldne, vilde jeg forære dig et; men hvad jeg har negtet mine egne slegtninge, kan jeg ikke give dig«.

Derved blev det.

der *Quäker*; *die Quäkerin*.
 undtagelse — *die Ausnahme*.
 skik — *die Gewohnheit*.
 stansede = *blev staaende*.
 negtet = *afslaaet*.

Engelsk gjenfortælling.

He kept his word.

After the last war between the Germans and the French a revolution broke out in Paris and for a long time neither the army nor the police were able to protect the lives and the property of the inhabitants. Hundreds of shops were plundered and people were killed in the open street. At last orders were given that any one taken with arms in his hands should be put to death at once.

Some time after a small body of rebels were surprised by a company of soldiers. Seeing that resistance was useless the rebels threw down their arms; half of them succeeded in escaping, but the others, among whom was a boy of fourteen, were taken and carried away.

When they arrived at the prison however, the boy walked up to the commanding officer and said:

»Captain, I am going to be shot I suppose?»

»Certainly«, answered the captain.

»Very well,« said the boy firmly. »But I should like to say good-bye to my mother; she doesn't know anything about my fighting. If you will allow me to go, I give you my word of honour I will be back in half an hour«.

The officer was on the point of refusing this strange demand, but a look at the boy's face made him suddenly change his mind. »Go«, said he, »I will trust you.«

The boy turned round and ran out of the yard.

None of the soldiers expected him to keep his word; but half an hour later he stood once more before the officer. »Here I am«, he said simply.

The officer looked at him in silence for a few seconds. Then seizing the boy by the shoulders he led him thus to the gate and — kicked him into the street. »Go back to your mother, you rascal,« he exclaimed, »and let me never see your face again«.

A revolution = en revolution.

A rebel = en oprører.

Før oplæsningen skrives overskriften samt de opskrevne gloser paa vægtavlen og læses et par gange for kandidaterne.

Matematik. A.

(Fuldstændig prøve).

Formiddag.

1.

I en cirkel er indskrevet en firkant ABCD, saaledes at $\sphericalangle AB = 115^{\circ} 25'$, $\sphericalangle BC = 58^{\circ} 34'$, $\sphericalangle CD = 69^{\circ} 17'$. Beregn, hvor mange grader og minutter de vinkler indeholder, som firkantens diagonaler danner med hinanden. Siderne AB og CD forlænges, til de skjærer hinanden; ligesaa siderne BC og AD. Beregn de vinkler, som derved dannes.

2.

En bager køber 15 hl. rug til en pris af 7,80 kr. pr. hl. og lader det male, hvilket han maa betale med 70 øre pr. hl.

Hvor meget veier det hele parti, naar en hl. rug veier 73 kg? Ved malingen bliver 82 pct. deraf til mel og 15 pct. til klid. Hvor mange kg. mel og klid faar han? Klidet sælger han for 9 kr. pr. 100 kg. Af melet bager han brød, og mængden af vand, som sættes til, udgjør 40 pct. af melets vegt. Hvor mange kg. brød faar han? Hvor meget faar han ind derfor, naar et brød til 20 øre veier 1,3 kg.? Hvor meget faar han for eget arbejde og til dækning af andre udgifter?

3.

En kornhandler købte et parti (x hl.) rug til 7,50 pr. hl. og et andet parti (y hl.) til 8 kr. pr. hl. Gjennemsnitsprisen var 7,80 kr. hl. Da han senere skal sælge det hele til en pris af 8 kr. pr. hl., viser det sig, at det første parti har svundet ind $2\frac{1}{2}$ pct. og det andet parti $1\frac{2}{3}$ pct., og at salgssummen for det hele bliver 3136 kr. Hvor mange hl. købte han af hver sort?

Matematik. A.

(Fuldstændig prøve).

Eftermiddag.

4.

Konstruer et triangel ABC, hvor $\angle A$ er 75^0 , høiden over siden AB 9 cm., og den indskrevne cirkels radius 3 cm. Konstruer derpaa et med ABC ligedannet triangel, hvis fladeindhold er $\frac{3}{4}$ af ABC's fladeindhold.

5.

Der skal mures en brønd. Først graves til en dybde af 5,5 m. et cylinderformet hul, hvis diameter er 2,4 m. Derpaa mures der rundt, saaledes at murens ydre og indre flade bliver cylinderflader, den ydre med en diameter lig 2,4 m., den indre med en diameter lig 1,6 m., og til en høide af $\frac{1}{2}$ m. over marken. Hvor mange m.³ jord maa graves ud? Hvor mange m.³ murverk maa opføres? Hvor meget koster det hele arbejde,

naar gravningen betales med 1,50 kr. pr. m.³, og muringen med 15 kr. pr. m.³?

Matematik. B.

(Indskrænket prøve).

Formiddag.

1.

Som A, 2.

2.

En mand køber en eiendom for 30 000 kr. paa den betingelse, at 4000 kr. skal betales kontant, medens resten skal betales i løbet af 20 aar i 40 lige store halvaarlige afdrag (hvert aars 1ste juni og 1ste decbr.) hvergang med renter af restgjælden efter 5 pct. p. a. Hvor meget skal han betale 1ste gang, 2den gang og 3dje gang, naar handelen blev afsluttet 1ste april, fra hvilken dag renterne første gang skal beregnes?

Matematik. B.

(Indskrænket prøve).

Eftermiddag.

3.

Om en cirkel, hvis radius er 3 cm., skal omskrives et trapets ABCD (AB og DC er de parallelle sider), hvor $\angle D$ er 75° , og siden BC 7 cm. Trapetset skal derpaa omdannes til et dermed ligestort rektangel.

4.

Som A, 5.

Til middelskole-eksamen fremstilled sig de 43 disciple af 4de middelklasse a og b. Af disse har 31 fuldført eksamen; for enkelte af de øvrige er udfaldet endnu ikke endelig afgjort. Efter den nye ordning gives ingen hovedkarakter.

VI. Om skolepenge og fripladse.

Skolepengene beregnes for 10 maaneder af aaret, og betales *forskudsvis den første læsedag* i maanederne september—juni:

i 1ste klasse af forskolen	5	kr. maanedlig =	kr. 50	pr. aar
i 2den do.	10	»	— = »	100 —
i 3dje do.	15	»	— = »	150 —
i 4de og 5te	20	»	— = »	200 —
i middelskolen og gymnasiet	25	»	— = »	250 —

For den nederste af to brødre fragaar tre tiendedele. Af 3 brødre gaar den nederste frit, de to andre betaler helt ud. Af 4 brødre gaar den næst nederste frit, og for den nederste fragaar tre tiendedele. Yderligere nedsættelser finder ikke sted.

Skolepenge beregnes altid for *hele maaneder*, nemlig fra begyndelsen af den maaned hvori en discipel kommer ind, til slutningen af den maaned hvori han gaar ud. Naar en discipel indmeldes til et nyt skoleaars begyndelse, betaler han skolepenge fra 1ste september.

Naar en discipel skal forlade skolen, maa udmeldelse ske to maaneder forud. I ethvert fald er han forpligtet til at betale skolepenge for to maaneder foruden den hvori udmeldelsen finder sted. *Enhver discipel som er anmeldt til afgangseksamen, betaler skolpenge til 30te juni.*

For adgang til examen artium betales *inden den skriftlige prøves begyndelse* kr. 40, og for adgang til middelskole-eksamen kr. 20.

Ved overenskomst mellem de høiere skoler her i byen, offentlige og private, er det bestemt at en elev som skylder skolepenge for 3 maaneder, ikke mere kan faa adgang til skolen, undtagen under ganske særegne omstændigheder, og at en elev som gaar ud af en skole, ikke optages i en anden uden vidnesbyrd om at det økonomiske mellemværende er i orden.

Fripladse eller nedsættelse af skolepengene tilstaaes i regelen kun saadanne som i længere tid har været disciple af skolen, og hvis forsørgere enten er døde eller kommêt i saadan økonomisk stilling at de ikke længer er istand til at betale fulde skolepenge; endvidere kræves at vedkommende discipel har vist god opførsel og gjort god fremgang i skolen. Under den nuværende sterke konkurrence om fripladse maa det overhovedet fraraades forældre at indmelde børn i skolen med tanke paa om kortere eller længere tid at opnaa friplads eller nedsættelse af skolepenge. *I forskolen uddes ikke fripladse uden i ganske særegne tilfælde.*

Renterne af **John Heuch's** legat (stiftet af nuværende biskop Heuch og frue den 28de mai 1873, til minde om deres søn John, som var død den 5te april samme aar som elev af skolens 3dje forklasse), blev den 5te april tildelt *John Eliason*, elev af 2 R. G. b. Renterne af **Aars og Voss's skoles** legat (stiftet af forhenværende elever af skolen i anledning af dennes 25-aars jubilæum i 1888) blev for dette skoleaar tildelt *Karl Lyche*, elev af 3dje klasse af latingymnasiet.

VII. Blandede meddelelser.

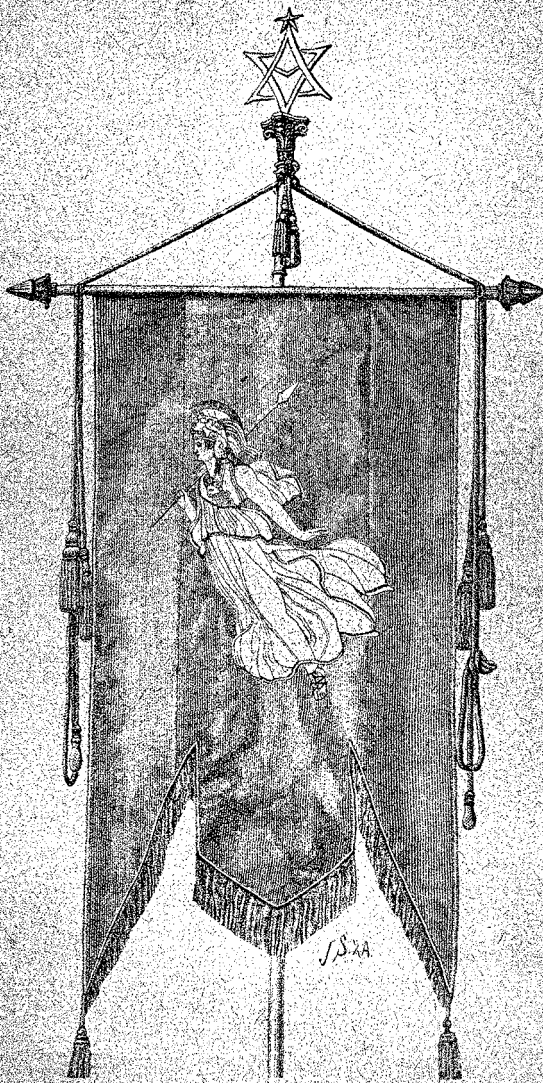
Uddrag af skolereglerne.

De som indmelder sine børn i skolen, vedtager derved for sit vedkommende de i skolen gjældende regler; blandt disse mærkes særlig følgende:

1. Disciple hvis forældre ikke bor her i byen, maa anbringes hos personer som kan skaffe dem et passende hjem og i forældrenes sted være deres **foresatte**.
2. Naar en discipel ved sygdom er hindret fra at møde paa skolen, maa der snarest muligt sendes skriftlig anmeldelse derom fra hans foresatte. Udenfor sygdomstilfælde maa disciplene ikke udeblive nogen dag eller time fra skolens undervisning uden forud indhentet **samtykke af bestyrelsen**.
3. Skolens disciple maa ikke røge tobak paa byens gader eller pladse eller andre offentlige steder; heller ikke maa de besøge kafeer eller restaurationer, medmindre de er ifølge med sine forældre eller foresatte eller andre paa disses vegne. Dersom disciple af skolen ønsker at danne foreninger sig imellem, eller at være medlemmer af andre selskabelige foreninger, maa de dertil have bestyrelsens samtykke. De maa ikke uden bestyrelsens samtykke paa nogen maade optræde offentlig (f. eks. ved dramatiske forestillinger, koncerter, turn-fester m. m.)

Rettelser.

- S. 3, l. 6 f. o. staar folkeskole, skal være kommunale mid-
delskole.
- S. 83, l. 15 f. n. staar 80, skal være 60.
- S. 84. Stjernen efter »60 sider« skal staa i l. 5 f. o. istedenfor i l. 7.
- S. 104, l. 9 f. n. staar helt, skal være hest.
- S. 120, l. 16 f. n. staar 3 aar, skal være 12 aar.

GRØNDAHL & SØNS BOKTRYKKERI